

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології**

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Лариса Ключко
Лариса КЛЮЧКО
«29» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 17 УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА**

галузь знань **А Освіта**

спеціальність **А4 Середня освіта (Українська мова і література)
014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
«29» серпня 2025 року
Голова *Наталія Громова* Наталія ГРОМОВА

Розробники:

Для 1 курсу (2 семестр), 2 курсу (4 семестр), 4 курсу (7 семестр) –
Кириленко Надія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент

Для 3 курсу (6 семестр) – **Кириленко Надія Іванівна**, кандидат філологічних наук, доцент; **Владимирова Валентина Миколаївна**, кандидат філологічних наук, доцент науковий керівник гуртка «Українська література» КУ СОІППО та РТМ СОР

Для 2 курсу (3 семестр), 3 курсу (5 семестр), 4 курсу (8 семестр) – **Горболіс Лариса Михайлівна**, доктор філологічних наук, професор

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Вікторія ГЕРМАН к.філ.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
2-й		2-й	
Лекції			
14 год.			
Практичні, семінарські			
18 год.			
Лабораторні			
год.			
Самостійна робота			
88 год.			
Консультації:			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із історичними та культурними особливостями становлення, основними тенденціями та закономірностями розвитку українського літературного процесу XI - перших десятиліть XVIII століть.

Завдання:

- розкрити особливості давньої літератури;
- простежити етапи її розвитку;
- визначити вплив української літератури на духовний розвиток суспільства впродовж століть;
- проаналізувати найвагоміші літературні твори;
- навчити студентів критично сприймати наукові публікації тенденційного характеру;
- сформулювати самостійний погляд на художні явища;
- виробляти у студентів власні погляди на художні явища;
- забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією;
- простежити використання кращих здобутків давньої літератури в творчості письменників XIX – XX ст.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

з н а т и:

- основні тенденції становлення і розвитку давньої української літератури;
- етапи її розвитку;
- творчий шлях письменників, їх внесок у розвиток української літератури;
- творчість найбільш відомих письменників означеного періоду та жанрову своєрідність їх творів;
- напам'ять кращі зразки літератури. у м і т и:
- орієнтуватися в історико-літературному процесі;
- володіти навичками аналізу художніх творів, визначати їх місце в літературному контексті.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Фольклор, історія та культура України, вступ до літературознавства.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5 ЗК 6 ЗК 7 ЗК 8	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5 ПК 9 ПК 13	ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.

		<p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 9. Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p>
Програмні результати навчання		
Знання	ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p>

		<p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11 ПРУ 12</p>	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p>
<p>Комунікація</p>	<p>ПРК 2 ПРК 3</p>	<p>ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.</p>

Автономія і відповідальність	ПРА 3	ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.
-------------------------------------	--------------	--

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	(А) отримують студенти, які були активними на всіх заняттях, засвідчують високий рівень осмислення вивченого, виявляють вміння логічно, аргументовано аналізувати, узагальнювати, давати критичну оцінку художньому матеріалові, подають чіткі визначення термінів, виявляють творчі здібності в опрацюванні певних питань, чітко простежують історію літературного явища, вміють кваліфіковано вести дискусію. Відповіді не містять фактичних і мовленнєвих помилок.
82 – 89	(В) отримують студенти, які відповідали на всіх заняттях, добре володіють навчальним матеріалом, виявляють вміння аналізувати, узагальнювати, знають визначення термінів, більшість теоретичних положень підтверджують прикладами; є спроби виконати проблемні завдання; спостерігається вміння коментувати літературні явища; відповіді не містять фактичних помилок, наявні окремі мовленнєві огріхи.
74 – 81	(С) мають студенти, які відповідали на кожному занятті, уміють не лише відтворити зміст лекції, але й переказують самостійно опрацьований матеріал за кількома джерелами, відповідають на питання, знають визначення термінів, але відповіді не завжди конкретизовані прикладами, трапляються фактичні і мовленнєві помилки.
64 – 73	(Д) набирають ті студенти, які постійно працювали на заняттях, можуть відтворити матеріал лекції, при відповідях користуються самостійно укладеним конспектом; намагаються подати визначення термінів, але не завжди можуть навести приклади; не готові виконувати проблемні завдання; відповіді містять фактичні і мовленнєві помилки. Студенти здійснюють мислительну діяльність під керівництвом керівника.

60 – 63	(E) отримують студенти, які відтворюють матеріал лекції, переказують самостійно опрацьований матеріал. Студенти відповідають на питання, але у відповідях не точно подані визначення термінів, відповіді не конкретизовані прикладами, застосовують набуті знання лише у стандартних ситуаціях, наявні спрощені висловлювання; розумові операції фрагментарні або елементарні.
35-59	(FX) – не зараховано (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу лекції чи самостійно опрацьованого матеріалу. Відповіді характеризуються низьким рівнем усвідомлення, завчені напам'ять матеріали не можуть чітко пояснити, відсутні приклади; відповіді містять фактичні неточності і мовленнєві помилки.
1 – 34	(F) – не зараховано (без права перескладання) отримують студенти, які епізодично відтворюють теоретичний матеріал на рівні уривчастого переказування конспекту лекції, порушена послідовність відповідей, студенти не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях, часто використовують недоречно чужі думки; відповіді містять грубі фактичні помилки.

Розподіл балів

Поточний контроль													Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1							РОЗДІЛ 2							
T 1. 1	T 1. 2	T 1. 3	T 1. 4	T 1. 5	T 1. 6	T 1. 7	T 1. 8	T 2. 1	T 2. 2	T 2. 3	T 2. 4	T 2. 5	63	100
Поточний контроль														
7	7	7	7				7	7	7	7		7	7 – к/р 30- с/р	
Контроль самостійної роботи														
2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2		

T 1.1, T 1.2 ... T2.4 – теми розділів

За бажанням здобувача можуть ураховуватися результати навчання у **неформальній освіті** (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Розподіл балів за види робіт:

- участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали,
- написання й опублікування статті – 7 балів,
- участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.
- участь/призове місце у всеукраїнському конкурсі наукових робіт – 15/18 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	Задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, проєкти, реферати, есе, контрольна робота, виступи на конференціях, семінарах, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усне опитування, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, залік.

5. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 1.1. Поняття про давню українську літературу. Специфіка курсу на засадах **академічної доброчесності**. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури.

Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі.

Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання.

Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.

Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури.

Тема 1.6. Українська література зрілого Середньовіччя. Ознаки орнаментального стилю. Література з XIV до I половини XVI століття. Тематично-жанрові особливості. Епоха Ренесансу в Україні. «Києво-Печерський патерик»

Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.

Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Полемічна література.

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку.

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття та її своєрідність. Тема

2.3. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України.

Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.

Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 1.1. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури. Загальнокультурні виміри становлення та розвитку давньої української літератури. Методологія вивчення і проблема періодизації (І. Франко, М. Грушевський, С. Єфремов, М. Гнатюк, Б. Лепкий, Д. Чижевський). Теорія «старорущини» П. Куліша. Наукова рецепція давньої літературної спадщини І. Франка. Позиція М. Грушевського щодо місця літературних пам'яток доби Київської Русі у східнослов'янській культурі. Інтерес до художньої спадщини давньої України в українській медієвістиці ХХ ст.

Поняття «давня українська література». Предмет і завдання курсу. Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі: синтез історичного та художнього. Своєрідні риси. Жанрова своєрідність. Світоглядні та естетичні засади книжності Ранняго Середньовіччя. Церковно-ораторська та агіографічна література. Апокрифічна література. Історичні хроніки та природнича література. Біблія як літературний феномен. «Літопис Аскольда» – реконструйована рукописна пам'ятка IX ст. «Велесова книга» – художня історія народу.

Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання.«Повість минулих літ», Київський літопис.

Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. «Слово про Закон і Благодать Іларіона». Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. «Повчання Володимира Мономаха».

Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури. Відкриття. Історична основа, зміст, ідея твору. Автор та образи. Жанр, стиль, народність твору. Художні переклади і переробки «Слова...».

Тема 1.6. Українська література XII – середини XIII ст. Ознаки орнаментального стилю. Ораторсько-проповідницька проза. Творчість Кирила Туровського. «Моління» Данила Заточника. «Києво-Печерський патерик» – видатна пам'ятка національної агіографії.

Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.

«Галицько-Волинський літопис». «Слово про погибель Руської землі». Тема

1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя (литовсько-руська доба з XIV до I половини XVI століття). «Литовсько-руський літопис» XV ст. Нові редакції «Києво-Печерського патерика». Епоха Ренесансу в Україні. Творчість українських латиномовних письменників-гуманістів (Ю. Дрогобича, С. Кленовича. С. Оріховського).

Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Початок українського книгодрукування.«Острозька Біблія» 1581 року та її культурно-освітнє значення.

Полемічна література. Періоди. Літературна творчість українських письменників-полемістів (Герасим Смотрицький, Христофор Філарет, Клирик Острозький, Мелетій Смотрицький, З. Копистенський).

«Пересторога» – визначний твір полемічної літератури. Іван Вишенський. Світогляд письменника і його суперечливість. І. Вишенський – майстер полеміки та агітації. Традиції письменника в українській літературі. Дослідження його творчості І.Я. Франком.

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Бароко як літературний напрям, художній стиль і культурна епоха. Особливості українського Бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку. Становлення барокової поезії на західноукраїнських землях. Еволюція бароко в Україні. «Вірші на жалосний погреб ... Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича. Поетична

творчість Тарасія Земки. Розвиток літературно-теоретичної думки. Поезія Києво-Могилянського Атенею.

Літературна творчість Іоанна Величковського. «Куштивні» або фігурні вірші. (Збірки «Млеко» та «Зегар з полузегарком»). Літературна та історико-побутова цінність віршів Климентія Зіновієва. Поетичний світ Лазаря Барановича. Соціальна поезія Д. Братковського. Антологія української духовної поезії «Богогласник» у період національного занепаду. Лірична та бурлескно-травестійна поезія XVII – XVIII ст.

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття, етапи розвитку та її своєрідність. Діяльність колегіумів і розвиток теорії і практики шкільної драми. Жанри драми XVII-XVIII ст. в Україні. Інтермедія і вертепна драма: тематика, образи, художні особливості. Діяльність Феофана Прокоповича. Трагедокомедія «Володимир». Драма «Милость Божія». Інтермедії до драм Я. Гаватовича, М. Довгалевського («Коміческое действие», «Властотворний образ»), Г. Кониського «Воскресеніє мертвих». «Трагедія руська» – українська інтермедія початку XVII ст. Своєрідність художньої творчості «мандрівних дяків». Їх пародії і травестії.

Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. Творчість письменників-проповідників XVII – XVIII ст. Паломницька література. «Мандри» В. Григоровича-Барського. Житійна література. Збірник «Четьї-Мінеї» Дмитра Туптала.

«Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України. Українська ідея в літописах та її втілення (висвітлення подій Чорної ради в літописі Самовидця; трагедія українського козацтва в битві під Берестечком в літописі Г. Граб'янки; тернисті шляхи України в літописі Самійла Величка; ідея автономізму в «Історії русів»).

Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Причини виникнення. Фольклорні та апокрифічні мотиви у творах. Сатиричні твори соціально-політичного характеру: «Сатира 1764 р. К.Р.», «Плач київських монахів», «Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні». Зв'язок із дійсністю, майстерність сатири. Літературна творчість Івана Некрашевича.

Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття.

Місце Г. Сковороди в історії української духовності і культури. Г. Сковорода – учений, філософ, викладач, поет, байкар. Філософське вчення мислителя. Використання біблійних мотивів та образів. Новаторство Г. Сковороди. Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

Вивчення давньої літератури в школі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	конс	ср		лек	Пр.	конс	Ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.										
Тема 1.1. Поняття про давню українську літературу. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури.		2	2		7					
Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі..		2			7					
Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання.		2	2		7					

<p>Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.</p>	2			7						
<p>Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури.</p>	2	2		10						
<p>Тема 1.6. Українська література зрілого Середньовіччя. Ознаки орнаментального стилю. Література з XIV до I половини XVI століття. Тематично-жанрові особливості. Епоха Ренесансу в Україні. «Києво-Печерський патерик»</p>		2		10						
<p>Тема 1.7.</p>				7						

Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.										
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Полемічна література.			2		7					
---	--	--	---	--	---	--	--	--	--	--

Разом за розділ 1		10	10		56					
-------------------	--	----	----	--	----	--	--	--	--	--

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку.			2		6					
--	--	--	---	--	---	--	--	--	--	--

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття та її своєрідність.			2		6					
---	--	--	---	--	---	--	--	--	--	--

Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України.		2	2		6					
Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.					6					
Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.		2	2		6					
Разом за розділ 2		4	8		30					
Усього годин		14	18		86					

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури. Перекладна література Київської Русі. Біблія як літературний феномен.	2	
2	Оригінальна література Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ», Київський літопис.	2	

3	Ораторсько-проповідницька проза XI- XII ст.«Слово про Закон і Благодать Іларіона». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. «Повчання Володимира Мономаха».	2	
4	«Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури	2	
5	Українська література XII – середини XIII ст.		
6	Українська література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження. Полемічна література.	2	
7	Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.		
8	Поезія українського бароко: тематично-жанрові особливості та етапи розвитку	2	
9	Шкільна драма в II половині XVII – XVIII століть, етапи розвитку та її своєрідність.	2	
10	Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи».	2	
11	Українська сатира XVIII століття.		
12	Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.	2	
Усього		18	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Білоус П. *Історія української літератури XI – XVIII ст.*: навчальний посібник. К.: Вид. центр «Академія», 2009. 424 с.

2. Білоус П., Білоус О. *Українська література XI – XVIII ст.*: навчальний посібник для самостійної роботи студента. К. : Вид. центр «Академія», 2010. 360 с.

3. Білоус П. Острозька Біблія в контексті національно-культурного відродження: Україна на рубежі XVI – XVII століть. *Українська мова та література*. 2009. число 1-3.
4. Галета О. *Нова словесність: українська література в антропологічній перспективі*. Вид-во Українського католицького університету, 2023. 248 с.
5. Генералюк Леся. *Претексти інтермедіальності: вербально- візуальний формат*. Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
6. Горбань А. В. *Теорія літератури: навчальний посібник*. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2020. 233 с.
7. Ісіченко Ігор, архієпископ. *Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.)*. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Святославець, 2011. 568 с.
8. Ковалевська О. Таємниці козацьких портретів. К. : Клію, 2019. 288 с.
9. Коць-Григорчук Л. Біля джерел кириличного книгодрукування. *Українська мова*. 2008. № 1. С. 50-68.
10. Красножон А., Красовицький О. Десять розмов про давню історію України. К. : Фоліо, 2023. 240 с.
11. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1. / Авт.-укладач Ю. Ковалів. К. : Академвидав, 2007.
12. Михед О., Михед П. Зрозуміти українську літературу. Л. : Вид-в Старого Лева, 2024. 384 с.
13. Науменко В. Нові матеріали для історії початків української літератури 19 віку (антикварна книга 1924 року). 84 с.
14. Наєнко М. *Художня література України. Від міфів до модерної реальності*. К.: ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.
15. Новик О. *Історія української літератури (давньої)*: навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
16. Пахаренко В. *Секрети мистецтва слова*. Київ : ВД «Освіта», 2023. 408 с.
17. Пелешенко Ю. В. *Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.)*: Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. К. : Стилос, 2012. 423 с.
18. Слово багатоцінне. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV – XVI століття) та в епоху Бароко (кінець XVI – XVIII століття) / Упорядники: В. Шевчук, В. Яременко: у 4 кн. К.: Аконіт, 2006.
19. Шевчук В. Муза Роксоланська. Українська література XVI – XVIII століть: у 2-х кн. Кн. 1.: Ренесанс. Раннє бароко. К. : Либідь, 2004. 400 с.; Кн. 2.: Розвинене бароко. Пізнє бароко. К. : Либідь, 2005. 728 с.

Додаткові:

1. Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко. *Львівська медієвістика*. Львів : Свічадо, 2009. Вип. 2.
2. Білоус П. *Актуальні питання української літературної медієвістики*. Житомир: Рута, 2009.
3. Білоус П. В. Давня українська література в школі. Навчальні матеріали. Житомир: ЖДУ, 2007.
4. Білоус П. Давньоукраїнська література і фольклор: проблема художнього коду. Житомир, 2006.
5. Білоус П. Літописний час у киеворуській літературній традиції. *Науковий вісник Миколаївського університету. Філологічні науки*. Миколаїв, 2008. Вип. 17.
6. Відес В. Книга Історія цивілізації. Україна. Том 1. Від кіммерійців до Русі (X ст. до н. е. - IX ст.). К.: Фоліо, 586 с.
7. Вовк Ю. Давня історія України: Ілюстрована історія України в художньо-історичних образах. Хрестоматія. К.: Богдан. 152с.
8. Волинець В. О. Цифрове збереження української культурної спадщини під час війни. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конференції, м. Київ, 20-21 квітня 2022 р. Київ : ВЦ КНУКіМ, 2022. Ч. 2. С. 17–20.
9. Давня українська література X–XVIII ст. Твори / Упоряд. О. Сліпушко. К. : Школа, 2005.
10. Давня українська література (Велесова книга; Галицько-волинський літопис; Повість минулих літ). К. : Центр учбової літератури, 2022. 450 с.
11. Давня українська література (X–XVIII т.). Практикум. / Демченко С.А., Сафонов Ю.М. К. : Знання, 2013. 231 с..
12. Зібрання козацьких літописів. Густинський літопис. Самійло Величко і Григорій Граб'янка. К.: Дніпро, 2008.
13. Іванченко Р. Державницька ідея Давньої Русі-України. К. : Смолоскип, 2007.
14. Кралюк П., Торконяк Р., Пасічник І. Острозька Біблія в контексті української та європейських культур. Острого: Університет «Острозька академія», 2006.
15. Новик О. *Історія української літератури (давньої)*. К., 2007
16. Піддубний С. *Історія прадавньої України*. К., 2023. 224 с.
17. Працьовитий В. Національно-культурна ідентичність української літератури. *Дивослово*. 2019. № 4. С.26-30.
18. Сліпушко О. Образ автора в «Повісті врем'яних літ». *Слово і Час*. 2008. № 4.
19. Шевчук Вал. Пізнаний і непізнаний Сфінкс; Григорій Сковорода сучасними очима. Розмисли. К. : Пульсари, 2008.

Наукові та навчально-методичні праці викладача курсу – Кириленко Н.І. : 1. Давня українська література: методичні рекомендації / за ред. Н. Кириленко. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2024. 70 с.

<https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bcca6c10-07d2-4889-9be9-b03c1b5f57df/content>

Кириленко Н. Еволюційний характер народного гумору як національного коду українців. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)* : збірник наукових праць / за ред. Оксани Філатової. № 1 (17), квітень 2016. С. 120-124.

1. Кириленко Н. Історико-національні модули в художньому просторі текстів Ліни Костенко: навчально-методичний посібник. Суми, 2015. 224 с.
2. Кириленко Н. Історія України у творах Ліни Костенко: навчальний посібник. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. 130 с.
3. Кириленко Н. Психологізм українських ліричних пісень. *Філологічні науки*. Суми: СумДПУ, 2010.
4. Кириленко Н., Пятаченко С. Фольклор і література: художня рецепція етнокультурних кодів. Суми, 2019. 120 с.
5. Кириленко Н. Фольклор і давня література. *Філологічні науки*. Суми: Сум ДПУ, 2009. С.157-168.
6. Кириленко Н. Художній домисел як засіб усебічного розкриття образу Ярослава Мудрого в романі П. Загребельного «Диво». *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. Літературознавство*. Харків, 2014. Випуск 2 (78). Ч.2. С. 66–74.
7. Кириленко Н. Художньо-національний світ у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай». Монографія. Суми: видавництво Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010.
8. Кобилко Н., Кириленко Н. Роль хронотопу дороги в художньому творі (на прикладі повісті «Ірій» В. Дрозда та роману «Дім на горі» В. Шевчука). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство* / За ред. Проф. Ткачука М.П. Тернопіль: Тернопіль, 2015. Вип. 42.- С. 72 – 75.
9. Німенко Н., Кириленко Н. *Барокові риси в українських літописах XVIII століття*. Суми : ФОП Цьома С.П, 2021. 110 с.

<https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/777de20c-50ab-4948-9b10-72cda6be46f4/content>

10. Фольклор: мовно-літературні особливості дискурсу: монографія / За ред. С. П'ятаченка, Н. Кириленко та ін. Суми: Вид-во Сум ДПУ, 2012. 212 с.

Інтернет-джерела: 1. Білоус П.В., Білоус О.П. Українська література XI–XVIII ст. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/>

2. Білоус П.В. Давня українська література в школі URL: https://lib.oa.edu.ua/files/funds/works_oa/movoznavstvo/ 3. Білоус П.В. Історія української літератури XI – XVIII ст.: Навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2009. 424 с. URL: <https://lib.oa.edu.ua/funds/lecturer-oa/linguistics/>
4. Білоус П. Давня українська література: засіб пізнання і виховання чи мистецтво слова URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/2-0217.pdf>
5. Білецький Олександр. Перекладна українська література URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=17>
6. Давня українська література URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/davnya-ukrayinska-literatura/>
7. Давня українська література (від часів Київської Русі до XVIII ст.) URL: <https://ukrlit.net/info/ask/104nu.html>
8. Ісіченко І. Творчість Григорія Сковороди URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-ukraienskoie-literaturi-hvii-xviii-st/12-tvorcist-grigoria-skovorodi>
9. Історія української літератури XI–XVIII ст. Українська драматургія XVII ст. URL: <https://history.vn.ua/pidruchniki/ukraine-history-literature-xi-xviii-age/18.php>
10. Література епохи Відродження URL: <https://sites.google.com/site/vsesvitnijliteraturnijproces/home/literatura-epohi-vidrodzenna>
11. Література пізнього середньовіччя URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult217.htm>
12. Навчальний курс «Історія української літератури X –XVIII ст. (давня література)» URL: <https://wiki.cuspu.edu.ua/index.php/>
13. Оригінальна література URL: <https://buklib.net/books/35901/>
14. Перекладна й оригінальна література Київської Русі / URL: <http://journ.sumdu.edu.ua/old/wp-content/uploads/2014/12/old.pdf>
15. Перекладна та позичена література / URL: <http://litopys.org.ua/chyzh/chy04.htm>
16. Полемічна література URL: https://edera.gitbook.io/ed-era-book-history/suspylno_polytychny_procesy_16_st/polemichna_lyteratura

17. Полемічна література кінця XVI – початку XVII ст. : причини появи, проблематика, видатні автори URL:
<https://sites.google.com/site/dryzhuk911/home/26-polemicna-literatura-kinca-xvi-rocatku-xvii-st-privini-roavi-problematika-vidatni-avtori>
18. Поняття про давню українську літературу / URL:
<https://buklib.net/books/35896/>
19. Савченко І. Давня українська література. Навчальний посібник. К. : НПУ; Альфа М, 2006. 180 с. ISBN 966-7967-10-7. URL:
<https://www.twirpx.com/file/529076/>
20. Усна народна творчість. Давня українська література URL:
https://www.eduget.com/course/usna_narodna_tvorchist_davnaya_ukrainska_literatura-1389/

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
технічні засоби навчання, друковані та інтернет-джерела інформації.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усне опитування, презентації, тести, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, іспит.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
3-й		3-й	
Лекції			
12 год.			
Практичні, семінарські			
18 год.			
Самостійна робота			
45 год.			
Консультації:			
Загальна кількість годин – 75		Вид контролю: немає	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати системні знання про український літературний процес першої половини ХІХ ст., творчість письменників в утвердженні національної самобутності українського письменства; теоретичне і практичне освоєння стильової специфіки, тематико- проблемного діапазону, жанрової специфіки, художніх особливостей творів українських письменників першої половини ХІХ ст.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є український літературний процес першої половини ХІХ ст. (жанрово-стильові тенденції доби, життя і творчість, індивідуальний стиль письменників, тематико- проблемний діапазон літературних творів) у контексті культурно-мистецьких здобутків.

Завдання курсу – *поглибити* теоретичні знання здобувачів про становлення й розвиток української літератури першої половини ХІХ ст., *сприяти* вдосконаленню практичних навичок і вмінь самостійно й об'єктивно оцінювати літературознавчі праці, художні твори та характеризувати літературний процес; *формувати* вміння виявляти й пояснювати національну своєрідність та загальнолюдську цінність української літератури; *дослідити* місце, роль і значення творів українських письменників у культурно-мистецькому просторі; *розрізнати* стильову специфіку творів українських письменників; *формувати* у здобувачів духовно-ціннісні орієнтири, читацьку компетентність, естетичний смак засобами художнього слова.

Регіональний аспект. У програмі навчальної дисципліни зацентрована увага на краєзнавчому аспекті – вивченні життя, творчості, громадського і просвітницького чину письменників-земляків, з'ясуванні місця їхнього доробку в культурно-мистецькому просторі доби, дослідженні значення творчості письменників для розвитку української літератури.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності,

використані методики досліджень і джерела інформації; самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей)

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://www.sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866f.pdf).

Методи навчання

проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, інтерактивні (вебінари, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання (практичні та дослідні роботи).

Методики та технології навчання

теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія),

пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, інтерпретація текстів), самостійна робота (виконання завдань), контрольні-оцінювальні (контрольна робота).

Передумови для вивчення дисципліни

Зв'язки з навчальними курсами професійного циклу: *українська література (давня), фольклор, вступ до літературознавства, літературне краєзнавство, українська література в контексті світової*, а також із дисципліною *історія та культура України* із циклу загальної підготовки.

1. Компетентності та програмні результати навчання

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5 ЗК 6	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи

	ЗК 7 ЗК 8	<p>українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5 ПК 9 ПК 13	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p>

		<p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p>
Програмні результати навчання		
Знання	<p>ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8</p>	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
Уміння	<p>ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11</p>	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення</p>

	ПРУ 12	<p>завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшукувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p>
Комунікація	ПРК 2 ПРК 3	<p>ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.</p>
Автономія і відповідальність	ПРА 3	<p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	<p>Знання: студент на високому рівні самостійно й об'єктивно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; володіє знаннями про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає творчі біографії письменників, художні тексти; фахово оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на високому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну оцінку і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати (аналізувати, систематизувати, узагальнювати) з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
82-89	<p>Знання: студент на високому рівні самостійно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів (допускає незначні неточності); володіє знаннями про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає творчі біографії письменників, художні тексти; оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на високому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати (аналізувати, систематизувати, узагальнювати) з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
74-81	<p>Знання: студент на належному рівні самостійно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів (допускає незначні неточності); у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає основні етапи творчої біографії письменників, художні тексти; оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на достатньому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає</p>

	<p>змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
64-73	<p>Знання: студент оцінює художні твори та характеризує літературний процес, апелюючи до літературно-критичних праць; у цілому знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, хоча допускає помилки; у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються неточності); знає основні етапи творчої біографії письменників, художні тексти; в основному знає основні літературознавчі поняття.</p> <p>Вміння: студент володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, однак не завжди вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, інколи допускаючи негрубі помилки; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, однак не завжди вміє генерувати ідеї; вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не завжди правильно застосовує матеріал на практиці; чітко висловлює свої думки. В основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
60-63	<p>Знання: студент не завжди об'єктивно оцінює художні твори та характеризує літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; у цілому знає особливості розвитку української літератури, проте не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються помилки / неточності); в цілому знає етапи творчої біографії письменників, художні тексти, основні літературознавчі поняття.</p> <p>Вміння: студент володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, однак не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, однак не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, допускає помилки; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; самостійно не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; в основному вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не вміє застосовувати матеріал на практиці; не завжди чітко й аргументовано висловлює свої думки. В основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
35-59	<p>Знання: студент не володіє знаннями, які б дозволяли йому оцінювати художні твори та характеризувати літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; не знає особливостей розвитку української літератури, не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; не на достатньому рівні володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків</p>

	<p>творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються грубі помилки, неточності); побіжно володіє матеріалом про етапи творчої біографії письменників, художні тексти; не знає основних літературознавчих понять.</p> <p>Вміння: студент не володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; не вміє порівнювати літературні факти, не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, допускає помилки; з помилками визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; самостійно не вміє виявляти та розв’язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; в основному вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не вміє застосовувати матеріал на практиці; не завжди чітко й аргументовано висловлює свої думки.</p> <p>Порушує принципи академічної доброчесності.</p>
1-34	<p>Знання: студент не володіє знаннями, які б дозволяли йому оцінювати художні твори та характеризувати літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; не знає особливостей розвитку української літератури, не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; не володіє матеріалом про специфіку взаємозв’язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; не володіє матеріалом про етапи творчої біографії письменників, художні тексти; не знає основних літературознавчих понять.</p> <p>Вміння: студент не володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; не вміє порівнювати літературні факти, не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; не визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; не вміє виявляти та розв’язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; не вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями; не вміє чітко й аргументовано висловити свої думки. Порушує принципи академічної доброчесності.</p>

Розподіл балів

Розділ 1						Розділ 2						Усього	Загальна сума		
Поточний контроль															
Т. 1.1	Т. 1.2	Т. 1.3	Т. 1.4	Т. 1.5	Т. 1.6	Т. 2.1	Т. 2.2	Т. 2.3	Т. 2.4	Т. 2.5	Т. 2.6	Т. 2.7	Т. 2.8.		
3	3		3		3	3		3	3		3		3	27	35
Самостійна робота												8			
1		1		1			1			2				2	

* Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Новою редакцією» від 28.11.2022 року можливе зарахування результатів навчання. Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання, отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню (контрольній роботі тощо), які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно з переліком компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання проводяться відповідно до вимог Положення «Порядок організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (від 25 травня 2020 року).

Засобами діагностики та формами контролю є: поточний контроль (усне / письмове опитування, тестування, проекти, виконання творчих завдань, індивідуальна доповідь, участь у дискусіях та ін.), перевірка самостійної роботи.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА: СТАНОВЛЕННЯ, ПОСТАТІ, САМОБУТНІСТЬ

Тема 1.1. Нова українська література: витоки, умови, становлення і формування як художньої свідомості українського народу. Творчість І. Котляревського.

Тема 1.2. Творчість першого класика української прози Григорія Квітки-Основ'яненка.

Тема 1.3. Петро Гулак-Артемівський – поет-романтик.

Тема 1.4. Художній світ українського романтизму 20-40-х рр. ХІХ ст.

Тема 1.5. Творчість найяскравіших представників українського романтизму 20-40-х рр. ХІХ ст. Гурток «Руська трійця».

Тема 1.6. Творчість П. Куліша.

РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ

Тема 2.1. Постать Тараса Шевченка в історії української культури та літератури.

Тема 2.2. Ранній період життя і творчості Т. Шевченка.

Тема 2.3. Твори Т. Шевченка про історичне минуле України.

Тема 2.4. Лірика періоду «Трьох літ».

Тема 2.5. Сатиричні твори Т. Шевченка.

Тема 2.6. Твори Т. Шевченка періоду заслання.

Тема 2.7. Проза Т. Шевченка, її органічний зв'язок із поетичною спадщиною.

Тема 2.8. Лірика Т. Шевченка останніх років, її мотиви й образи, революційний пафос.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА:

СТАНОВЛЕННЯ, ПОСТАТІ, САМОБУТНІСТЬ

Тема 1.1. Нова українська література: витоки, умови становлення. Творчість Івана Котляревського. Погляди на театр. «Енеїда» – перший твір нової української літератури. Жанр, історична основа поеми, художня концепція героїчного в «Енеїді». Майстерність Івана Котляревського. «Енеїда» як художня енциклопедія української старожитності. Іван Котляревський – засновник української нової драматургії. «Наталка Полтавка»: історія написання, новаторство п'єси. Академічна добродішність у процесі опанування курсу.

Тема 1. 2. Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка. Риси просвітницького реалізму у прозі письменника. «Сватання на Гончарівці». Бурлескні традиції в малих епічних формах письменника. Повість «Конотопська відьма». Реалістично-сентиментальна українська проза. Повість «Маруся»: психологізм, синтез просвітницького дидактизму, етнографічного реалізму та сентименталізму. Повісті Григорія Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана», «Щира любов», «Козир-дівка».

Тема 1. 3. Поет-романтик Петро Гулак-Артемівський. «Пан та Собака» – зразок української класичної байки; творче опрацювання традиції жанру (Езоп, Лафонтен, Флоріан та ін.). Експерименти в байці, самобутність байок. Жанрове багатство творчості Євгена Гребінки (проза, поезія, публіцистика). Художні особливості байок Євгена Гребінки. Ліричні поезії. Тематико-проблемний діапазон прози письменника. «Чайковський», «Кулик» у контексті літературного процесу першої половини ХІХ ст.

Тема 1. 4. Український літературний романтизм 20-40-х рр. ХІХ ст. у постатях. Романтизм і проблеми національної самобутності літератури. Участь письменників-романтиків у вивченні вітчизняної історії, збиранні, дослідженні та популяризації фольклору, української культури. Український романс (тематика, проблематика, образи, стильові особливості). Жанрово-стильова специфіка творів поетів-романтиків. Самобутність доробку Київської школи романтиків. Жанрово-стильові вектори романтизму у творчості Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша та ін. Літературна творчість Левка Боровиковського – поета-романтика кінця 20-х – початку 30-х рр. ХІХ ст.

Тема 1. 5. Творчість «Руської трійці». Культурно-історичне значення Львівського гуртка. Історія видання, архітектоніка та змістове наповнення альманаху «Русалка Дністровая». Романтична скерованість альманаху. Творчість Маркіяна Шашкевича – очільника «Руської трійці». Мотиви лірики, образи Маркіяна Шашкевича. Медитативно-елегійна настроєвість творів Івана Вагилевича. Історична поема «Мадей», романтична балада «Жулин і Кулина». Вектори чину Івана Вагилевича – поета, історика, етнографа, фольклориста, громадського діяча.

Тема 1. 6. Творчість П. Куліша. Світоглядні позиції П. Куліша. Літературна, наукова, видавнича, культурна діяльність. «Чорна рада» – перший соціально-історичний роман в українській літературі, «найліпша історична повість в нашій літературі» (І. Франко). Історична основа роману, його джерела (козацькі літописи, історичні праці, фольклорні твори); ідейна суперечність роману, показ незгод між старшиною і козацькою голотою, проповідь класового миру в межах української нації; персонажі – представники різних суспільних прошарків того часу (історично правдивий образ Брюховецького); ідеалізація і романтизація образів Сомка, Шрама, Кирила Тура, Череваня, Петра та Лесі). Зображення побуту старожитньої України в ідилії «Орися». Поетичний образ дівчини. Романтичний характер твору. Роль пейзажів. Мова твору. Тематика збірки «Досвітки» (1862) П. Куліша. Своєрідність композиції зб. «Дзвін» – «однієї з вершин української літератури» (М. Зеров). Мотиви, образи полемічної та інтимної частин. Значення творчості П. Куліша для розвитку української літератури.

РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ

Тема 2.1. Постать Тараса Шевченка в історії української літератури. Багатоаспектність творчої діяльності Тараса Шевченка, його місце в літературному житті, в культурно-мистецькому просторі доби, в розвитку суспільнополітичної, філософської та естетичної думки. Самобутність художнього мислення письменника. Сильова специфіка творів. Періодизація творчості. Минуле, сучасне і майбутнє шевченкознавства.

Тема 2.2. Ранній період життя і творчості Тараса Шевченка. Літературномистецьке середовище і його роль у становленні світоглядних переконань, мистецьких пріоритетів письменника. Відгуки критики про перші видання творів Тараса Шевченка. Лірика раннього періоду, її мотиви, жанри, образи, органічний зв'язок із усною народною творчістю. Новаторство Тараса Шевченка.

Тема 2.3. Історичне минуле України у доробку Т. Шевченка. Романтичний вектор зображення історії України: боротьба козацтва проти турецько-татарських поневолювачів («Іван Підкова», «Гамалія»), возвеличення героїки народного повстання проти польсько-шляхетського гніту («Тарасова ніч»). Поема «Гайдамаки». Історичні джерела та літературний генезис. Традиції і новаторство в змалюванні гайдамаків (уславлення визвольного руху народу, поетизація героїв).

Тема 2.4. Лірика періоду «Трьох літ». Новаторство образу ліричного героя – борця проти соціального і національного гноблення, речника нового суспільного ладу. Громадянський пафос поезій Тараса Шевченка «Три літа», «Чигрине, Чигрине», «Чого мені тяжко», «Минають дні, минають ночі», циклу

«Давидові псалми», «Заповіт». Художня довершеність ліричних творів, стильова специфіка, особливості архітектоніки, художні образи.

Тема 2.5. Сатиричний доробок Тараса Шевченка. Поема «Сон» – сатира політичного спрямування на самодержавно-кріпосницький лад. Ідея, тема, проблематика, ключові та другорядні образи твору. Поема «Кавказ»: жанрова специфіка, ідейно-тематичне багатство твору; художня модель синтезу сатири, героїки та елегійності. Сучасне інтерпретація послання «І мертвим, і живим...». Філософська скерованість твору. Поема «Єретик»: особливості художнього змалювання протесту проти соціального і релігійного гніту. Поеми Тараса Шевченка «Сова», «Наймичка», «Відьма», їх ідейно-тематичне спрямування, образи, композиційні та стильові особливості. Місце соціально-побутових поем Тараса Шевченка в українському літературному процесі.

Тема 2.6. Творчість Тараса Шевченка періоду заслання. Літературна і малярська творчість Тараса Шевченка періоду заслання. Мотиви лірики. Тема митця й мистецтва, призначення митця («А нумо знову віршувати», «Неначе степом чумаки», «Лічу в неволі дні і ночі», «Ну що б, здавалося, слова»). Поезія з автобіографічною основою («І виріс я на чужині», «А.О. Козачковському», «І золотої й дорогої», «Ми вкупочці колись росли», «Мені тринадцятий минало», «Якби ви знали, паничі»). Проблематика, образи, стильові особливості. Специфіка опрацювання фольклору в особисто-інтимній поезії Тараса Шевченка.

Тема 2.7. Художня самотність прози Тараса Шевченка. Зв'язок поезії і прози Тараса Шевченка (теми, проблеми, образи). Ідейно-тематичне багатство, жанрова самотність, автобіографізм прози. Проза Тараса Шевченка в контексті українського літературного процесу ХІХ ст.

Тема 2.8. Творчість Тараса Шевченка 1857-1861 років. Історико-філософська поема «Неофіти»: образи, проблематика, заклики до знищення самодержавства. Функції антично-християнських алегорій. «Юродивий». Революційний пафос лірики останніх років. Тарас Шевченко про майбутнє вільне життя у поезіях «Сон» («На панщині пшеницю жала»), «Я не нездужаю». Образ поета у творах «Доля», «Муза», «Слава». Еволюція образу жінки в поемах Тараса Шевченка. Образ Тараса Шевченка в художній літературі, музиці, образотворчому мистецтві, скульптурі. «Журнал» Тараса Шевченка: структура, зміст. Тарас Шевченко і Сумщина.

8. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	Лекції	Практичні зан./конс.	Самостійна робота, ІНДЗ	Усього	Лекції	Практичні зан./конс.	Самостійна робота, ІНДЗ
РОЗДІЛ 1. НОВА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА: СТАНОВЛЕННЯ, ПОСТАТІ, САМОБУТНІСТЬ								
Тема 1.1. Нова українська література: витоки, умови, становлення і формування художньої свідомості українського народу. Літературна діяльність Івана Котляревського.	12	2	2	8				
Тема 1.2. Творчість першого класика української прози Григорія Квітки-Основ'яненка.	4	2	2					
Тема 1.3. Петро Гулак-Артемівський – поет-романтик.	7			7				
Тема 1.4. Художній світ українського романтизму 20-40-х рр. ХІХ ст.	4	2	2					
Тема 1.5. Львівський гурток творчої молоді «Руська трійця» та його культурно-історичне значення.	7			7				
Тема 1.6. Творчість П. Куліша.	2		2					
РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНЬСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ								
Тема 2.1. Постаць Тараса Шевченка в історії української культури та літератури.	4	2	2					
Тема 2.2 . Ранній період життя і творчості Т. Шевченка.	7			7				
Тема 2.3. Твори Т. Шевченка про історичне минуле України.	4	2	2					
Тема 2.4. Лірика Т. Шевченка періоду «Трьох літ».	2		2					

Тема 2.5. Твори Т. Шевченка періоду заслання.	8			8				
Тема 2.6. Твори Т. Шевченка періоду заслання.	2		2					
Тема 2.7. Проза Т. Шевченка, її органічний зв'язок із поетичною спадщиною.	8			8				
Тема 2.8. Лірика Т. Шевченка останніх років, її мотиви й образи, революційний пафос.	4	2	2					
Усього годин	75	12	18	45				

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма
1	«Енеїда» Івана Котляревського: нова естетична концепція дійсності й людини, нова філософія буття українського народу	2
2	Жанрове різноманіття творчої спадщини першого класика української художньої прози Г. Квітки-Основ'яненка	2
3	Романтизм в українській поезії першої половини XIX століття, його риси та відповідність менталітету українця. Літературна діяльність Левка Боровиковського як першого поета-романтика. Художні особливості балад та байок	2
4	Творчість П. Куліша. Роман «Чорна рада»	2
5	Тарас Шевченко. «Кобзар» 1840 року, його оцінка критиками. Основні мотиви ранньої поезії.	2
6	Історичні поеми Тараса Шевченка. Романтична інтерпретація історичного минулого в поемі «Гайдамаки». Жанрові особливості. Мовно-стильові риси. Романтизація національної героїчної епіки («Іван Підкова», «Гамалія»)	2
7	Громадянські мотиви у творчості Тараса Шевченка періоду «трьох літ».	2
8	Творчість Т. Шевченка періоду заслання. Незламність поета-революціонера, його оточення, літературна та малярська творчість.	2
9	Останні роки життя й поетичної творчості Т. Шевченка.	2
Разом		18

8. Рекомендовані джерела інформації Основні

1. Діброва В. Свіжим оком: Шевченко для сучасного читача. Київ: Білка, 2021. 176 с.
2. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. Київ : ВД «Комора», 2017. 300 с.
3. Івакін Ю. О. Поезія Шевченка періоду заслання / упоряд. Є. Лебідь- Гребенюк. 2-ге вид. Київ : Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2020. 224 с.
4. Історія української літератури ХІХ століття: У 2 кн. Кн. 1: підручник / за ред. акад. М.Г. Жулинського. Київ: Либідь, 2005. 656 с.
5. Карпінчук Г. Михайло Новицький – шевченкознавець. Київ: Наукова думка, 2018. 240 с.
6. Росовецький С. Шевченко. Сучасна біографія. Київ : Дух і літера, 2021. 472 с.
7. Рудницький Л. Трьома мовами до трьох культур (літературознавчі і культурологічні праці) / упор., автор приміток С. І. Хороб. Івано- Франківськ: Місто НВ, 2020. 444 с.
8. Свідчо-наглядкові справи Тараса Шевченка. Корпус документів (1847- 1859). Метаграфовані тексти: у 2-х т., 3-х кн. / упор. Г. Боряк, Л. Демченко, В. Шандря; відп. ред. В. Смилій. Т. 1. Київ: Арій, 2018. 880 с.
9. Сиваченко М. Текстологічні сюжети української літературної класики / упор. Г. Бурлаки і Б. Цимбала; передм. Г. Бурлаки. Київ: Наук. думка, 2021. 614 с.
10. Смілянська В. З поля шевченкознавства: збірник наукових праць. Київ: ФОП Масляков, 2019. 400 с.
11. Тарас Шевченко. Текст і контекст. Садок вишневий коло хати / упоряд.: В. І. Пахаренко. Черкаси: Видавець Ольга Вовчок, 2020. 240 с.
12. Федорук О. Роман Куліша «Чорна рада»: історія тексту. Київ: Критика, 2019.
13. Харчук Р. Літературна функція «Молитви Єремії пророка»: творча заготовка чи епіграф до рукописної збірки Тараса Шевченка «Три літа»? *Слово і Час*. 2022. № 3 (723). С. 3-15. URL: <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2022.03.03-15>
14. Харчук Р. Шевченко, його читачі й нечитачі у ХІХ столітті. Київ: НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2021. 267 с.
15. Художній світ Тараса Шевченка і сучасність: збірник наукових праць. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 496 с.

Додаткові

1. Борзенко О. Контексти київського романтизму: «український німець» Микола Гулак. *Слово і Час*. 2022. № 3 (723). С. 16-27. URL: <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2022.03.16-27>

2. Боронь О. Сучасні версії Шевченкового псевдобатьківства. *Слово і Час*. 2022. № 3 (723). С. 88-99. URL: <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2022.03.88-99>
3. Боронь О. Ані титли... Нові студії над Шевченковою біографією і творчістю [збірка статей]: бібл., показ. [Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці; Інститут джерелознавства НТШ-А; Український науковий інститут Гарвардського університету; Інститут літературим. Т. Г. Шевченка НАН України; Інститут Критики]. Київ: Критика, 2024. 392 с.
4. Ушкалов Л. Моя Шевченківська енциклопедія. Із досвіду самопізнання. Київ : Дух і літера, 2019. 560 с.
5. Швець А. Жінка з хистом Аріадни : Життєвий світ Наталії Кобринської в генераційному світоглядному та творчому вимірах: монографія. Львів, 2018. 752 с.
6. Шевченківська енциклопедія: Теорія літератури. Мова / ред. колегія: М. Г. Жулинський (голова), М. П. Бондар, О. В. Боронь [та ін.]. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 1108 с.
7. Яцюк В. Тарас Шевченко і світ фотографії. Альбом-монографія / ред. Олесь Федорук. Київ: Критика, 2019. 232 с.

Інформаційні ресурси

1. Історія української літератури XIX ст. : у 3 кн. Кн. 1 / за ре. М. Яценка. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yatsenko_MT/Istoriia_ukrainskoi_literatury_X_IX_stolittia_Kn1/
2. Історія української літератури XIX століття: у 3-х кн. Кн. 2 / за ред. М. Яценка. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yatsenko_MT/Istoriia_ukrainskoi_literatury_X_IX_stolittia_Kn2/
3. Ковалець Л. Історія української літератури першої половини XIX століття. URL: <http://surl.li/mnuffr>
4. Кравченко В., Єременко О. Історія української літератури першої половини XIX століття. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/300842/mod_resource/content/1/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2.pdf
5. Кузьма О. Історія української літератури першої половини XIX століття. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/72316> Чижур Л. Історія української літератури першої половини XIX століття. URL:

<https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/416b0ceb-41aa-44b7-a255-029f45b06645/content>

6. Яблонська О. Історія української літератури першої половини XIX ст. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/385/1/Yablonsky_history.pdf

Праці Горболіс Л. М. із курсу:

1. Горболіс Л. М. Портрети з ракурсом бачення. *Філологічні трактати*. 2019. Т. 11, № 1. С. 108-110.
2. Горболіс Л. М. Інтермедіальне прочитання української класики. *Advanced trends of the modern development of philology in European countries: Collective monograph*. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2019. Р. 42-60.
3. Горболіс Л. «Із секретів поетичної творчості» І. Франка як теоретико-методологічна основа інтермедіальних студій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Вип. 42. Т. 2. Одеса: МГУ, 2019. С. 124-126. Index Copernicus URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v42/part_2/34.pdf
4. Горболіс Л. Інтермедіальність української літератури: тенденції розвитку, етапи становлення, національна своєрідність. *Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. Р. 131-159.
5. Українська література першої половини XIX століття: методичні рекомендації для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / укл. Л.М. Горболіс. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2024. 36 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14461>
6. Горболіс Л. Григорій Квітка-Основ'яненко – письменник та історик українського театру. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2023. № 3. С. 49-53. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/301/280>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
Конспекти лекцій.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи.

Плани практичних занять.

Праці авторки програми.

Мультимедійна техніка для презентацій.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
Загальна кількість годин - 75		4-й	4-й
		Лекції	
		12 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		Самостійна робота	
		45 год.	
		Консультації:	
Вид контролю: залік			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Лекційний курс передбачає ознайомлення з найважливішими темами та проблемами, що формують уявлення про зміст та специфіку української літератури цього періоду й вимагають системного, узагальнюючого підходу. Система практичних занять разом з системою самостійної роботи дає змогу самостійно опанувати новий матеріал, закріпити й деталізувати його, розширити й доповнити інформацію викладену в лекціях.

Курс має теоретичну та практичну спрямованість. Особлива увага приділяється вивченню творчого доробку І.Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Б.Грінченка, Олени Пчілки, М.Старицького, І.Франка, Марка Кропивницького, Я. Щоголева, І. Манжури, П. Грабовського та ін. Протягом усього курсу розкриваємо специфічні національні особливості, що полягають у постійному тісному зв'язку літератури з національно-визвольним, гуманістичним рухом, у якому вона міцніла й набувала снаги.

Мета курсу – ознайомити студентів із надбаннями української літератури 2 половини ХІХ століття, коли вона досягла розвитку кращих традицій попередніх етапів та визрівання нових художніх якостей;

- показати загальні закономірності саморозвитку художніх систем в українській літературі, як і в інших, а також – специфічні національні особливості, що вирізняли її з-поміж інших літератур світу;
- розглянути на тлі загального поступу української художньої культури розвиток української прози, поезії та драматургії. Показати студентам, як самі історичні обставини зумовили небувалий приплив талантів, яскравих творчих постатей – Івана Франка, Панаса Мирного, Бориса Грінченка, Івана Нечуя-Левицького, Павла Грабовського та інших, подати неповторні творчі портрети письменників цієї доби;
- показати, як нові соціально-економічні обставини, розвиток визвольного руху створили більш сприятливі умови для розвитку суспільної думки, а також науки, мистецтва, літератури;
- на конкретних прикладах доказово довести студентам, як цензурні установи та урядові переслідування, що особливо посилилися в цей період, численні репресивні акції шовіністичних сил у царській Росії ускладнювали й гальмували, деформували й переривали процес розвитку української культури, виключаючи з літературного процесу ряд визначних для свого часу творів;
- донести до студентів думку, як принципово важливим було науково аргументоване ствердження факту існування самобутнього характеру українського письменства цього періоду;

української літератури;

- показати, як у період 70-90-х років ХІХ століття найважливішою і принципово новою ознакою української літератури було домінування в ній методу критичного реалізму, що позначилося на природі творення художнього образу та ідейному звучанні творів;
- поступово розкривати, як в умовах постійного розширення сфер духовної обсервації соціально-пізнавальні, морально-виховні й естетичні функції літератури реалізуються в залежності від індивідуальних особливостей письменників;

- показати в процесі аналізу художніх творів, як в українській літературі II пол. ХІХст. постають нові теми й нова проблематика, які відбивали суттєві зміни в суспільному й духовному житті народу;

- довести, що українська література протягом ХІХ ст., як влучно зауважив Іван Франко, «стала за формою, мовою і змістом літературою модерною, європейською».

Завдання курсу – подати процес розвитку української літератури 70-90-х років ХІХ століття у її співдії з традицією та новаторством; ознайомити другокурсників із найвидатнішими художніми здобутками цього періоду; сформуванню вміння детального аналізу літературних творів та суджень про їх наукову, історичну, художню й естетичну цінність.

За підсумками вивчення курсу історії української літератури 70-90-х років ХІХст. студент повинен знати:

- основні тенденції розвитку української літератури цього періоду;
- зміст художніх творів, що передбачено програмою для обов'язкового прочитання;
- запропоновані напам'ять поезії (П.Грабовського - «До Н.К.С.», «Такої певної святої», «Трудівниця»; І.Франка - «Чого являєшся мені у сні?», «Червона калино, чого в лузі гнешся?», «Земле, моя всеплодюча мати», уривок із прологу до поеми «Мойсей»; Б.Грінченка - «Смутні картини», «Хлібороб», «Сорока»; М.Старицького - «Виклик», «Монологи про кохання»; І.Манжури - «Над Дніпром», «Дівчача думка о Покрові»;

Я.Щоголева - «Гречкосій», «Хортиця»);

- основні літературознавчі розвідки про творчості письменників цього періоду.
- За підсумками вивчення курсу студенти повинні вміти:
- аналізувати художні твори відповідно до вимог сучасного літературознавства.
  - вміти визначати окремі складові художнього тексту, наприклад:
  - проблематику прозового твору;
  - основні мотиви лірики поета;
  - характер конфлікту та його суть;
  - композиційні особливості;
  - складові елементи сюжету;
  - функції пейзажу;
  - засоби характеротворення образу;
  - тропи у поетичному творі;
  - емоційний темпоритм твору;
  - дати характеристику строфічної будови вірша; - фоніку вірша і т. д.
  - Уміти власні думки підтверджувати думками, висловленими дослідниками літератури.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс тісно пов'язаний з курсом давньої української літератури, історії української літератури XIX століття (перші десятиріччя XIX століття, 40-60-ті рр.); із курсом теорії літератури, літературної критики; з історією України.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Фольклор, історія та культура України, вступ до літературознавства. Давня українська література, українська література першої половини XIX століття.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні компетентності

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5 ЗК 6 ЗК 7 ЗК 8	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України. ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети. ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності. ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.

		<p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5 ПК 9 ПК 13</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 9. Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і</p>

		визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.
Програмні результати навчання		
Знання	ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
Уміння	ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11 ПРУ 12	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати,</p>

		узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.
Комунікація	ПРК 2 ПРК 3	ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури. ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.
Автономія і відповідальність	ПРА 3	ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	(А) отримують студенти, які були активними на всіх заняттях, засвідчують високий рівень осмислення вивченого, виявляють вміння логічно, аргументовано аналізувати, узагальнювати, давати критичну оцінку художньому матеріалові, подають чіткі визначення термінів, виявляють творчі здібності в опрацюванні певних питань, чітко простежують історію літературного явища, вміють кваліфіковано вести дискусію. Відповіді не містять фактичних і мовленнєвих помилок.
82 – 89	(В) отримують студенти, які відповідали на всіх заняттях, добре володіють навчальним матеріалом, виявляють вміння аналізувати, узагальнювати, знають визначення термінів, більшість теоретичних положень підтверджують прикладами; є спроби виконати проблемні завдання; спостерігається вміння коментувати літературні явища; відповіді не містять фактичних помилок, наявні окремі мовленнєві огріхи.

74 – 81	(С) мають студенти, які відповідали на кожному занятті, уміють не лише відтворити зміст лекції, але й переказують самостійно опрацьований матеріал за кількома джерелами, відповідають на питання, знають визначення термінів, але відповіді не завжди конкретизовані прикладами, трапляються фактичні і мовленнєві помилки.
64 – 73	(Д) набирають ті студенти, які постійно працювали на заняттях, можуть відтворити матеріал лекції, при відповідях користуються самостійно укладеним конспектом; намагаються подати визначення термінів, але не завжди можуть навести приклади; не готові виконувати проблемні завдання; відповіді містять фактичні і мовленнєві помилки. Студенти здійснюють мислительну діяльність під керівництвом керівника
60 – 63	(Е) отримують студенти, які відтворюють матеріал лекції, переказують самостійно опрацьований матеріал. Студенти відповідають на питання, але у відповідях не точно подані визначення термінів, відповіді не конкретизовані прикладами, застосовують набуті знання лише у стандартних ситуаціях, наявні спрощені висловлювання; розумові операції фрагментарні або елементарні.
35-59	(FХ) – не зараховано (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу лекції чи самостійно опрацьованого матеріалу. Відповіді характеризуються низьким рівнем усвідомлення, завчені напам'ять матеріали не можуть чітко пояснити, відсутні приклади; відповіді містять фактичні неточності і мовленнєві помилки.
1 – 34	(F) – не зараховано (без права перескладання) отримують студенти, які епізодично відтворюють теоретичний матеріал на рівні уривчастого переказування конспекту лекції порушена послідовність відповідей, студенти не завжди розуміють сутність питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях, час використовують недоречно чужі думки; відповіді містять грубі фактичні помилки.

Розподіл балів

Поточний контроль													Разом	Загальна сума	
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2						56		100	
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 1.6	Т 1.7	Т 1.8	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4		Т 2.5		7 – к/р 37- с/р
Поточний контроль															
	6	6	6			6			6	6	6		14		
Контроль самостійної роботи															
2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3			

Т 1.1, Т 1.2 ... Т2.4 – теми розділів

За бажанням здобувача можуть ураховуватися результати навчання у **неформальній освіті** (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Розподіл балів за види робіт:

- участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали,
- написання й опублікування статті – 7 балів,
- участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.
- участь/призове місце у всеукраїнському конкурсі наукових робіт – 15/18 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	Задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

1 - 34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	--

4. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, проєкти, реферати, есе, контрольна робота, виступи на конференціях, семінарах, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усне опитування, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, іспит.

5. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Літературна тенденція 70-90-х років XIX ст.: основні ідейно-стильові доміанти.

Тема 1. Вступ. Літературний рух 2 половини XIX століття в Україні, його специфіка.

Тема 2. Життєвий і творчий шлях І.С. Нечуя-Левицького.

Тема 3. Художньо-естетичні погляди та доробок Панаса Мирного.

Тема 4. Б. Грінченко – поет, прозаїк, лексикограф, етнограф.

Тема 5. Життєвий і творчий шлях Олени Пчілки.

Тема 6. Творчість Я.Щоголева та І.Манжури в контексті літератури 2 пол. XIX ст.

Тема 7. П. Грабовський – поет, перекладач, публіцист. **Тема 8.** Література 19 ст. для дітей і про дітей.

Розділ 2. Драматургія і театр 70-90-х років XIX століття.

I. Франко як знакова постать української культури.

Тема 1. Загальна характеристика драматургії 70-90-х років XIX століття

Тема 2. М.Старицький – письменник, перекладач, культурний діяч, корифей українського театру. Роль у створенні професійного театру

Тема 3. Постать М. Кропивницького в літературно-мистецькому житті.

Тема 4. Життєвий і творчий шлях І.Карпенка-Карого.

Тема 5. Постать Івана Франка в духовному просторі України.

Іван Франко - поет.

Поеми Івана Франка, їх філософічність.

Проза І. Франка.

І. Франко – драматург.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Літературна тенденція 2 половини XIX ст.: основні ідейно-стильові доміанти.

1. Українська література другої половини XIX століття

Світовий мистецький процес 2 половини XIX століття. Зрушення в суспільно-політичному, економічному житті другої половини XIX ст. Історичні умови і

розвиток культури у Західній Європі, поява кризових настроїв «кінця віку», явище декадансу тощо. Розвиток культури, філософсько-естетичної думки. Активний розвиток ідеалістичної філософії (Ніцше, Бергсон, Шопенгауер). Розвиток української культури (живопис, музика, театр) та літератури у другій половині XIX ст. Періодичні видання в Україні. Культурно-просвітницька діяльність «громад».

Основні здобутки української літератури II пол. XIX ст..

Провідні методи, жанри в літературі. Реалізм як провідний художній напрям в українській літературі 2 половини XIX ст. Різні стильові течії в ньому.

Літературні дискусії.

Прозаїки: О. Кониський, І. Нечуй-Левицький, Олена Пчілка, Панас Мирний, Б. Грінченко, М. Старицький, Н. Кобринська, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, І. Франко та інші.

Поезія: І. Манжура, М. Старицький, Б. Грінченко, І. Франко.

Драматургія: М. Старицький, Панас Мирний, Олена Пчілка, Б. Грінченко, П. Куліш, І. Карпенко-Карий, Ю. Федькович, К. Устиянович.

2. Творчість І. Нечуя-Левицького.

Життєпис письменника, громадянська позиція.

Загальна характеристика творчості з позиції сучасної літературознавчої науки.

Жанрово-проблемний діапазон прози письменника.

Українське село – об'єкт письменницької І. Нечуя-Левицького:

- тема солдатчини, антикріпосницька спрямованість (повісті «Дві московки», «Микола Джеря», «Бурлачка», «Кайдашева сім'я»). Відображення рис національного менталітету. Засоби творення комічного.

- Повість І. Нечуя-Левицького "Микола Джеря": композиція, образи, новаторство автора.

- Кайдашева сім'я" І. Нечуя-Левицького: художня концепція твору, морально-етична проблематика.

Художнє розкриття теми інтелігенції, проблема русифікації у прозі (роман «Хмари», повісті «Причепка», «Над Чорним морем», «Старосвітські батюшки та матушки», «На гастролях у Микитянах»).

- Тема інтелігенції в творах І. Нечуя-Левицького. Тематично-художні особливості роману «Хмари». Засоби творення персонажів.

Тема України і національної зради у творчості І. Нечуя-Левицького.

Історичні події та герої в художній рецепції письменника (казка «Запорожці», драми «Маруся Богуславка», «В диму та полум'ї», історичний роман «Князь Єремія Вишневецький»).

- Образ Єремії як конкретної історичної особи та художнього персонажа. Вивчення творчості у школі.

3. Панас Мирний. Художньо-естетичні погляди. Панас Мирний – творець соціально-психологічного прози.

Рання проза Панаса Мирного («Лихий попутав», «П'яниця», «Лихо давнє і сьогочаснє»). Тематика. Проблематика. Кріпацтво як зло, соціальна, моральна, психологічна категорія. Драматична доля героїв. Реалістичне змалювання життя дрібного чиновництва у творах «Лихий попутав», «П'яниця».

Особливості. Оповідна манера очевидця подій, авторське втручання у текст, вступні пейзажі, персоніфікація, засоби творення.

Повість Панаса Мирного «Лихі люди». Художня специфіка, образи «нових людей». Романи Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», «Повія»: художня концепція творів, образи. Новаторство автора.

Соціально-психологічний роман у творчості Панаса Мирного. Історична основа роману. Символіка назви. Проблематика. Проблема деградації особистості.

Майстерність у змалюванні типових картин життя кріпацького села та пореформеної дійсності, соціального зла в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Засоби індивідуалізації образів, деідеалізація селянства, майстерність психологічного аналізу в романах. Жіночі образи, ствердження народних поглядів на духовне здоров'я людини. 6. «Повія» як вершинний зразок соціально-психологічної прози II половини XIX ст. Проблематика роману. Тема беззахисності і безправності жінки будь-якого стану і походження в минулому і сучасному. Галерея соціальних, політичних і моральних повій у романах.

4. Б. Грінченко – поет, прозаїк, лексикограф, етнограф. Життєвий шлях і художньо-естетичні погляди Бориса Грінченка.

Короткий огляд поетичної творчості. Інтимна лірика Б. Грінченка. Твори, присвячені дружині М.Загірній.

Б.Грінченко - майстер «малих» прозових жанрів.

Ідейно-художній аналіз повістей письменника.

Дилогія Б. Грінченка "Серед темної ночі", "Під тихими вербами». Особливості авторського стилю прозаїка, ідейно-тематичне звучання творів.

Специфіка жанру. Композиція. Символіка назв творів.

Тематика, проблематика. Тема села і міста. Тема землі. Родинних цінностей. Батьків і дітей. Освіти. Проблема грошей. Кохання, вірності і зради.

Проблема соціального дна.

Морально-етичні сентенції у творах.

Концепція «свого і чужого» простору у творах. Функції пейзажів, їх роль у розкритті характерів.

Оцінка діалогії П.А. Грабовським.

Загальна характеристика драматургії.

Б. Грінченко як лексикограф.

Етнографічна діяльність Б. Грінченка.

5. Життєвий і творчий шлях Олени Пчілки. Загальна характеристика творчості.

«Діти - се наш дорогий скарб, се наша надія, се - молода Україна» (твори для дітей і про дітей).

Твори з життя інтелігенції.

Поетика прози Олени Пчілки.

Драматургія Олени Пчілки.

6. Творчість Я. Щоголева та І. Манжури в контексті літератури 2 пол. XIX ст.

Я. Щоголев: поетичний доробок.

Художня самобутність митця, особливості поетики.

Короткі біографічні дані І. Манжури. Загальна характеристика творчості.

Аналіз поем «Трьомсин - богатир», «Іван Голик». Поетика

лірики І. Манжури.

7. Життєвий і творчий шлях П. Грабовського. Драматизм життєвої долі письменника. Мотиви лірики, їх зумовленість.

Поетична творчість П. Грабовського. Образ України в духовному світі й у поезії П.Грабовського.

Поетика творів П.Грабовського.

Цикл П.А. Грабовського "До Н.К.С."

Перекладацька діяльність П. Грабовського.

Публіцистика П. Грабовського.

8. Твори українських письменників 2 половини XIX століття про дітей і для дітей.

Місце творів українських письменників для дітей і про дітей в літературному процесі 70-90-х рр. XIX століття.

Оповідання І.Франка: психологічний аспект ("Оловець", "Малий Мирон", "Грицева шкільна наука"). Казки.

Цілісний аналіз творів для дітей і про дітей:

а) Панаса Мирного ("Морозенко", „Пригода з Кобзарем");

б) Б. Грінченка ("Сама, зовсім сама", "Грицько", "Сестриця Галя", "Дзвоник", "Олеся" та ін.);

в) Олени Пчілки ("Збентежена вечеря", "Сосонка", "Півтора оселедця", "Малий музика Моцарт");

Гуманістична спрямованість творів для дітей і про дітей цього періоду.

Розділ 2.
Драматургія і театр 70-90-х років XIX століття.
І.Франко

1. Драматургія і театр. Загальна характеристика драматургії 70-90-х років XIX століття. Аматорський театральний рух на Україні. Утворення національного професійного театру в Західній Україні («Руська бесіда» - 1864 р.), на Східній Україні (1882 р.).

Історичні умови розвитку драматургії. Борис Грінченко, Олена Пчілка, О. Кониський як драматурги.

Маловідомі драматичні твори II половини XIX століття («Старі гнізда й молоді й птахи» В.Мови, «Дячиха» Д. Сулими тощо). 2. «Батько українського театру» - М.Старицький.

М. Старицький – письменник, перекладач, культурний діяч, корифей українського театру. Роль у створенні професійного театру. «Така його доля...» (короткі біографічні дані).

М. Старицький – поет: особливості поезики та художньої образності. Мотиви лірики поета. Любов до України. Звернення до сучасників, Мотив слов'янства. Анакреонтівські мотиви в інтимній ліриці. "Монологи про кохання", "Виклик" М.Старицького – гімн найвищому людському почуттю.

Проблемно-тематичний діапазон драм: - соціально-психологічна драма «Не судилось»; - тема інтелігенції (драма «Талан»).

«Далекі образи - близькі ідеї» (Історична драматургія М.Старицького як феномен національного самоусвідомлення).

Традиції Т. Шевченка в історичній драматургії М. Старицького.

Реалістичне змалювання минулого у драмах. Проблематика історичних драм. Концепція особистості. («Богдан Хмельницький», «Маруся Богуславка», «Оборона Буші»).

Фольклорні мотиви в драмі «Ой не ходи, Грицю...» Художнє розкриття соціального конфлікту.

Жанрово-стильова своєрідність прози М.Старицького.

«Мала» проза М. Старицького. Психологізм та особливості характеротворення.

Жанрові дефініції новелістики М.Старицького.

Функції сюжету в системі літературного тексту. Особливості сюжетобудови новел і оповідань М.Старицького.

Пригодництво як одна з характерних ознак прози М.Старицького.

Творча еволюція М.Старицького: „на марші" від класичного до модерного.

3. Марко Кропивницький - український письменник, драматург, театральний режисер і актор. Життєпис драматурга. Внесок Марка Кропивницького в розвиток театрального мистецтва.

М. Кропивницький – драматург. Актуальні проблеми доби у творах. Психологічна драма. Морально-етична проблематика творів («Дай серцю волю, заведе в неволю», «Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Глитай, або ж Павук, «Дві сім'ї»). Ідейно-тематична основа драм. Галерея портретів «нових людей» у творах. Композиція і сюжет твору. Характер конфлікту. Система образів, засоби їх характеротворення.

Марко Кропивницький – майстер водевілю («По ревізії»). Засоби творення гумору. Осоловості трагікомедій («Лихо не кожному лихо, іншому й талан», «Чмир», «На руїнах», «Старі сучки й молоді парості»).

Елементи „нової драми“ («Де зерно, там і полова», «Олеся», «Замулені джерела»). Поетика творів.

Цензурна та сценічна історія творів.

4. І. Карпенко-Карий.

Художньо-естетичні погляди письменника, захоплення театром.

Ранні твори письменника, їх художня специфіка.

І.Карпенко-Карий – самобутній майстер сатиричної комедії.

Комедії І. Карпенка-Карого «Хазяїн», «Мартин Боруля»: особливості характеротворення. До природи жанру твору. Характер конфлікту. Система образів. Поетика твору. Сучасне прочитання творів.

Трагедія «Сава Чалий». Природа жанру твору.

Осуд національної зради у творчості І.Карпенка-Карого і М.Костомарова.

Роздвоєність особистості Сави Чалого. Чи можна зрозуміти й виправдати Саву?

Специфіка художнього осмислення образу Гната Голого. Засоби характеротворення.

Народна пісня як джерело трагедії І.Карпенка-Карого "Сава Чалий".

Значення драматургії І.Карпенка-Карого для подальшого розвитку українського театру.

5. Постать Івана Франка в духовному просторі України.

Художньо-естетичні погляди письменника, універсальність творчого обдарування. Причини внутрішнього драматизму. Європеїзм письменника. Мотиви лірики І. Франка. Ліричні рефлексії. Концепція служіння поету своєму народові.

- ранні «романтичні» вірші (збі. «Баляди і розкази» (1876) та перевиданій наприкінці життя «Із літ моєї молодости»(1914);

поезія, що відбиває Франкові зацікавлення науковим чи ідеальним реалізмом та соціалізмом («З вершин і низин» (1887, 1893).

Мотиви інтимної лірики в збірці «Зів'яле листя» (1896, 1911);

- "Чого являєшся мені у сні?" І.Франка - шедевр інтимної лірики.
- зріла поезія Франка як «сором'язливого модерніста» (за означенням С. Сімонєка) («Мій Ізмарагд» (1898), «Із днів журби» (1900), «Semper tiro» (1906).

Жанрова система лірики. І. Франко – поет-експериментатор.

Дев'ять поетичних збірок – дев'ять граней таланту поета. Особливості поетики.

Поемарій Івана Франка.

Жанрово-тематичний діапазон поем. Оригінальність І. Франка у жанрі поеми.

Філософські поеми І. Франка («Похорон» (1897), «Іван Вишенський» (1898), «Мойсей» (1905), «Страшний суд» (1906), «Терен у носі» (1907; 1913—1914)).

Поема «Мойсей» – вершина майстерності поета. Історичні поеми («Іван Вишенський», «На Святогорській горі», «Смерть Каїна»). Філософський підтекст творів.

Проза І. Франка.

Видавнича діяльність І. Франка. Проза Івана Франка – складний і багатий ідейно-художній комплекс. 3 періоди розвитку прози.

Тематичне та жанрове розмаїття прози.

"Мала" проза І.Франка.

Тематичне розмаїття "малої" прози І.Франка.

Творча майстерність митця в "Галицьких образках" як майстерних творах письменника про село ("Добрий заробок", "Вугляр", "Ліси і пасовиська", "Моя стріча з Олексою"). У якій формі написано кожен із творів? У чому трагізм становища героїв оповідань? Простежити майстерне поєднання в творах гумористичного з трагічним тощо.

Своєрідність композиції оповідання "Свинська конституція".

Загальна характеристика оповідань з життя робітників ("Задля празника", "Навернений грішник", "На роботі", "Ріпник") та детальний аналіз одного з них на вибір.

Поетика "малої" прози І.Франка.

Інтелігенція і народ у прозових творах І.Франка. Погляд письменника на шляхи розвитку національної культури.

Психологізм як головна ознака Франкової прози.

Міфологічна природа повісті Івана Франка «Захар Беркут».

Міфологічний центр як системно утворювальний фактор для змістової структури твору.

Ідейно-тематичний задум письменника та його художня реалізація.

Символіка легенди про богиню смерті Морану, її місце у формуванні змісту твору.

Образи повісті через призму легенди.

Ідея "життєтворного" впливу на навколишній світ та її реалізація в образі Захара Беркута.

Традиції народної демонологічної образності у змалюванні татаро-монголів.

Загальне міфологічне тло як основа підпорядкування реального світу фантастичному.

Соціально-психологічний роман «Перехресні стежки» – одне з вагомих художніх досягнень І. Франка в царині великої прози.

З творчої історії роману, питання жанру твору «Перехресні стежки».

Композиція твору.

Символізм назви.

Проблематика. Народницька ідея. Тема інтелігенції.

Сюжетні лінії (любви і боротьби).

Багатоконфліктність: конфлікти зовнішні і внутрішні, їх характер.

Система творення образів.

Образ Євгенія Рафаловича: Образ

Регіни Стальської.

І. Франко – драматург. «Мої п'єси – то мій смуток...» (І.Франко) Конфлікти, характери, сценічна історія драматичних творів І.Франка.

Тематичне багатство драматургії митця (історична, психологічна, філософська, соціальна, неоромантично-фантасмагорична).

Психологічна драма «Украдене щастя». Історія написання драми. Фольклорна основа твору.

Конфлікт, його характер і способи вираження.

Трагізм образів Анни, Миколи, Михайла.

Реалізм драми. Поетика твору. Символізм назви.

Художній аналіз драми «Безталанна».

Поетика драматичних творів І Франка.

Сценічна історія драм.

7. 2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	Пр.	Конс	Ср		лек	Пр.	конс	Ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Літературна тенденція 2 половини ХІХ ст.: основні ідейно-стильові домінанти										
Тема 1.1. Вступ Літературний рух 2 половини ХІХ століття в Україні, його специфіка. 3. Провідні методи, жанри в літературі.		2			4					
Тема 1.2. Творчість Нечуя-Левицького.		2	2		4					
Тема 1.3. Панас Мирний – творець соціально-психологічної прози.		2	2		4					
Тема 1.4. Б. Грінченко – поет, прозаїк, лексикограф, етнограф.		2	2		4					
Тема 1.5. Життєвий творчий шлях Олени Пчілки.					3					
Тема 1.6. Творчість Я.Щоголева та І.Манжури в контексті					3					

літератури 2 пол. XIX ст.										
Тема 1.7. П. Грабовський – поет, публіцист, перекладач			2		2					
Тема 1.8. Література 2 половини 19 століття для дітей і про дітей					4					
Разом за розділ 1		6	8		31					
Розділ 2. Драматургія і театр. Іван Франко										
Тема 2.1.Розвиток драматургії і театру		2			3					
Тема 2.2.М. Старицький			2		3					
Тема 2.3. Марко Кропивницький			2		3					
Тема 2.4. І. Карпенко-Карий		2	2		4					
Тема 2.5. І. Франко		2	4		4					
Разом за розділ 2		6	10		20					
Усього годин		12	18		45					

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	І. Нечуй-Левицький	2	
2	Панас Мирний – творець соціально-психологічної прози.	2	
3	Павло Грабовський	2	
4	Б. Грінченко – поет, прозаїк, лексикограф, етнограф.	2	
5	Марко Кропивницький	2	
6	М.Старицький – письменник, перекладач, культурний діяч, корифей українського театру.	2	
7	І. Карпенко-Карий	2	
8	Постать Івана Франка в духовному просторі України. Лірика. Поемарій.	2	
9	Художньо-тематичне розмаїття прози.	2	
Усього		18	

8. Рекомендовані джерела інформації Основні:

1. Галета О. *Нова словесність: українська література в антропологічній перспективі*. Вид-во Українського католицького університету, 2023. 248 с.
2. Генералюк Леся. *Претексти інтермедіальності: вербально- візуальний формат*. Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
3. Горбань А. В. *Теорія літератури: навчальний посібник*. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2020. 233 с.
4. Жулинський М. *Історія української літератури XIX століття*. К. : Либідь, 2015. 712 с.
5. Забужко О. *Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період*. Вид. 5. К. : Факт – Комора, 2020.
6. Ковалевська О. *Таємниці козацьких портретів*. К. : Кліо, 2019. 288 с.
7. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець XIX – поч. XXI ст.* Том 7. *Випробування репресіями і війною*. К. : «Академія». 2020. 528 с.
8. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець XIX — поч. XXI ст.* Том 8. *Еміграційні колізії письменства*. К. : «Академія». 2021, 592с.
9. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець XIX – поч. XXI ст.* Том 6. *На розламах міжвоєнного двадцятиліття*. К. : «Академія». 2019. 528 с.

10. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент. Київ :Мистецтво, 2021. 496 с.
11. Модернізм в українській літературі ХХ — початку ХХІ століття: пам'ять, коди, практики: монографія / відп. ред. Тарас Пастух. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2023. 758 с <https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/books/book/?newsid=1239>.
12. Моклиця М. Леся Українка: деконструкція прочитань: монографія. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. 432 с.
13. На шляху національно-історичного самоусвідомлення: нова українська література/ Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України: О.Камінчук, М.Жулинський, М.Бондар та ін. / Заг. Редакція М.Бондаря, упоряд. та відповідал. за випуск Н.Левчик. Київ: Фоліант, 2023. 536 с.
14. Михед О., Михед П. Зрозуміти українську літературу. Л. : Вид-в Старого Лева, 2024. 384 с.
15. Пахаренко В. *Секрети мистецтва слова*. Київ : ВД «Освіта», 2023. 408 с.
16. Семків Р. Пригоди української літератури : від романтизму до постмодернізму. К. : Темпора, 2023. 688 с.
17. Сиваченко М. Текстологічні сюжети української літературної класики / упор. Г. Бурлаки і Б. Цимбала; передм. Г. Бурлаки. Київ: Наук. думка, 2021. 614 с.
18. Сумщина. Велика спадщина. Проза (до ХХ ст.) / авт-упоряд.: Ю.В. П'ятаченко, О.В. Вертіль; авт. вс. ст. Ю.В. П'ятаченко. Суми: ПФ “Видавництво “Університетська книга””, 2020. 384 с.
19. Ткаченко В. І. *Історія української літератури другої половини ХІХ – початку ХХ століття* : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Твори», 2021. 168 с. <https://library.vspu.net/items/2186db52-8f31-4017-a3a7-39491255029b>

Додаткові:

1. Антологія творів письменників Сумської області (у 3-х томах): Сумщина. Велика спадщина. Поезія / уклад. та авт. текстів Ю. П'ятаченко, О. Вертіль; авт. вс ст. О. Вертіль. Суми: ПФ “Видавництво “Університетська книга”, 2019. 384 с.
2. Волинець В. О. Цифрове збереження української культурної спадщини під час війни. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конференції., м. Київ, 20-21 квітня 2022 р. Київ : ВЦ КНУКіМ, 2022. Ч. 2. С. 17–20.
3. Єсипенко Д. Повість Б. Грінченка: історія текстів і текст в історії. – К. : Наук. думка, 2015.– 160с.
4. Жулинський М. «Вірю я в правду свогоідеалу...». Острого :ВидавництвоНаціональногоуніверситету «Острозькаакадемія», 2021. 60 с.
5. Іваницька С. Поколінняєва пам'ять як біографічний концепт:

Марко Кропивницький у публіцистичних текстах Сергія Єфремова // Українська біографістика. 2020. Вип. 19. С. 70-85.

6. Історія української літератури ХІХст. (70-90-і роки): У 2 кн. - Кн. 1 /за ред. О.Д.Гнідан, К.,2003. С. 216-219.

7. Історія української літератури. Т.7. Кн.1.К.: Наукова Думка, 2021. 752 с.

8. Історія української літератури. Т. 9. Кн.1. К.: Наукова Думка, 2023. 768 с.

9. Кобижча Н. Культурницька діяльність Бориса Грінченка: світоглядний аспект. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 2014 с.

10. Коляда І.А. Ткаченко В.В. Терещенко О.М. «Вічний бурлака нашої літератури». Іван Нечуй-Левицький. Життєпис. Національно- культурний вимір: монографія. Х.: Ранок, 2019. 448 с.

11. Колесник А. Єврейська тематика в художній прозі Івана Франка: реалістичні та натуралістичні аспекти. Siedlce: IKRiBL, 2022. 212 с.

12. Легкий М. Проза Івана Франка: поетика, естетика, рецепція в критиці. Львів :Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 608 с..

13. Леся Українка на театральній сцені. 1899-2020. Бібліографічний довідник. Київ : Мистецтво, 2021. 144 с.

14. Олександр Олесь. Щоденник. Рік 1917 та інші поезії: вибрані твори 1917–1919 рр./ упоряд.: Ю. П'ятаченко, О. Малиш, О. Ткачов; літ. ред. Ю. П'ятаченко. Суми: Триторія, 2018. 156 с.

15. Пахаренко В. Секрети мистецтва слова. Київ: ВД «Освіта», 2023. 408 с.

16. Семергей Н. В. Українське національно-культурне відродження другої половини ХІХ - першої третини ХХ століття: дискурс новітньої історіографії : монографія; відп. за вип. Н. О. Савельєва. Полтава : АСМІ, 2020. 438 с.

17. Терещенко Ю. Довге ХІХ століття. Спротив асиміляції. К. : Темпора, 2022. 840 с.

18. Твоїми говоритиму устами...»: Іван Франко в контексті свого часу/ авт.-упор. М. Гнатюк. Київ: Парламентське вид-во, 2021. 600 с.

19. Ткаченко Л. Теологія знання. Художньо-інтерпретаційні моделі в українській прозі ХІХ – поч. ХХІ ст. : монографія. Київ : Вид-во «Книга», 2015. 280 с. 20. Яременко В. Наукова і епістолярна спадщина Б. Грінченка. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 383 с.

21. Українська еліта у другій половині ХІХ – на початку ХХІ століття: особливості формування, трансформація уявлень, інтелектуальний потенціал. Західні землі. Вибрані проблеми / від. ред. Ігор Соляр, упоряд. Олег Муравський, Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Кн. 1. Львів, 2023. 536 с.

22. Ушкалов Л. Що таке українська література. В-во: Сарий Лев. 2023. 454 с.
23. Цуркан І. Лірика Олександра Олеся: поетика символізму: монографія; відп. ред. Р. Радишевський. К.: Талком, 2019. 400 с. (Серія «Студії з україністики»). Випуск XXVII.
24. Ясь О. Ідея академії в українській науковій і громадській думці кінця ХІХ – початку ХХ ст.: тексти та контексти. *Український історичний журнал*. 2018. № 6. С. 4–32.

Наукові та навчально-методичні праці викладача курсу –

Кириленко Н.І. : 1. Кириленко Н. Еволюційний характер народного гумору як національного коду українців. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)* : збірник наукових праць / за ред. Оксани Філатової. № 1 (17), квітень 2016. С. 120-124.

2. Кириленко Н.І., Корнієнко А.О. Формування читацької компетентності старшокласників: творчо-критичний підхід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. Є. Антонова та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2022. С. 22 – 32.

<https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/11/%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

3. Кириленко Н. Поезія Сумщини 2 половини ХІХ століття: домінантні мотиви. Сумщина в історико-філологічному вимірі: монографія / авт. кол.: В. Владимірова, В. Герман, Н. Кириленко, О. Кумеда, С. П'ятаченко, О. Рудь, З. Савченко, М. Ячменик; за заг ред. Н. Кириленко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2021. 268 с. С. 49 -103.

URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11620>

4. Олесь О. : монографія /за ред. О. Ткаченко. Суми, 2012.

5. Кириленко Н., Пятаченко С. Фольклор і література: художня рецепція етнокультурних кодів. Суми, 2019. 120 с.

6. Кириленко Н. Фольклорні мотиви у творчості О. Олеся. *Науковий вісник ДНУ. Дніпропетровськ*, 2005.

7. Німенко Н., Кириленко Н. *Барокові риси в українських літописах ХVІІІ століття*. Суми : ФОП Цьома С.П, 2021. 110 с.

<https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/777de20c-50ab-4948-9b10-72cda6be46f4/content>

8. M. Yachmenyk; I. Kharchenko; O. Semenog; N. Kyrylenko; M. Ostroha; S. Bohoslavskiyi; O. Semenikhina. The Formation of Infomedia Literacy.

2023 46th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO)

<https://ieeexplore.ieee.org/document/10159736>

Інтернет-джерела:

Електронний ресурс:

1. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk764600.pdf>
2. Куценко Л. «Такої певної, святої»: історія створення вірша Павла Грабовського. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2006. № 14. С. 38-39. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-55784>. Останнє поновлення : 1 січ. 2023.
3. Левченко Г. Модерністичне «розхитування світу» в романі Івана Франка «Перехресні стежки». URL : http://library.zu.edu.ua/vz/15/Vg_2006_15_11.pdf
4. Макаров А. Підсвідомість і мистецтво. Нариси з психології творчості. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Makarov_Anatolii/Piat_etiudiv_Pidsvidomist_i_myst_etstvo_narysy_z_psykholohii_tvorchosti.pdf?
5. Павличко С. Теорія літератури. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Teoriia_literatury/
6. Сивкова І. Психологізм роману Івана Франка «Перехресні стежки». URL : <http://eprints.cd.u.edu.ua/949/1/108-33-41.pdf>
7. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo_Znak_Dyskurs_Antolohiia_svitovo_i_literaturno-krytychnoi_dumky_KhKh_st/

Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.
О. Сухомлинського www.dnrb.gov.ua/
Бібліотека українських підручників

<http://pidruchniki.ws/> <http://litera-ua.livejournal.com/>

<http://ukrknyga.at.ua/load> <http://litopys.org.ua/>

<http://www.chtyvo.org.ua/> <http://etno.us.org.ua/>

<http://psylib.kiev.ua/>

<http://journal.knigka.info/>

http://chytanka.com.ua/	читанка
http://diasporiana.org.ua/	українська діаспора
http://www.nbu.gov.ua/portal/	наукова періодика України.
http://allmediabooks.com/	аудіокниги
http://www.day.kiev.ua/	газета«День»
http://www.slovoichas.in.ua/	«Слово і час»
https://www.academia.edu/1907808	Панорама Олесезнавчих праць

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
технічні засоби навчання, друковані та інтернет-джерела інформації.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки	
3-й		3-й	
Семестр			
5-й		5-й	
Лекції			
12 год.			
Практичні, семінарські			
18 год.			
Самостійна робота			
45 год.			
Консультації:			
Загальна кількість годин – 75		Вид контролю: екзамен	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати системні знання про український літературний процес кінця XIX початку XX ст., творчість письменників в утвердженні національної самобутності українського письменства; теоретичне і практичне освоєння стильової специфіки, тематико- проблемного діапазону, жанрової своєрідності, художніх особливостей творів українських письменників кінця XIX – початку XX ст.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є український літературний процес кінця XIX – початку XX ст. (жанрово-стильові тенденції доби, життя і творчість, індивідуальний стиль письменників, тематико- проблемний діапазон літературних творів) у контексті культурно-мистецьких здобутків.

Завдання курсу – *поглибити* теоретичні знання здобувачів про розвиток української літератури кінця XIX – початку XX ст., *сприяти* вдосконаленню практичних навичок і вмінь самостійно й об'єктивно оцінювати літературознавчі праці, художні твори та характеризувати літературний процес; *формувати* вміння виявляти й пояснювати національну своєрідність та загальнолюдську цінність української літератури; *дослідити* місце, роль і значення творів українських письменників у культурно- мистецькому просторі; *розрізняти* стильову специфіку творів українських письменників; *формувати* у здобувачів духовно-ціннісні орієнтири, читацьку компетентність, естетичний смак засобами художнього слова.

Регіональний аспект. У програмі навчальної дисципліни зацентрована увага на краєзнавчому аспекті – вивченні життя, творчості, громадського і просвітницького чину письменників-земляків, з'ясуванні місця їхнього доробку в культурно-мистецькому просторі доби, дослідженні значення творчості письменників для розвитку української літератури.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності,

використані методики досліджень і джерела інформації; самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей)

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://www.sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866_f.pdf).

Методи навчання

проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, інтерактивні (вебінари, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання (практичні та дослідні роботи).

Методики та технології навчання

теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія),

пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, інтерпретація текстів), самостійна робота (виконання завдань), контрольні-оцінювальні (контрольна робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Зв'язки з навчальними курсами професійного циклу: *українська література, фольклор, вступ до літературознавства, літературне краєзнавство, українська література в контексті світової, а також із дисципліною історія та культура України* із циклу загальної підготовки.

3. Компетентності та програмні результати навчання

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи

	<p>ЗК 6 ЗК 7 ЗК 8</p>	<p>українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5 ПК 9 ПК 13</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p>

		<p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p>
Програмні результати навчання		
Знання	<p>ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8</p>	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
Уміння	<p>ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11</p>	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення</p>

	ПРУ 12	<p>завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p>
Комунікація	ПРК 2 ПРК 3	<p>ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.</p>
Автономія і відповідальність	ПРА 3	<p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	<p>Знання: студент на високому рівні самостійно й об'єктивно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; володіє знаннями про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає творчі біографії письменників, художні тексти; фахово оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на високому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну оцінку і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати (аналізувати, систематизувати, узагальнювати) з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
82-89	<p>Знання: студент на високому рівні самостійно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів (допускає незначні неточності); володіє знаннями про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає творчі біографії письменників, художні тексти; оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на високому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати (аналізувати, систематизувати, узагальнювати) з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>

74-81	<p>Знання: студент на належному рівні самостійно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів (допускає незначні неточності); у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає основні етапи творчої біографії письменників, художні тексти; оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на достатньому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
64-73	<p>Знання: студент оцінює художні твори та характеризує літературний процес, апелюючи до літературно-критичних праць; у цілому знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, хоча допускає помилки; у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються неточності); знає основні етапи творчої біографії письменників, художні тексти; в основному знає основні літературознавчі поняття.</p> <p>Вміння: студент володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, однак не завжди вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, інколи допускаючи негрубі помилки; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, однак не завжди вміє генерувати ідеї; вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не завжди правильно застосовує матеріал на практиці; чітко висловлює свої думки. В основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
60-63	<p>Знання: студент не завжди об'єктивно оцінює художні твори та характеризує літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; у цілому знає особливості розвитку української літератури, проте не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються помилки / неточності); в цілому знає етапи творчої біографії письменників, художні тексти, основні літературознавчі поняття.</p> <p>Вміння: студент володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, однак не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, однак не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, допускає помилки; визначає змістові та формальні компоненти</p>

	<p>художніх текстів; самостійно не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; в основному вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не вміє застосовує матеріал на практиці; не завжди чітко й аргументовано висловлює свої думки. В основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
35-59	<p>Знання: студент не володіє знаннями, які б дозволяли йому оцінює художні твори та характеризувати літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; не знає особливостей розвитку української літератури, не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; не на достатньому рівні володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються грубі помилки, неточності); побіжно володіє матеріалом про етапи творчої біографії письменників, художні тексти; не знає основних літературознавчих понять.</p> <p>Вміння: студент не володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; не вміє порівнювати літературні факти, не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, допускає помилки; з помилками визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; самостійно не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; в основному вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не вміє застосовує матеріал на практиці; не завжди чітко й аргументовано висловлює свої думки. Порушує принципи академічної доброчесності.</p>
1-34	<p>Знання: студент не володіє знаннями, які б дозволяли йому оцінює художні твори та характеризувати літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; не знає особливостей розвитку української літератури, не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; не володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; не володіє матеріалом про етапи творчої біографії письменників, художні тексти; не знає основних літературознавчих понять.</p> <p>Вміння: студент не володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; не вміє порівнювати літературні факти, не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; не визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; не вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями; не вміє чітко й аргументовано висловити свої думки. Порушує принципи академічної доброчесності.</p>

Розподіл балів

Розділ 1						Розділ 2							Ус бог о	Іспит	Загальна сума
Поточний контроль															
Т. 1.1	Т. 1.2	Т. 1.3	Т. 1.4	Т. 1.5	Т. 1.6	Т. 2.1	Т. 2.2	Т. 2.3	Т. 2.4	Т. 2.5	Т. 2.6	Т. 2.7			
	10	10	5			5				10	5		45	25	100
Самостійна робота													30		
2	3	3	3	2	2		2	3	2	2	3	3			

* Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Новою редакцією» від 28.11.2022 року можливе зарахування результатів навчання. Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання, отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню (контрольній роботі тощо), які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно з переліком компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання проводяться відповідно до вимог Положення *«Порядок організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (від 25 травня 2020 року)»*.

Засобами діагностики та формами контролю є: поточний контроль (усне / письмове опитування, тестування, проекти, виконання творчих завдань, індивідуальна доповідь, участь у дискусіях та ін.), перевірка самостійної роботи, підсумковий контроль.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Естетична платформа українського літературного модернізму.

Тема 1.1. Вступ. Шляхи розвитку української літератури кінця XIX – початку XX ст.

Тема 1. 2. Постать Лесі Українки в культурно-мистецькому житті України кінця XIX – початку XX ст.

Тема 1. 3. Художній доробок М. Коцюбинського – яскравого представника імпресіонізму в українському мистецтві.

Тема 1.4. Доля і творчість О. Кобилянської.

Тема 1. 5. Життєвий і творчий шлях О. Олеся.

Тема 1. 6. Драматургія Я. Мамонтова в контексті естетики модернізму.

Розділ 2. Стильові тенденції української літератури кінця XIX - початку XX ст.

Тема 2.1. Майстерність В. Стефаника-новеліста.

Тема 2.2. Самобутність творчого доробку Марка Черемшини.

Тема 2.3. «Молода муза» в контексті українського та європейського модернізму.

Тема 2.4. Майстерність художньої оповіді Б. Лепкого в історичній повісті «Сотниківна».

Тема 2.5. Життєвий і творчий шлях В. Винниченка.

Тема 2.6. Проза О. Турянського.

Тема 2.7. Творчість А. Кримського.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Естетична платформа українського літературного модернізму.

Тема 1.1. Вступ. Шляхи розвитку української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. Естетична платформа українського модернізму. Питання модернізму в сучасному літературознавчому дискурсі. Роль періодики в утвердженні українства. Етапи модернізму. Основні риси. Загальна характеристика стильових течій. Яскраві представники модернізму в українському письменстві. Академічна доброчесність здобувача у процесі вивчення курсу «Українська література».

Тема 1. 2. Постать Лесі Українки в культурно-мистецькому житті України кінця ХІХ – початку ХХ ст. Багатогранність творчої спадщини письменниці. Новаторство письменниці. Літературознавці про доробок Лесі Українки. Художні особливості драматургії Лесі Українки. Новоромантизм творів письменниці. Поетичний світ Лесі Українки. Основні мотиви, своєрідність художніх образів у збірках Лесі Українки «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки». Драма-феєрія Лесі Українки «Лісова пісня»: текст і підтекст, проблематика, образи, філософія. Проблема відповідальності за долю України та українців у драмі Лесі Українки «Бояриня». Драми Лесі Українки «На руїнах», «Вавилонський полон», «Оргія», «У пущі», «На полі крові», «Одержима», «Кассандра». Динаміка боротьби, гострота соціальних конфліктів у творах Лесі Українки «На руїнах», «Вавилонський полон», «Оргія», «У пущі», «На полі крові», «Одержима», «Кассандра», «Камінний господар». Новаторство Лесі Українки-драматурга.

Тема 1. 3. Художній доробок М. Коцюбинського – яскравого представника імпресіонізму в українському мистецтві. Перші літературні спроби М. Коцюбинського. Початки імпресіоністичного мислення письменника. М. Коцюбинський – імпресіоніст. Твори прозаїка останніх років: оптимістична налаштованість. Проблема митця і мистецтва в етюді М. Коцюбинського «Цвіт яблуні». Основний зміст етюду. Філософське осмислення проблематики. Фольклорно-естетична концепція людини і світу у повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків». Творчий підхід М. Коцюбинського у використанні фольклорно-етнографічного матеріалу. Еволюція Михайла Коцюбинського-прозаїка. Психологізм як нова грань стилю М. Коцюбинського. Життя національних меншин у прозі М. Коцюбинського. Екзистенційна проблематика творів письменника.

Тема 1.4. Доля і творчість О. Кобилянської. Перші літературні спроби письменниці. Тематична і проблемна багатогранність та національна самобутність прози письменниці. Стильова своєрідність творчості. Неоромантизм у прозі О. Кобилянської. Місце і роль жінки в житті суспільства (за творами О.Кобилянської «Людина», «Царівна»). Погляди О. Кобилянської на місце жінки в суспільному житті. Морально-етичний концепт повісті Ольги Кобилянської «Земля». Суспільно-філософська суть людини і природи в

художній прозі О. Кобилянської («У неділю рано зілля копала...», «Битва», «Природа», «Некультурна», «Юда», «Лист засудженого вояка до своєї жінки»).

Тема 1.5. Життєвий і творчий шлях О. Олесь. О.Олесь і Сумщина. Поезія Олександра Олесь. Життєва дорога Олександра Олесь як джерело поетичної творчості. Віталістична настроєвість поезії Олександра Олесь. Образ ліричного героя. Причини усамітнення ліричного героя. Персоніфікація природи. Творче опрацювання Олександром Олесем народнопоетичних джерел. Проблематика сатиричних віршів Олександра Олесь. Драматичні поеми О. Олесь «Ніч на полонині», «По дорозі в Казку», «Над Дніпром», «Осінь», «Танець життя». Драматургія О. Олесь у контексті літературного процесу кінця ХІХ – початку ХХ ст. Народнопоетичні мотиви у творах як свідчення нерозривного зв'язку Олександра Олесь з культурою рідного народу. Філософізм, ідейне звучання, пафосність поем Олександра Олесь.

Тема 1.6. Драматургія Я. Мамонтова в контексті естетики модернізму. Драматичний доробок Я. Мамонтова на тлі новітніх шукань українського письменства початку ХХ ст. Обізнаність Я. Мамонтова зі світовою та українською драматургією. Естетика і поетика символізму у драматургії Я. Мамонтова. Елементи західноєвропейського символізму у творах Я. Мамонтова. Театрознавчі праці Я. Мамонтова «Сучасний український драмопис», «Драматичне письменство», «Драматургія І. Тобілевича», «Українська драматургія передреволюційної доби (1900-1917)» тощо та їх роль у розвитку публіцистики та літературної критики початку ХХ ст.

Розділ 2. Стильові тенденції української літератури кінця ХІХ - початку ХХ ст.

Тема 2.1. Майстерність В. Стефаника-новеліста. Стильова специфіка прози В. Стефаника. Творчість В. Стефаника: від символістської збірки «З осені» до новелістики імпресіоністичного гатунку («Синя книжечка»). Жанрово-композиційна своєрідність новел письменника. Болючі проблеми життя українців у художньому трактуванні В. Стефаника. Трагічне як основа художньо-естетичної концепції людини і світу в новелістиці митця. Оригінальний спосіб змалювання психології героїв. Загальна настроєвість, філософська глибина новелістики В. Стефаника.

Тема 2.2. Самобутність творчого доробку Марка Черемшини. Місце художнього доробку Марка Черемшини в українському літературному процесі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Самобутність творчості Марка Черемшини – представника «Покутської трійці». Загальна характеристика збірок письменника. Новий підхід митця до зображення села. Глибина проникнення

в сутність життєвих явищ. Типологічна спільність новел Марка Черемшини з творами В. Стефаніка, Л. Мартовича, О. Кобилянської.

Фольклорно-етнографічна основа новелістики Марка Черемшини. Проблемні «зрізи» творів Марка Черемшини. Загальна настроєвість прози письменника (зб. «Карби», цикли новел «Село за війни», «Парасочка», зб. «Верховина»).

Новаторство циклу «Село за війни». Гуманістичний пафос творів Марка Черемшини. Якісно новий рівень осмислення фольклору. Авторське моделювання етнокартини світу.

Тема 2.3. «Молода муза» в контексті українського та європейського модернізму. Естетична платформа «Молодої музи». Поєднання модерністського дискурсу з народнопоетичною та західноєвропейською традиціями. І. Франко про творчість «молодомузівців». Вплив «молодомузівців» на формування артистичного типу особистості, здатного згармонізувати естетичні потреби з національними та соціальними переконаннями. Критика про поетичний доробок «Молодої музи» (М. Євшан, С. Єфремов, І. Труш та ін.).

Тема 2.4. Майстерність художньої оповіді Б. Лепкого в історичній повісті «Сотниківна». Жанрово-стильова специфіка історичної повісті «Сотниківна» Б. Лепкого. Проблематика, образи твору. Історична основа повісті «Сотниківна». Специфіка історичного документалізму на прикладі політичної ситуації в Україні в XVI столітті. Історичне й вигадане у творі (географічні назви, дати, прізвища тощо). Образ І.Виговського у художній трансформації письменника. Художня «схема» битви під Конотопом. Роль конфліктів у сюжетному розгортанні повісті.

Тема 2.5. Життєвий і творчий шлях В. Винниченка. Погляди В. Винниченка на літературу та мистецтво. Місце прози, драматургії, публіцистики, малярського доробку В. Винниченка в культурно-мистецькому житті України та світу. Значення творчості письменника. Тематичне різноманіття й проблемна багатогранність малої прози В. Винниченка. Актуальність проблематики великої та малої прози В. Винниченка, своєрідність художнього бачення дійсності. Повісті й романи В. Винниченка. «Слово за тобою, Сталіне!» як політична концепція в образах. Елементи натуралізму та їх художня функція. Місце твору в контексті доробку В. Винниченка. Своєрідність художнього втілення філософських, соціальних і моральних проблем у п'єсах В. Винниченка «Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Memento». Морально-етична проблематика у світлі теорії «чесності з собою». Драматизм подій, ситуацій, обставин у творах В. Винниченка. Художні, стильові, композиційні особливості драматичних творів письменника.

Тема 2.6. Проза О. Турянського. Повість-поема О. Турянського «Поза межами болю. Картина з безодні» – «пекуча сповідь про «дорогу смерті», на

якій лунав протест проти війни» (Р. Федорів). Історія написання твору. Ідейно-філософська концепція, оптимістична налаштованість, морально-етичний пафос та жанрова своєрідність твору. Майстерність групування й зображення персонажів. «Син землі» О. Турянського на тлі романтичної стильової течії.

Тема 2.7. Творчість А. Кримського. Багатогранність діяльності А. Кримського. Новаторство А. Кримського (мотиви, образи). Екзотичність поезій збірки «Пальмове гілля». Своєрідність кримських, кавказьких, східних пейзажів. Суголосність поезії А. Кримського з творами І. Франка, Г. Гайне. Роман «Андрій Лаговський» у контексті творчого доробку митця. Літературно-критичні праці А. Кримського.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	Лекції	Практичні зан./конс.	Самостійна робота, ІНДЗ	Усього	Лекції	Практичні зан./конс.	Самостійна робота, ІНДЗ
РОЗДІЛ 1. Естетична платформа українського літературного модернізму.								
Тема 1.1. Вступ. Шляхи розвитку української літератури кінця XIX – початку XX ст.	6	2		4				
Тема 1.2. Постать Лесі Українки в культурно-мистецькому житті України кінця XIX – початку XX ст.	10	2	4	4				
Тема 1.3. Художній доробок М. Коцюбинського – яскравого представника імпресіонізму в українському мистецтві.	10	2	4	4				
Тема 1.4. Доля і творчість О. Кобилянської.	8	2	2	4				
Тема 1.5. Життєвий і творчий шлях О. Олеся.	4			4				

Тема 1.6. Драматургія Я. Мамонтова в контексті естетики модернізму.	4			4				
РОЗДІЛ 2. Стильові тенденції української літератури кінця XIX - початку XX ст.								
Тема 2.1. Майстерність В. Стефаника-новеліста.	4	2	2					
Тема 2.2 . Самобутність творчого доробку Марка Черемшини.	4			4				
Тема 2.3. «Молода муза» в контексті українського та європейського модернізму.	4			4				
Тема 2.4. Майстерність художньої оповіді Б. Лепкого в історичній повісті «Сотниківна».	4			4				
Тема 2.5. Життєвий і творчий шлях В. Винниченка.	10	2	4	4				
Тема 2.6. Проза О. Турянського.	2		2					
Тема 2.7. Творчість А. Кримського.	5			5				
Усього годин	75	12	18	45				

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма
1	Постать Лесі Українки в культурно-мистецькому житті України кінця XIX – початку XX ст.	4
2	Художній доробок М. Коцюбинського – яскравого представника імпресіонізму в українському мистецтві.	4
3	Доля і творчість О. Кобилянської.	2
4	Майстерність В. Стефаника-новеліста.	2
5	Життєвий і творчий шлях В. Винниченка.	4
6	Проза О. Турянського.	2
Разом		18

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Zubrytska_Mariia/Antolohiia_svitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_XX_st/.
2. Павличко С. Теорія літератури. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Teoriia_literatury/.
3. Павлюк І. Історії емоцій: Про тексти та життєтексти сучасних літераторів. Львів, Світ, 2021. 352 с.
4. Сиваченко М. Текстологічні сюжети української літературної класики / упор. Г. Бурлаки і Б. Цимбала; передм. Г. Бурлаки. Київ: Наук. думка, 2021. 614 с.
5. Филипович Г. П. Літературно-критичні статті. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Fylypovych_Pavlo/Literaturno-krytychni_statti_zbirka/.
6. Жулинський М. «Вірю я в правду свого ідеалу...». Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 60 с.
7. Жулинський М. Василь Стефаник : нестерпна боротьба на полі Духу. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 35 с.
8. Гундорова Т. Леся Українка. Книги Сивілли. Харків : Вид-во Vivat, 2023. 304 с.
9. На шляху національно-історичного самоусвідомлення: нова українська література /заг. ред. М. Бондаря, упоряд. та відповідал. за випуск Н.Левчик. Київ: Фоліант, 2023. 536 с.
10. Гуйванюк М. «На шляху поступу ми лиш каменярі...» Українська літературна інтелігенція в суспільно-політичному та культурно-освітньому житті Галичини й Буковини (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): монографія. Чернівці: ДрукАрт, 2021. 408 с

11. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Hundorova_Tamara/ProYavlennia_slova_Dyskusiia_rannoho_ukrainskoho_modernizmu/.
12. Діба А., Шалагінова О. Найкраща лілея з родинного саду Косачів. Київ : Саміт-книга, 2020. 256 с.
13. Єфремов С. Історія українського письменства. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001435>.
14. Кузнецов Ю. Від художнього психологізму до художнього психоаналізу. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 544 с.
15. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент. Київ : Мистецтво, 2021. 496 с.
16. Модернізм в українській літературі ХХ – початку ХХІ століття: пам'ять, коди, практики: монографія / відп. ред. Тарас Пастух. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2023. 758 с <https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/books/book/?newsid=1239>.
17. Моклиця М. Леся Українка: деконструкція прочитань: Монографія. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. 432 с.

Додаткові:

1. Ільницький М. Читаючи, перечитуючи... Літературознавчі статті, портрети, роздуми. Тернопіль: Навчальна книга _ Богдан, 2019. 320 с.
2. Інтермедіум Кассандра: Інтермедіальні студії / за ред. С. Маценки; відповід. ред. О. Левицька. Львів : Априорі, 2024. 388 с.
3. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: У 2 кн. Кн. 1 / за заг. ред. О. Д. Гнідан. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
4. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: у 2 кн. Кн. 2 / за заг. ред. О. Д. Гнідан. Київ: Либідь, 2006. 496 с.
5. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: у 3 кн. Кн. 2: навч. посібник / упоряд.

П. М. Федченко. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Fedchenko_PM/Istoriya_ukrainskoi_literaturnoi_krytyky_ta_literaturoznavstva_kn1/.

6. Леся Українка на театральній сцені. 1899-2020. Бібліографічний довідник. Київ : Мистецтво, 2021. 144 с
7. Українка Леся. Повне академічне зібрання творів: у 14 т. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021.

Інформаційні ресурси

1. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : у 2 кн. Кн. 1 / за заг. ред. О. Д. Гнідан. Київ, 2005. URL : <http://www.twirpx.com/file/1261120/>
2. Музей О. Кобилянської. URL : <http://yablog.org.ua/2010/06/05/literaturno-memorialnyj-muzej-olhy-kobylyanskoji/>
3. 10 цікавих фактів про Лесю Українку. URL : <http://vsviti.com.ua/ukraine/54014>; http://quester.tobm.org.ua/lesja_ukrainka/info-ls-ukr.html;
4. Гіркий трунок поезії. О. Олесь. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=oAnaLBZTv4I>,
5. Буктрейлер «Олександр Олесь – ніжний лірик і пристрасний борець». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=0-Q-JoY4m4E>;
6. Микола Вороний, Олександр Олесь. Онлайн-курс «Лайфхаки з української літератури». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=mQ9640s9wUo>
7. М. Вороний. Таємниця євшан-зілля». URL : <http://webquest29school.blogspot.com/>
8. Символізм. URL : <http://ukr.sovfarfor.com/literatura/500-symbolizm-ukrainskij-literaturi.html>
9. Символізм у живописі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=wSBvEbBm-gc>
10. Велич особистості. М. Вороний. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=5sl3ZND6gO4>

11. Володимир Винниченко. URL : <http://dovidka.biz.ua/volodimir-vinnichenko-tsikavi-fakti/>
12. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : у 2 кн.
Кн. 2 / за заг. ред. О. Д. Гнідан. Київ, 2006. URL: <http://www.twirpx.com/file/1261120/>
13. <http://diasporiana.org.ua/> українська діаспора
14. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> наукова періодика України.
15. <http://allmediabooks.com/> аудіокниги
16. <http://www.slovoichas.in.ua/> «Слово і Час»
17. Імпресіонізм. URL : <http://www.ukrlit.vn.ua/info/criticism/ impressionism.html>
18. Скляренко Г. Імпресіонізм в українському живописі. Особливості інтерпретації художнього досвіду. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mysu_2010_11_5
19. Кондратюк Л. М. Дискурс взаємодії мистецтв (літературний імпресіонізм). URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pssrtrt_2010_25_20.
20. Дем'яненко Л. Імпресіонізм у музиці, живопису та літературі (Коцюбинський і Чюрльоніс). URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuufilol_2011_26_11
21. Чернігівський літературно-меморіальний музей Коцюбинського. URL : <http://kotsubinsky.org/>
22. Ольга Кобилянська. Документальний фільм студії VIATEL із серіалу «Гра долі». URL : <https://www.youtube.com/watch>,
23. Левченко О. О. Аудіодискурс малої прози Ольги Кобилянської. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/2011_94/statti/31.pdf.

Праці Горболіс Л. М.

із курсу «Українська література кінця XX – початку XXI ст.»

1. Горболіс Л. Міжмистецькі контакти українського тексту: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с.

2. Горболіс Л. Перевір себе (завдання для самостійної роботи студентів). Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. 150 с.
3. Chernysh Anna, Horbolis Larysa, Pohrebennyk Volodymyr. Literary studies and psychoanalysis: methodological aspects of interaction. *Wisdom*. 2021. Vol. 18. № 2. P. 6-16. DOI: 10.24234/wisdom.v18i2.481 ISSN 1829-3824 (Print). URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/481/297>
4. Горболіс Л. Сходознавча складова письменницького доробку Агатангела Кримського. *XXIV Сходознавчі читання А. Кримського*: матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, 21 грудня 2021 р. Київ : ВД «Гельветика», 2021. С. 319-321.
5. Горболіс Л. Новітнє видання творів Василя Стефаника. *Філологічні трактати*. 2021. № 2. Т. 13. С. 104-106. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1011/895>
6. Larysa Horbolis, Anna Chernysh, Olena Ishchenko, Maryna Kushnierova. Corporeality narrative in Ukrainian literature: culturosophical aspect. *Wisdom*. 2(22), 2022. P. 182-192. 2(22), 2022. P. 182-192. URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/714/456> DOI: 10.24234/wisdom.v22i2.714
7. Горболіс Л. Звукова парадигма новели Василя Стефаника «Камінний хрест». *Прикарпатський вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Слово*. 2022 № 16 (63). С. 179-186. DOI: 10.31471/2304-7402-2022-16(63)-179-186.
8. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/16438/1/document.pdf> Горболіс Л. «Формат» тіла і неможливість його реалізації в новелі «Інвалідка» Марка Черемшини. *Прикарпатський вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Слово*. 2022 № 17 (65). С. 293-303. DOI:

10.31471/2304-7402-2022-17(65)-293-303.

<https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e0fb359b-9ea7-4c5d-9079-1989f6b148e8/content>

9. Горболіс Л. Інтермедіальність української літератури: тенденції розвитку, етапи становлення, національна своєрідність. *Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts* : Scientific monograph. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. P. 131-159. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/320/8715/18216-1>
10. Horbolis, L., Kobylko, N., Rudenko, S., Veretiuk, T., & Antonovych, S. Discourse of disease in Lesia Ukrainka’s epistolary. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12 (67). P. 305-316. <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2473> DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.27> <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.27>
11. Горболіс Л. Художня своєрідність циклу «Між дітьми природи» Агатангела Кримського. *Мови й літератури світу: зб. наук. праць*. 2023. Вип 2. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2023. С. 11-22. <https://journal.kdpu.edu.ua/wll/article/view/7699>
12. Горболіс Л. Екокритика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація: монографія. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 209 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14655>
13. Horbolis Larysa. Presentation of music in the works of Ukrainian writers of the late 19th and early 20th centuries. *Musical art, culture and education in Ukrainian modern scientific discourse: a monograph edited by Prof. Stakhevych O. H., compiled by Prof. Mykhailychenko O.V.* / LAP LAMBERT Academic Publishing. 2024. С. 27-57.

<https://d.twirpx.link/file/4163996/> <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14757> <https://www.morebooks.shop/shop-ui/shop/translation-bundle/893c0246240>

14. Горболіс Л. Питання сценічного мистецтва в рецепції Миколи Вороного. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 35 (74). № 4. 2024. Частина 1. С. 108-113. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.4.1/19> https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/4_2024/part_1/21.pdf

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Конспекти лекцій.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи.

Плани практичних занять.

Праці авторки програми.

Мультимедійна техніка для презентацій.

**ПРОГРАМА
З КУРСУ «УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 3 КУРСУ**

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й		3-й	
Семестр			
6-й		6-й	
Лекції			
12 год.			
Практичні, семінарські			
16 год.			
Самостійна робота			
30 год.			
Консультації:			
2 год.			
Загальна кількість годин - 60		Вид контролю: Залік	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою та завданням навчального курсу є:

- усвідомлення самотності української літератури першої половини ХХ ст.;
- дослідження динаміки творчих пошуків, з'ясування своєрідності художнього доробку письменників цього періоду, співіснування в 20-х – середині 30-х років ХХ ст. різноманітних за естетикою творчих угруповань, синкретизму стильових тенденцій;
- простеження причин появи соціалістичного реалізму, його негативного впливу на письменників.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- історичні тенденції художньо-естетичних пошуків письменників цього періоду;
- основні передумови появи літератури першої половини ХХ ст. як якісно нового етапу в історії українського письменства;
- наявність синкретизму традицій попередніх літературних епох та модерних європейських віянь в українському письменстві 20-х початку 30-х рр. ХХ ст.;
- основні досягнення митців-емігрантів міжвоєнного двадцятиліття («працька школа»);
- тематику творчості письменників та її зумовленість;
- унікальність художнього доробку митців «Розстріляного відродження». **Уміти**:
- творчо осмислювати художній світ письменників;
- розуміти діалектичну єдність об'єктивного і суб'єктивного, абстрактного і конкретного в художньому образі;
- розрізняти й уміти аналізувати різноманітні структури поетичних текстів;
- виділяти раціональне та ірраціональне в характерах героїв художньої прози;
- використовувати здобутки сучасних літературознавців в освоєнні надбань української літератури першої половини ХХ століття.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Фольклор, вступ до літературознавства, історія України, давня українська література, українська література ХІХ століття.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5 ЗК 6 ЗК 7 ЗК 8	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5 ПК 9 ПК 13	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної</p>

		<p>літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 9. Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p>
Програмні результати навчання		
Знання	ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів;</p>

		<p>твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
Уміння	<p>ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11 ПРУ 12</p>	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p>
Комунікація	<p>ПРК 2 ПРК 3</p>	<p>ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 3</p>	<p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки,</p>

		використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.
--	--	---

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість за всі балів види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	<p>(А) отримують студенти, відповіді яких засвідчують глибоке розуміння навчального матеріалу, вміння з позиції сучасної літературознавчої науки аналізувати художні тексти, логічно зіставляти із творами європейської літератури.</p> <p>Студенти орієнтуються в історичних та суспільних передумовах появи літератури першої половини ХХ ст., усвідомлюють синкретизм традицій попередніх літературних епох та модерних пошуків письменників 20-х років, вміють розкривати специфіку співіснування різних мистецьких угруповань, суть їх художньо-естетичних пошуків, з'ясовувати унікальність доробку «Розстріляного відродження», причину появи соцреалістичного канону та його вплив на подальший літературний процес.</p> <p>Крім цього, відповіді студентів повинні засвідчити високий рівень осмислення вивченого, не містити фактичних і мовленнєвих помилок.</p>
82 – 89	<p>(В) мають ті студенти, які добре володіють навчальним матеріалом, вміють з позиції сучасної літературної науки аналізувати художні тексти, розглядати їх у контексті європейської літератури.</p> <p>Студенти можуть належно з'ясовувати історично-суспільні передумови появи літератури цього періоду, з'ясовувати творчі різношукання різних мистецьких угруповань, правильно розкривають їх ідейно-художні доміанти, добре розуміють негативний вплив соцреалістичного канону. Відповіді засвідчують належний рівень осмислення вивченого матеріалу, не містять фактичних і мовленнєвих помилок.</p>
74 – 81	<p>(С) студент добре володіє навчальним матеріалом, допускається незначних помилок у трактуванні проблем літературного процесу цього періоду. Добре обізнаний з художніми текстами, вміє їх аналізувати, орієнтується в суті багатогранних творчих пошуків письменників</p>

	«Розстріляного відродження», розкриває появу та вплив соціалістичного реалізму на подальший мистецький розвиток. Відповіді не містять фактичних помилок, наявні окремі мовленнєві огріхи.
64 – 73	(Д) набирають ті студенти, які поверхово володіють навчальним матеріалом, допускають помилки під час аналізу літературного процесу; не повністю обізнані з художніми текстами, відповіді позбавлені належної аргументації, послідовності, критичного підходу до літературних явищ. Наявні фактичні неточності, мовленнєві помилки.
60 - 63	(Е) поверхове володіння навчальним матеріалом, суттєві помилки у розумінні специфіки літературного процесу цього періоду, поверхова обізнаність художніми текстами. Відповіді позбавлені належної аргументації, послідовності. Студент допускає значні фактичні неточності та мовленнєві помилки.
35-59	(FX) передбачаються в тому випадку, коли студент володіє незначною кількістю навчального матеріалу, демонструє примітивний аналіз художніх текстів, допускає суттєві помилки у розумінні специфіки літературного процесу, відповіді позбавлені аргументації, характеризуються наявністю помилок у визначеннях. Студент допускає безліч фактичних неточностей та мовленнєвих помилок.
1 – 34	(F) студент не засвоїв навчального матеріалу, поверхнево обізнаний з художніми текстами, відповіді позбавлені аргументації, безліч фактичних неточностей та мовленнєвих помилок.

Розподіл балів

Поточний контроль																с / р	к /р	Сума
Розділ 1							Розділ – II					Розділ – III						
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15			
Пр	-	8	8	8	8	-	-	-	8	8	-	8	-	-	8			64
С/р	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	29	7	100

За бажанням здобувача можуть ураховуватися результати навчання у **неформальній освіті** (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка).

Розподіл балів за види робіт:

- участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали,
- написання й опублікування статті – 7 балів,
- участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.
- участь/призове місце у всеукраїнському конкурсі наукових робіт – 15/18 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	Задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, проекти, реферати, есе, контрольна робота, виступи на конференціях, семінарах, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усне опитування, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, залік.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Літературна тенденція 20-30-х років ХХ ст.: основні ідейно-стильові доміанти

Тема 1. Вступ. Своєрідність літератури першої половини ХХ ст. на засадах академічної доброчесності. Основні тенденції розвитку.

Тема 2 . П. Тичина. Кларнетизм ранньої лірики. Міфопоетика П.

Тичини, її джерела. П. Тичина в каноні соцреалізму. Збірки «Плуг», «Вітер з України»: як художнє осмислення подій доби. Етапність збірки «Замість сонетів і октав».

Тема 3. М. Хвильовий. Унікальність постаті письменника в українському літературному процесі 20 – початку 30-х років. Концептуальні положення в памфлетах М. Хвильового. Трагедія покоління. Крах ідей національно-духовного відродження в контексті прози митця (новели «Санаторійна зона», «Вальдшнепи»). Екзистенційна проблематика творів М. Хвильового. Збірка «Сині етюди»: поєднання елементів імпресіонізму, експресіонізму, «романтики вітаїзму».

Тема 4. «Розстріляне відродження». Унікальність доробку митців «Розстріляного відродження». Є. Плужник. Філософічність поезії. Поема «Галілей».

Поетичне експериментаторство М. Семенка. Український футуризм, його виникнення та етапи розвитку.

Тема 5. «Неокласики», їх своєрідність у літературному процесі 20 – середини 30-х років. Поєднання у творчості традицій класики та модерних пошуків.

Тема 6. Осмислення національної трагедії у новелах Г. Косинки.

Тема 7. Особливості авторського самовираження в поезіях В. Свідзинського. В. Стус про В. Свідзинського.

Елементи авангардизму у поезіях О. Влизька. Поетичне експериментаторство М. Йогансена.

Розділ 2. Художньо-естетичні пошуки прози та драматургії першої половини ХХ століття

Тема 8. В. Підмогильний: тематичне розмаїття, психологізм та екзистенційність малої прози. Еволюція характеру головного героя у романі «Місто». Доля національного відродження у романі «Невелика драма». Урбаністичні уявлення митця в контексті шпенглерівської філософії.

Тема 9. Український театр та драматургія 20 – середини 30-х років, проблема національної само ідентифікації. Функціонування жанру агітп'єси в українській драматургії 20-х років. М. Куліш: проблематика творів, образи, політичний резонанс («97», «Прощай, село», «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Патетична соната»). Співпраця з «Березолем».

Тема 10. Гумор та сатира (Остап Вишня, В. Чечвянський). Остап Вишня: художній типаж в усмішках, проблематика. Визначальні особливості гумору письменника.

Тема 11. Б. Антоненко-Давидович «Запорошені силуети», повість «Смерть». Особливості авторського стилю прозаїка, ідейно-тематичне звучання творів.

Тема 12. Літературний процес у Західній Україні в період міжвоєнного двадцятиліття. Б.-І. Антонич: визначальні риси творчості. Міфосвіт поезій у контексті аналітичної психології К. Г. Юнга. Органічний зв'язок з творами У. Вітмена, Р. Тагора. Обстоювання іманентних принципів мистецтва.

Тема 13. «Соціалістичний реалізм». Деформація естетичних категорій, нівелювання національного духу письменства. Адекватна відповідь письменників (П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, Ю. Яновського, О. Корнійчука) запитам соцреалістичного канону. Ю. Яновський «Майстер корабля», «Вершники». В. Сосюра «Мазепа»: унікальність творів.

Розділ 3. Еміграційна література

Тема 14. «Працька школа»: історіософічність поетів «пражан», висока культура поетичного письма, націотворчі мотиви, розвинені Є. Маланюком, О. Ольжичем, Ю. Кленом, Н. Лівницькою-Холодною та ін.

Культ сильної особистості, ідея «трагічного оптимізму». Аристократизм духу поетів «Працької школи». Огляд творчості.

Тема 15. Є. Маланюк: патріотизм, громадянське звучання, історіософічність лірики. Вплив Є. Маланюка на становлення художньої концепції «пражан». Синтез неоромантичних, символістських і «неокласичних» тенденцій у його ліриці (зб. «Стилет і стилос», «Гербарій», «Земля і залізо», «Земна Мадонна», «Перстень Полікрата»).

Т. Осьмачка. У. Самчук. Автобіографізм, викривальний зміст творів. Експресивна вражальність індивідуального стилю прозаїка (зб. «Круча», «Скитські вогні», «Клекіт»). У. Самчук (повість «Марія», трилогія «Волинь», «Ост»).

Особливості романтичного світобачення та громадянська позиція І. Багряного. Протест митця проти засилля комуністичної ідеології та тенет соцреалізму. Гуманістичний пафос та життєствердний мотив прози І. Багряного. Зб. «До меж заказаних», поема «Ave Maria», історичний роман у віршах «Скелька».

7. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усьо го	у тому числі (денна, заочна)								
		Лек	пр	ко нс	с р	Ус ьог о	Л е к	П р	К о нс	С р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Розділ 1. Літературна тенденція 20-30-х років ХХ ст.:										
основні ідейно-стильові домінанти										
Тема 1. Вступ. Своєрідність літератури першої половини ХХ ст. Основні тенденції розвитку.	3	1			2					
Тема 2. П. Тичина. Кларнетизм ранньої лірики. Міфопоетика П. Тичини, її джерела. П. Тичина в каноні соцреалізму. Збірки «Плут», «Вітер з України»: як художнє осмислення подій доби. Етапність збірки «Замість сонетів і октав».	3	1	2		2					
Тема 3. М. Хвильовий. Унікальність постаті митця в українському літературному процесі 20 – початку 30-х років ХХ ст. Концептуальні положення в памфлетах М. Хвильового. Трагедія покоління. Крах ідей національно-духовного відродження в контексті прози митця (новели «Санаторійна зона», «Вальдшнепи»). Екзистенційна проблематика творів М. Хвильового.	4	2	2		2					

<p>Тема 4. «Розстріляне відродження». Унікальність доробку митців «Розстріляного відродження». Є. Плужник. Філософічність поезії. Поема «Галілей».</p> <p>Український футуризм, його виникнення та етапи розвитку. «Нова генерація» як завершальний етап українського футуризму.</p> <p>Поетичне експериментаторство М. Семенка.</p> <p>М. Йогансен: епатажність творчої постаті, широкий діапазон творчого самовираження</p>	4		2		2					
--	---	--	---	--	---	--	--	--	--	--

<p>Тема 5. «Неокласики», їх своєрідність у літературному процесі 20 – середини 30-х років ХХ ст. Поєднання у творчості традицій класики та модерних пошуків.</p>	6	2	2		2					
<p>Тема 6. Осмислення національної трагедії у новелах Г. Косинки.</p>	2				2					
<p>Тема 7. Особливості авторського самовираження в поезіях В. Свідзинського. В. Стус про В.Свідзинського. Елементи авангардизму в поезіях О. Влизька.</p> <p>Поетичне експериментаторство М. Йогансена.</p>	2				2					
Разом	30	6	8	2	4					

**Розділ 2. Художньо-естетичні пошуки прози та драматургії
першої половини ХХ ст.**

<p>Тема 8. В. Підмогильний: тематичне розмаїття, психологізм та екзистенційність малої прози. Еволюція характеру головного героя в романі «Місто». Доля національного відродження в романі «Невелика драма». Урбаністичні уявлення митця в контексті шлегелівської філософії.</p>	4		2		2					
<p>Тема 9. Український театр та драматургія 20 – середини 30-х років ХХ ст., проблема національної самоідентифікації. Функціонування жанру агітп'єси в українській драматургії 20-х років. М. Куліш: проблематика творів, образи, політичний резонанс («97», «Прощай, село», «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Патетична соната»). Співпраця з «Березою».</p>	6	2	2		2					
<p>Тема 10. Гумор та сатира (Остап Вишня, В. Чечвянський). Остап Вишня: художній типаж в усмішках, проблематика. Визначальні особливості гумору митця.</p>	2				2					
<p>Тема 11. Б. Антоненко-Давидович «Запорошені силуети», повість «Смерть». Особливості авторського стилю прозаїка, ідейно-тематичне звучання творів.</p>	4	2			2					

<p>Тема 12. Літературний процес у Західній Україні в період міжвоєнного двадцятиліття. Б.-І. Антонич: визначальні риси творчості. Міфосвіт поезій у контексті аналітичної психології К. Г. Юнга. Органічний зв'язок із творами У. Вітмена, Р. Тагора. Обстоювання іманентних принципів мистецтва.</p>	4		2	2	2					
<p>Тема 13. «Соціалістичний реалізм». Деформація естетичних категорій, нівелювання національного духу письменства. Адекватна відповідь письменників (П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, Ю. Яновського, О. Корнійчука) запитам соцреалістичного канону. Ю. Яновський «Майстер корабля», «Вершники». В. Сосюра «Мазепа»: унікальність творів.</p>	2				2					

Разом	10	4	6							
Розділ 3. Еміграційна література										
<p>Тема 14. «Празька школа»: історіософічність поетів «пражан», висока культура поетичного письма, націотворчі мотиви, розвинені Є. Маланюком, О. Ольжичем, Ю. Кленом, Н. Лівницькою-Холодною та ін., культ сильної особистості, ідея «трагічного оптимізму». Аристократизм духу поетів «Празької школи». Огляд творчості.</p>	4	2			2					

<p>Тема 15. Є. Маланюк: патріотизм, громадянськість, історіософічність лірики. Вплив Є. Маланюка на становлення художньої концепції «пражан». Синтез неоромантичних, символістських і «неокласичних» тенденцій у його ліриці (зб. «Стилєт і стилос», «Гербарій», «Земля і залізо», «Земна Мадонна», «Перстєнь Полікрата»). Т. Осьмачка. У. Самчук. Автобіографізм, викривальний зміст творів. Експресивна вражальність індивідуального стилю прозаїка (зб. «Круча», «Скитські вогні», «Клекіт»). У.</p>			2		6				
<p>Самчук (повість «Марія», трилогія «Волинь», «Ост»). Особливості романтичного світобачення та громадянська позиція І. Багряного. Протест митця проти засилля комуністичної ідеології та тенет соцреалізму. Гуманістичний пафос та життєствєрдний мотив прози І. Багряного. Зб. «До меж заказаних», поема «Ave Maria», історичний роман у віршах «Скелька». Романістика Івана Багряного. Улас Самчук: резонансність і суперечливість творчої постаті</p>									
Разом	20	2	2		16				
Усього годин	60	12	16	2	30				

8. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
1.	Вступ. Своєрідність літератури першої половини ХХ століття. Павло Тичина. Кларнетизм ранньої лірики. Міфопоетика П. Тичини. Збірка «Плуг», «Вітер з України» як художнє осмислення подій доби. Етапність збірки «Замість сонетів і октав». П. Тичина в каноні соцреалізму	2	
2.	Микола Хвильовий. Унікальність постаті митця в українському літературному процесі 20-30-х років ХХ ст.	2	
3.	«Розстріляне відродження». Унікальність доробку митців «Розстріляного відродження»	2	
4.	«Неокласики», їх своєрідність у літературному процесі 20-х – середини 30-х років ХХ ст.	2	
5.	Український театр та драматургія 20-х – середини 30-х років ХХ ст., проблема національної само ідентифікації	2	
6.	«Празька школа»: історіософічність поетів-«пражан»	2	
	Разом	12	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денна	Кількість годин заочна
1.	Кларнетизм ранньої лірики П. Тичини. Міфопоетика творів П. Тичини та її джерела	2	
2.	Зображення трагедії покоління, руйнування ідеалів у прозі М. Хвильового. Екзистенційна проблематика творів	2	
3.	Євген Плужник. Філософічність поетичних текстів	2	

4.	«Неокласики», їх своєрідність у літературному процесі	2	
5.	В. Підмогильний: тематичне розмаїття творчості, психологізм та екзистенційність	2	
6.	М. Куліш: проблематика творів, образи, політичний резонанс	2	
7.	Міфосвіт поезії Б.– І. Антонича	2	
8.	Євген Маланюк	2	
	Разом	16	

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Аністратенко А. *Альтернативна історія як метажанр української і зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика*. Монографія. Чернівці: БДМУ, 2020. 548 с.
2. Горбань А. В. *Теорія літератури: навчальний посібник*. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2020. 233 с.
3. Генералюк Леся. *Претексти інтермедіальності: вербально-візуальний формат*. Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
4. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець XIX – поч. XXI ст.* Том 7. Випробування репресіями і війною. К. : «Академія». 2020. 528 с.
5. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець XIX — поч. XXI ст.* Том 8. Еміграційні колізії письменства. К. : “Академія”. 2021, 592с.
6. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець XIX – поч. XXI ст.* Том 6. На розламах міжвоєнного двадцятиліття. К. : «Академія». 2019. 528 с.
7. Ковацька О. *Українська постколоніальність у текстах і контекстах*. Брустури: Дискурсеус, 2022. 172 с.
8. Кузнєцов Ю.Б. *Від художнього психологізму до художнього психоаналізу*. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 544 с.
9. Мовчан Р. *У пошуках архітвору : (з історії української літератури XX століття)*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 448 с.
10. *Модернізм в українській літературі XX - початку XXI століття: пам'ять, коди, практики*: монографія / відп. ред. Тарас Пастух. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2023. 758
<https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/books/book/?newsid=1239>
11. Пахаренко В. *Секрети мистецтва слова*. Київ : ВД «Освіта», 2023. 408 с.
12. Семків Р. *Пригоди української літератури : від романтизму до постмодернізму*. К. : Темпора, 2023. 688 с.
13. [Сиротенко В., Суровцева Р.](#) *Історія української літератури XX сторіччя та методика її викладання*. К. : Центр видавничої літератури, 2019. 392 с.
14. Сиваченко М. *Текстологічні сюжети української літературної класики*. Київ: Наукова думка, 2021. 614 с.
15. Ткачук М.П. *Українська література XX століття*. К. : Центр учбової літератури, 2020. 608 с.

Допоміжні:

1. Білоус П. *Теорія літератури*: навч. посібник. К. : Академія, 2013.
2. Волощук Є. *Доба «ізмів»: модернізм та літературі першої половини ХХ століття* / Євгенія Волощук, Борис Бігун ; [НАН України, Ін-т літ. ім. Т.Г. Шевченка НАН України]. Київ : Академперіодика, 2014. 320 с.
3. Гальченко С. *Історія тексту. Джерелознавчі і текстологічні аспекти творчості П.Г. Тичини, В.М. Сосюри та Остапа Вишині*. К. : Наук. думка, 2014. 687 с.
4. Грачківська О. *ХХ століття в українській поезії крізь призму сміху*. К. : Альфа-М, 2015. 560 с.
5. Гундорова Т. *Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми*: Статті та есеї. К. : Грані-Т, 2013. 548с.
6. Державин В.М. У задзеркаллі художнього слова. Вибрані літературознавчі праці з історії української та зарубіжної літератури, теорії літератури, перекладознавства та мовознавства/ Упорядник і автор вступного слова С. Хороб. Видання третє, перероблене і доповнене. Івано-Франківськ, 2015. 756 с.
7. Демська Л. Неокласичний дискурс початку ХХ століття: еволюція класичної традиції. *Слово і Час*. 2017. № 6. С. 90-98.
8. Констаневич І. *Українська проза першої половини ХХ століття: автобіографічний дискурс*: Монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 420с.
9. Криловець А. *Українська література перших десятиріч ХХ ст.: філософські проблеми*. К., 2016. 128с.
10. Працьовитий В. Національно-культурна ідентичність української літератури. *Дивослово*. 2019. № 4. С.26-30.
11. Розстріляне відродження: у 4 т. К. : Шкільна бібліотека української та світової літератури, 2023. 1568с.
12. Саєнко М. *Українська література ХХ століття: діапазон голосів і мистецьких відкриттів* : монографія. Львів : ЛА «Піраміда», 2016. 868 с.
13. Семергей Н. В. *Українське національно-культурне відродження другої половини ХІХ - першої третини ХХ століття: дискурс новітньої історіографії* : монографія; відп. за вип. Н. О. Савельєва. Полтава : АСМІ, 2020. 438 с.
14. Ткаченко Л. *Теологія знання. Художньо-інтерпретаційні моделі в українській прозі ХІХ – поч. ХХІ ст.* : монографія. Київ : Вид-во «Книга», 2015. 280 с.
15. Токмань Г.Л. *Жар думок. Лірика Євгена Плужника як художньо-філософський феномен*. К. : Академія, 2013. 224 с.
16. Харчук Р. *Історична пам'ять Т.Г. Шевченка : спроба реконструкції*: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2019. 216 с. (Monograf).
17. Шкандрій М. *Авангардне мистецтво в Україні, 1910-1930: пам'ять, за яку вартоборотися*. Харків : Фабула, 2021. 224 с.

Наукові та навчально-методичні праці викладача курсу –

Кириленко Н.І.:

1. Владимірова В., Кириленко Н. *Геній у факторі часу: літературознавчо-критичний дискурс творчої постаті Тараса Шевченка в другій половині ХІХ–*

XX століть. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Випуск 43.

2. Владимірова В., Кириленко Н. Українська література першої половини XX століття: теоретико-методологічні аспекти інтерпретації. Навчально-методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 178 с.

3. Кириленко Н., Владимірова В. Archetypica I floristici magesin artisticin terpretation of Mykola Zerovand Myhajlo Draj-Hmara. *Virtus. Scientific Journal*. 32, March, 2019. S.155-158.

4. Герман В.В., Громова Н.В., Кириленко Н.І. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи LMS MOODLE. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136).

<https://repository.sspu.edu.ua/items/cd2e06b1-531c-4cb1-a88f-b4a691f43b40> 5. Кириленко Н.І., Корнієнко А.О. Формування читацької компетентності старшокласників: творчо-критичний підхід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко,*

О. Є. Антонова та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2022. С. 22 – 32. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/11/%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

6. Творчість київських неокласиків у контексті української модерної поезії XX століття : збірник статей магістрантів / За ред. Н. Кириленко. Суми : вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. 72 с.

7. Український модернізм як художньо-естетична система / за ред. Н. Кириленко. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. 64 с.

8. [M. Yachmenyk](#); [I. Kharchenko](#); [O. Semenog](#); [N. Kyrylenko](#); [M. Ostroha](#); [S. Bohoslavskyi](#); [O. Semenikhina](#). The Formation of Infomedia Literacy. [2023 46th MIPRO ICT and Electronics Convention \(MIPRO\)](#) <https://ieeexplore.ieee.org/document/10159736>

10. Інформаційні ресурси

1. Галич О. Теорія літератури : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. URL: <http://www.padaread.com/?book=85654>

2. Макаров А. Підсвідомість і мистецтво. Нариси з психології творчості. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Makarov_Anatolii/Piat_etiudiv_Pidsvidomist_i_mystetstvo_narysy_z_psykholohii_tvorchosti.pdf?

3. Павличко С. Теорія літератури. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Teoriia_literatury/

4. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. URL:

https://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo_Znak_Dyskurs_Antolohiia_svitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_KhKh_st/
<http://www.day.kiev.ua/> - сайт газети «День»
<http://www.ukurier.gov.ua/> - Електронна версія газети «Урядовий кур'єр»
<http://www.dt.ua/> - сайт Міжнародного суспільно-політичного тижневика «Дзеркало тижня»
<http://www.vechirka.kiev.ua/> - Електронна версія газети «Вечірній Київ»
<http://www.umoloda.kiev.ua/> - Електронна версія газети «Україна молода»
<http://kreschatic.kiev.ua/> - сайт газети кївської міської ради «Хрещатик»
<http://www.vechirnij.kiev.ua/> - сайт газети «Вечірній Київ» <http://www.golos.com.ua/> - сайт газети «Голос України» <http://www.silskivisti.kiev.ua/> <http://etno.us.org.ua/>
<http://psylib.kiev.ua/> <http://journal.knigka.info/>
<http://www.slovoichas.in.ua/> Слово і час
<http://studiamethodologica.com.ua/>
<http://pidruchniki.com.ua/>
<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>
<http://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/167>
<http://litakcent.com/2015/06/25/kilka-notatok-pro-smerukrajinskoji-literatury/>.
<http://litakcent.com/2015/09/15/vitalij-cherneckyj-literaturi-vlastyvi-pevni-synusojidni-kolyvannja/>. http://shron1.chtyvo.org.ua/Tarnashynska_Liudmyla/Ukrainske_shistdesiatnytstvo_profili_na_tli_pokolinnia_istoryko-literaturnyi_ta_poetykalny_Sajti_elektronnih_bibliotek_Internet <http://folk-pisnya.com.ua/> 2 <http://proridne.org/> 3 <http://nashakazka.org.ua/> <http://www.Ruthenia.ru/folklore/postffolk.htm> <http://litera-ua.livejournal.com/>

<http://ukrknyga.at.ua/load>

<http://litopys.org.ua/>

<http://www.chtyvo.org.ua/>

<http://etno.us.org.ua/>

<http://psylib.kiev.ua/>

<http://journal.knigka.info/>

<http://diasporiana.org.ua/> українська діаспора

<http://www.nbu.gov.ua/portal/> наукова періодика України.

<http://allmediabooks.com/> аудіокниги

<http://www.day.kiev.ua/>

<http://studiamethodologica.com.ua/>

<http://pidruchniki.com.ua/>

<http://usim4.eukrainians.net/>

<http://www.exlibris.org.ua/zabuzko/> О.Забужко

<http://www.info-library.com.ua/> книги з культури

<http://www.academyrh.info/>

<http://www.art-pics.ru/>

<http://gnozis.info/> мистецтво

<http://polka-knig.com.ua/> культурологія Гриценка

<http://readbookz.com/> культура, етика, народознавство

<http://bibliotekar.ru/index.htm> живопис, музеї, галереї тощо

http://platonanet.org.ua/	книги з філософії
http://journal-club.ru/	старі журнали
http://fileaddnet.ucoz.ru/	журнали, книги, програми тощо
http://radio-hobby.org/	журнали
http://sciam-magazine.narod.ru/	журнал «У світі науки»
http://bankknig.com/	
http://www.kodges.ru/	
http://www.ex.ua/	
http://publ.lib.ru/publib.html	
http://www.google.com.ua/	
http://platonanet.org.ua/	
http://mirknig.in.ua/	
http://www.smallbay.ru/	
http://www.knigka.info/	

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна технічні засоби навчання, друковані та інтернет-джерела інформації.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Освітній ступінь: бакалавр	основна	
Загальна кількість годин – 60		Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		12 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Консультації	
		Самостійна робота	
		32 год.	
		Вид контролю: Залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета: формувати суспільно свідому гармонійно розвинену особистість засобами літератури; дати магістрам глибокі знання про закономірності та специфіку української культури та літературного процесу 2 половини ХХ століття; сприяти розумінню змісту і значенню художніх творів, публіцистичних та літературно-критичних праць «шістдесятництва»; формувати навички пошукової, дослідницької роботи; удосконалити філологічну освіту майбутнього вчителя-словесника; підвищити рівень загальної та професійної компетенції.

Завдання: творчо поєднувати здобуту теоретичну інформацію з різними прийомами філологічного аналізу текстів; орієнтувати в основних закономірностях розвитку українського шістдесятництва; формувати вміння висловлювати особисту думку, тлумачити зміст, філософський підтекст художнього твору; показати місце української літератури в контексті світової. Пропонований курс має непересічне регіональне значення, бо ж охоплює і творчість наших земляків (В. Затулівітер, Н. Білоцерківець, П. Осадчий, А. Перепада).

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- основні етапи розвитку літератури цього періоду;
- історично-суспільні передумови оновлення української літератури на початку 60-х років ХХ ст.;
- сутність новаторських пошуків письменників з метою протидії нормативам „соціалістичного реалізму”;
- особливості літературного процесу II половини ХХ ст., його художньо-стильові домінанти, внутрішні фактори розвитку літературного процесу, види художньої взаємодії; Уміти:
- творчо осмислювати художній світ письменників;
- розрізняти стильові напрями, течії літературного процесу цього періоду;
- аналізувати художні тексти з позицій сучасної літературознавчої думки; - орієнтуватися у художньо-естетичних пошуках поетів та прозаїків, видах художньої взаємодії (міжнаціональних та внутрішньонаціональних); - виділяти основні закономірності розвитку прозових і поетичних жанрів української літератури II половини ХХ ст.;
- вирізняти елементи новаторських пошуків письменників.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проблемно-пошуковий, дослідницький, частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (практичні, графічні та дослідні роботи).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вступ до літературознавства
фольклор

Українська література (давня українська література, українська література XIX століття українська література I половини XX століття)

Філософія

Психологія

Історія України

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5 ЗК 6 ЗК 7 ЗК 8	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України. ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети. ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності. ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.

		<p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5 ПК 9 ПК 13</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p>

		<p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p>
Програмні результати навчання		
Знання	<p>ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8</p>	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
Уміння	<p>ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11 ПРУ 12</p>	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної</p>

		літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи). ПРУ 12. Уміти відшукувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.
Комунікація	ПРК 2 ПРК 3	ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури. ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.
Автономія і відповідальність	ПРА 3	ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	А - отримують студенти, які були активними на всіх заняттях, засвідчують високий рівень осмислення вивченого, виявляють вміння логічно, аргументовано аналізувати, узагальнювати, давати критичну оцінку критичному матеріалові, подають чіткі визначення термінів, виявляють творчі здібності в опрацюванні певних питань, чітко простежують історію літературного явища, вміють кваліфіковано вести дискусію. Відповіді не містять фактичних і мовленнєвих помилок.
82 – 89	В - отримують студенти, які відповідали на всіх заняттях, добре володіють навчальним матеріалом, виявляють уміння

	аналізувати, узагальнювати, знають визначення термінів, більшість теоретичних положень підтверджують прикладами; є спроби виконати проблемні завдання; спостерігається вміння коментувати літературні явища; відповіді не містять фактичних помилок, наявні окремі мовленнєві огріхи.
74 – 81	С - мають студенти, які відповідали на кожному занятті, умію не лише відтворити зміст лекції, але й переказують самостійно опрацьований матеріал за кількома джерелами, відповідають питання, знають визначення термінів, але відповіді не завж конкретизовані прикладами, трапляються фактичні і мовленнє помилки.
64 – 73	Д - набирають ті студенти, які постійно працювали на заняттях можуть відтворити матеріал лекції, при відповідях користуються самостійно укладеним конспектом; намагаються подати визначення термінів, але не завжди можуть навести приклади; готові виконувати проблемні завдання; відповіді містять фактичні мовленнєві помилки. Студенти здійснюють мислитель діяльність під керівництвом керівника.
60 – 63	Е - отримують студенти, які відтворюють матеріал лекції переказують самостійно опрацьований матеріал. Студенти відповідають на питання, але у відповідях не точно подають визначення термінів, відповіді не конкретизовані прикладами застосовують набуті знання лише у стандартних ситуаціях, наявні спрощені висловлювання; розумові операції фрагментарні або елементарні.
35 – 59 балів	FX - (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу лекції чи самостійно опрацьованого матеріалу. Відповіді характеризуються низьким рівнем усвідомлення, завчені напам'ять матеріали не можуть чітко пояснити, відсутні приклади; відповіді містять фактичні неточності і мовленнєві помилки.
1 – 34 балів	F - (без права перескладання) отримують ті студенти, епізодично відтворюють теоретичний матеріал на рівні уривчастого переказування конспекту лекції, порушено послідовність відповідей, студенти не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях, часто використовують недоречно чужі думки; відповіді містять грубі фактичні помилки.

Розподіл балів

Поточний контроль													Разом	Сума
РОЗДІЛ 1							РОЗДІЛ 2							
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	64	100
1.	1.	1.	1.	1.	1.	1.	1.	2.	2.	2.	2.	2.		
1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5		
Поточний контроль													36	
8	8		8	8	8				8	8	8			
Контроль самостійної роботи													36	
3	3	3	2	3	2	2	3	3	3	3	3	3		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, проекти, реферати, есе, контрольна робота, виступи на конференціях, семінарах, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усне опитування, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, залік.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Розвиток української літератури 2 половини ХХ ст. Шістдесятництво як літературно-мистецьке явище. Поезія.

Тема 1. Вступ. Специфіка курсу на засадах академічної доброчесності.

Літературний процес 60-х рр. ХХ ст. Риси нового творення.

Тема 2. Неонародницька концепція лірики В. Симоненка. Еволюція творчості М. Вінграновського. Метафоричні осяяння І. Драча. Подолання стереотипів соцреалізму у творах Д. Павличка. Творчість Б. Олійника.

Тема 3. Особливості жіночої лірики (І. Жиленко, Т. Коломієць, Л. Скирда, С. Йовенко, Г. Чубач).

Тема 4. Самобутня постать Ліни Костенко в українській ліриці.

Тема 5. Дисидентство. Концепція «естетики страждання» у філософських поглядах В. Стуса та в його творчості. В'язнична лірика І. Світличного, М. Руденка, М. Осадчого, Є. Сверстюка. Поезія І. Калинця та Т. Мельничука.

Тема 6. Літературний «андеграунд» 60-70-х рр. «Київська школа» (В. Голобородько, В. Кордун, М. Воробйов, М. Григорів).

Тема 7. «Тиха поезія» 70-х рр. (Л.Талалай, В. Затуливітер, П. Мовчан, Н. Білоцерківець).

Тема 8. Українська школа художнього перекладу Творчість поетів-перекладачів у 60-ті роки ХХ століття» (Г. Кочур, М. Лукаш, А. Перепадя, І. Качуровський).

Розділ 2. Проза, літературознавство, драматургія в 60-70-х роках ХХ століття.

Тема 1. Розвиток театру й драматургії в 60–70 роках ХХ століття: боротьба модерністичних тенденцій з ідеологічною заангажованістю та публіцистичністю .

Тема 2. Розвиток прози. Головні тенденції літературних шукань малої епіки. Художня концепція особистості. Григір Тютюнник у контексті «шістдесятників».

Тема 3. «Велика проза» та її особливості. Розвиток історичної та химерної прози. Постать Вал. Шевчука на тлі шістдесятників.

Тема 4. «Химерна проза» як можливість уникнення штампів прози «соцреалізму», її традиції (О. Ільченко, В. Земляк, В. Міняйло, В. Дрозд, Є. Гуцало).

Тема 5. Роль літературних критиків у динаміці шістдесятництва (І. Дзюба, І. Світличний, М. Коцюбинська, Є. Сверстюк, В. Іванисенко).

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни
Розділ 1. Розвиток української літератури 2 половини ХХ ст.
Шістдесятництво як літературно-мистецьке явище. Поезія.

Тема 1. Літературний процес 60-х рр. ХХ ст. Риси нового творення. Загальна характеристика естетичних засад шістдесятників.

1. Шістдесятництво в контексті епохи. Демократизація суспільного та літературно-мистецького життя. Розвиток культури, науки, освіти. Зміна культурної, політичної, інтелектуальної парадигми в 60-х роках. Період романтичного ренесансу і відлиги. «Літературна відлига». Шістдесятництво як культурне та літературне явище. «Космізм» шістдесятих. Метафоричний вибух. Реабілітовані імена. Історична зумовленість появи «шістдесятників» в українській літературі. Гуманістичне спрямування творчості. Активізація історичної та національної проблематики. Мистецький феномен шістдесятництва поети (Д. Павличко, Ліна Костенко, В. Симоненко, І. Драч, М. Вінграновський, Б. Олійник, В. Стус, І. Калинець, Б. Нечерда, В. Коломієць, В. Лучук, І. Жиленко); прозаїки (Гр. Тютюнник. Євген Гуцало, В. Дрозд, Вал. Шевчук, Р. Іванчук, Р. Федорів, Б. Харчук, Ніна Бічужа); перекладачі (М. Лукаш, Г. Кочур, А. Перепадя, А. Содомора); літературні критики (І. Світличний, Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська, Віктор Іванисенко); малярі та графіки (О. Заливаха, А. Горська, В. Зарецький, Г. Севрук, Л. Семикіна, В. Кушнір, І. Марчук); кіномитці й театральні діячі (С. Параджанов, Ю. Ілленко, Л. Осика, Л. Танюк, І. Миколайчук), композитори (В. Сильвестров, Л. Грабовський, Л. Дичко, М. Скорик, В. Івасюк); публіцисти та правозахисники (Ю. Бадзьо, В. Чорновіл, Л. Лук'яненко, В. Марченко, В. Мороз, О. Тихий, М. Осадчий). Дискусії в українському літературознавстві навколо феномену шістдесятництва та його часових і географічних меж.

2. Світоглядно-естетичні засади шістдесятників. Неокласична орієнтація на світову культуру, вплив на шістдесятників західноєвропейської та західної літератур. Вплив на формування світогляду «шістдесятників» реабілітованої творчої інтелігенції, світової літератури (Е. Хемінгуей, Т. Манн, П. Елюар, Г. Лорка). Світоглядна розмежованість шістдесятництва, роздвоєність офіційного шістдесятництва: «низьке» народоцентричне, або офіційне шістдесятництво (Д. Павличко, І. Драч, Б. Олійник, Л. Лук'яненко, В. Яворівський) і «високе», елітарне, мистецьке (Ліна Костенко, В. Симоненко, М. Вінграновський, В. Стус, І. Калинець, С. Параджанов, Г. Кочур); дисидентський літературний «андеграунд» (В. Стус, І. Калинець, І. Світличний, М. Руденко); безкомпромісність позиції Л. Костенко.

3. Єдність традицій (національних і світових) та новаторства. Жанрова система: лірична поезія, балади, притчі, етюди, поеми, сонети, рубаї, ліричні новели, історичні романи, роман у віршах, химерна проза.

4. Клуб творчої молоді «Сучасник» в Києві та клуб «Пролісок» у Львові як осередки альтернативної національної культури. Діяльність Клубу творчої молоді «Сучасник» (1959-1963 рр.) у Києві, «Пролісок» у Львові (1961). Культурницька робота клубів: творчі вечори, шевченківські свята, постановка п'єс М. Куліша, проведення дискусій.

Тема 2. Неонародницька концепція лірики В. Симоненка. Еволюція творчості М. Вінграновського. Метафоричні осяяння І. Драча. Подолання стереотипів соцреалізму у творах Д. Павличка.

1. В. Симоненко (1935, с. Біївці, Лубенський район, Полтавська область – 1963, Черкаси) – український поет і журналіст, шістдесятник. Формування світогляду письменника. Співпраця з Клубом творчої молоді. Збірки («Тиша і грім», 1962, «Земне тяжіння», 1964, «Берег чекань» (1965)).

Тематично-проблемний діапазон творів:

а) громадянська поезія В. Симоненка «Лебеді материнства», «Задивляюсь у твої зіниці», «В букварях ти наряджена і заспідничена», «Де зараз ви, кати мого народу?», «Є тисячі доріг...», «Україні»;

б) самвидавня поезія В. Симоненка: сатира на радянський лад («Некролог кукурудзяному качанові», «Злодій», «Суд», «Балада про зайшого чоловіка»), зображення важкого життя радянських людей, особливо селянства («Дума про щастя», «Одинока матір»), викриття жорстокостей радянської деспотії («Брама», «Гранітніobelіски, як медузи ...»), таврування російського великодержавного шовінізму («Курдському братові»). Злободенні проблеми доби у цензурованих та «захальваних» творах митця («Пророцтво 17 року», «Монархи»);

в) загострене осягнення буттєвої діалектики, гуманістична ідея самоцінності, неповторності морального «я» у творах («Дід умер», «Дума про щастя», «Баба Онися», «Ти знаєш, що ти – людина...»);

г) краса світу та людських почуттів – у ліриці В. Симоненка («Любов», «Є в коханні і будні, і свята», «Ну скажи – хіба не фантастично», «У душі моїй місця немає туманам», «Вона прийшла» та ін);

г) проза як новий етап, нова грань естетичного освоєння дійсності (зб. новел «Вино з троянд», 1965).

д) особливості казок для дітей і дорослих: «Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож в країну Навпаки», «Казка про Дурила». е) «Щоденник» В. Симоненка.

Провідні риси індивідуального стилю, традиційна тропіка, версифікація, афористичність вислову, народнопоетичні джерела.

2. М. Вінграновський (1936, м. Первомайськ – 2004, м. Київ) – український письменник, режисер, актор, сценарист, поет, керівник українського відділення ПЕН-клубу. Духовна енергія митця.

Естетизм як основа поезії М. Вінграновського. Еволюція М. Вінграновського від планетарних масштабів до інтимного самозосередження. Творчі пошуки самовираження (збірки «Атомні прелюди» (1962), «Сто поезій» (1966)). Неоромантична концепція ранньої лірики та вияви модерністської естетики пізнішого періоду. Фольклорно-міфологічні мотиви лірики М. Вінграновського. Символіка чисел і барв (в. «Тринадцять руж під вікнами цвіло»), змістовність художнього паралелізму («Прилетіли коні – ударили в скроні...»), казкові прийоми ліричної композиції (в. «Невірна ніч, непевна – тупу-тупу – Безнебна ніч – татари де?! – прийшла...»), безособовість мовлення, особлива втаємничена неконкретність («На болоті»).

Філософська концептуальність, особистісне і загальнолюдське, реалістичність і символіка (збірки «На срібнім березі» (1978), «Київ» (1982)). Інтимно-сповідалний стиль любовної лірики. Ознаки петраркізму. Сонети. Елегії. Любов як категорія свободи (збірки «Губами теплими і оком золотим» (1984), «Цю жінку я люблю» (1990), 3 обійнятих тобою днів (1993), «Сеньорито акаціє» (1994), «Любово, ні! не прощай!» (1996)).

Історичні твори М. Вінграновського. Поема «Ніч Івана Богуна». Роман «Северин Наливайко» (1996).

Тема мистецтва у творчості М. Вінграновського («На золотому столі», «Слава художнику», «Повернення Хікмета», «Пам'яті кінооператора Миколи Бикова»).

Поезія та проза для дітей (збірки «Андрійко-говорійко», книжки поезій: «Мак», «Літній ранок», «Літній вечір», повісті «Сіроманець», «Первінка»). Своєрідність прози 80-х років (повісті: «Кінь на вечірній зорі», «У глибині дощів», «Літо на Десні»).

Ознаки індивідуального стилю. Новаторське моделювання метафоричного художнього світу. Оновлення образної структури, жанрових модифікацій. Жанрова палітра лірики: сонет, елегія, медитація, романс, станси, японське хокку, верлібр, вірші, написані гекзаметром та античним елегійним дистихом. Семантичність звуку.

Кінорежисерська та акторська дільність. Фільм «Климко». Роль Івана Орлюка («Повість полум'яних літ», 1961). Документальні фільми («Слово про Андрія

Малишка» (1983), «Щоденник О. П. Довженка» (1989, у співавторстві з Леонідом Осикою), «Довженко. Щоденник» 1941–1945 (1993)).

Твори, покладені на музику.

П'єса Олеся Барлога «Більше ніж можна» за віршами М. Вінграновського.

3. Іван Драч (1936, с. Теліжинці, Тетіївський район, Київська область – 2018, м. Київ) – український поет, перекладач, кіносценарист, драматург, державний і громадський діяч.

Метафоричні осяяння І. Драча (збірки «Соняшник» (1962), «Протуберанці серця» (1965)), Рух до іманентних основ поезій (зб. «Балади буднів» (1967)), поєднання інтелектуального темпоритму техногенної доби із фольклорними моделями світовідчуження (зб. «До джерел» (1972), «Корінь і крона» (1974), «Храм сонця» (1988)). Метафорика часу в поезії І. Драча («Смерть Шевченка»), масштабність моделі світу («Ніж у сонці»).

Публіцистична діяльність І. Драча. Кінематографічна діяльність (сценарії «Криниця для спраглих» (1964), «Камінний хрест» (1968), «Іду до тебе» (1971), «Пропала грамота» (1972)).

Творчість поета у перекладах. Телефільм Р. Єфіменка «Іван Драч. Кредо» (1990).

4. Борис Олійник (1935, с. Зачепилівка – 2017, м. Київ) – український поет, перекладач, дійсний член НАНУ, голова Українського фонду культури, Почесний академік Академії мистецтв України, член правління Національної спілки краєзнавців України.

Грані поетичної майстерності Б. Олійника. (збірки «Бють у крицю ковалі» (1965), «Вибір» (1965), «Двадцятий вал» (1964), «На лінії тиші» (1972), «Заклинання вогню» (1978), «У дзеркалі слова» (1981), «Планета поезія» (1983), «Стою на землі» (2003)). Філософські концепції у поезії. Культ матері (зб. «Сива ластівка» (1995)).

Жанрово-стильові особливості «Диптиху» (І. «За все, що взяв од пирога життя...», II. «Віддай усе, що взяв, і освятись»).

Поеми Б. Олійника «Дорога», «Доля», «Сім». Поема-балада «Крило».

Художньо-стильові особливості лірики Б. Олійника. Етична заданість поезії.

5. Д. Павличко (1929, с. Стопчатів, Івано-Франківська область) – український поет, перекладач, літературний критик, громадсько-політичний діяч.

Проблемно-тематичні та стильові домінанти поезії Д. Павличка. Засвоєння досвіду західноєвропейської та східної поезії. Інтелектуальна проблематика. Культурологічність.

Подолання стереотипів «соціалістичного реалізму» у творах Д. Павличка, («Правда кличе» (1958)), мотиви осуду тоталітаризму, оновлення версифікації у збірці «Гранослов» (1969).

Мотиви збірок «Моя земля» (1955), «Днина» (1960), «На чатах» (1961), «Пальмова віть» (1962), «Жест Нерона» (1962), «Пелюстки і леза» (1964), «Хліб і стяг»).

Інтимна лірика Д. Павличка. Слухові, зорові, дотикові образи (зб. «Любов і ненависть» (1953), «Таємниця твого обличчя» (1974) – вірші «Сріблиться дощ в тоненькому тумані...», «Повітря нічне до рання...», «Акації. Бджолині дзвони...»).

Традиції І. Франка в поезії Д. Павличка.

Морально-етична проблематика поем Д. Павличка (зб. «Поєми й притчі» (1986), «Золоте ябко» (1998), «Золоторогий олень. Поєма» (2011)).

Перекладацька діяльність Д. Павличка (зб. «Світовий сонет» (1983), «Сонети В. Шекспіра», «50 польських поетів», «Мала антологія хорватської поезії»).

Жанрово-стильові особливості поезії. Сонети, рубаї, притчі (зб. «Сонети подільської осені» (1973), «Рубаї» (2003), «Сонети» (2004)). Контрастність. Візуальність. Філософічність, лаконізм, афористичність як характерні ознаки художнього мислення й стилю Д. Павличка.

Публіцистична діяльність Д. Павличка.

Д. Павличко – автор сценаріїв до фільмів «Сон» (1964, у співавт. з В. Денисенком), «Захар Беркут» (1971), автор текстів пісень у фільмі «Роман і Франческа» (1960).

За творчістю Д. Павличка: Олександр Костін, опера «Золоторогий олень» (1982); Євген Станкович, «Реквієм» («Бабин Яр», для солістів, хору та симфонічного оркестру, 1991).

Тема 3. Особливості жіночої лірики (І. Жиленко, Т. Коломієць, Л. Скирда, С. Йовенко, Г. Чубач).

1. Ірина (Іраїда) Жиленко (1941, Київ – 2013) – українська поетеса, дитяча письменниця, журналіст, мемуарист.

Поезія Ірини Жиленко. Збірки «Соло на сольфі» (1965), «Автопортрет у червонному» (1977), «Євангеліє від ластівки». Індивідуально-особистісне у творах. Психологізм. Образ ліричної героїні. Мотиви. Кольорові образи, їх емоційний підтекст.

Твори для дітей: повісті «Двічі по два дорівнює кульбабці» (1983) і «Новорічна історія про двері, яких нема, і про те, як корисно іноді помилитися номером» (1986), збірників дитячих віршів «Достигають колосочки» (1964), «Вуличка мого дитинства», (1979), «Казки буфетного гнома» (1985).

Еволюція письменниці. Автобіографічна книга спогадів та листів «Ното Feriens» («Людина святкуюча»).

2. Тамара Коломієць (1935, м. Корсунь, нині Корсунь-Шевченківський Черкаської області) – українська поетеса, перекладач.

Художньо-пролемний діапазон творчості. Збірки «Проліски» (1956), «Осіння борозна» (1981), «Багаття на межі» (1984) та «Дорога в листопад» (1990). Дитячі книги: «Пастушок» (1961), «Хиталочка-гойдалочка» (1965, 1969, 1983), «Помічники» (1965, 2014), «Недобрий чоловік Нехай» (1967, 2012), «Біб-бобище» (1968, 1977, 1989), «Луговий аеродром» (1972), «Хто розсипав роси?» (1975), «Візьму вербову гілочку» (1983), «Найперша стежечка» (1985, 2006), «Гарна хатка у курчатка» (1989, 1990, 1991, 2002, 2003), «Де ховає сонце роси» (2006), «Бринчики-мізинчики» (2012) та інші.

Перекладацька діяльність.

Пісні на вірші поетеси (композитори М. Чемберджі, Ю. Рожавська, Ж.

Колодуб, Б. Буєвськимй, С. Сабадаш, Т. Димань, А. Мігай).

3. Людмила Скирда (1945, Кіровоград, нині – Кропивницький) – українська поетеса, вчений-літературознавець, літературний критик, культуролог, перекладач, громадський діяч.

Поезія: «Чекання» (1965), «Сходи» (1976), «Крила» (1979), «Елегії вечірнього саду» (1983), «Музика для двох» (1986), «Дні і ночі» (1987), «Гармонія» (1988), «День душі» (1994), «Медитації біля Стефансдому» (1994), «Оливкова віть» (1994), «Рейнські елегії» (1996), «В обіймах югендстилю» (1994), «Ad Astra» (2000), «Рожевий янгол або композиції за кермом» (2002), «Сад любові і сонця» (2003), «Чарівна мушля» (2004), «Дзуйхітцу від сакури» (2006), «Соло сонячної душі» (2008), «Птахи і квіти чотирьох сезонів» (2008), «Сьоме небо» (2008), «Сливовий дощ» (2009), «Елліністичні елегії» (2009), «Метелики і квіти» (2009), «Спів Азалії» (2009), «Подих Китаю» (2010), «Мелодії чотирьох сезонів» (2011), «Голоси Піднебесної» (2012), «Натхненний вірш, чаруюча картина» (2013).

Наукові монографії: «Сучасна українська поезія», «Поет і воїн», «Євген Плужник», «Сучасна українська поема».

Акторська гра у фільмі Миколи Вінграновського «Берег надії» кіностудії імені Олександра Довженка.

Твори (Володимир Дрозд, Юрій Щербак, Дмитро Павличко, Петро Осадчук, Юрій Рибчинський, Маріс Чаклайс, Роман Ткачук, Стефан Цанєв, Ернст Дегаспері.), присвячені Л. Скирді.

4. Світлана Йовенко (1945, м. Київ) – поетеса, прозаїк, публіцист, перекладач. Художня концепція людини і світу у творчості.

Поезії. «Безсмертя ластівки», 1989; «Бузок у січні», 1977; «Віч-на-віч», 1989; «Голубе полум'я», 1969; «Діалог», 1978; «Любов і Смерть», 2010; «Міст через

осінь», 1981; «Нерозкритий конверт», 1987; «Обличчя вітру», 1975; «Обличчя справжня мить» 1979; «Ти – хто поруч», 1983; «Час любові»: Поезії, 1984. Повісті та оповідання. «Жінка у зоні», «Любов під іншим місяцем», «Юлія». Переклади з балкарської (К. Кулієв), білоруської (Н. Гілевич), болгарської (С. Пенчева), вірменської (С. Капутікян), молдавської (Л. Даміан, А. Чокану), польської (Л. Стафф, В. Броневський, В. Шимборська), таджицької (Л. Шералі), угорської (Е. Аді), французької (Г. Аполлінер, Л. Арагон) та ін. літератур.

Наукові та публіцистичні праці. «Про належність поезій: Вінграновський? Стус?», «А в повітрі пахне Соловками», «Ганні Світличній – 50», «Доки є дорога і рух (Борисові Олійнику – 60)», «Крапки у книзі життя Павла Мовчана», «Я вірю в вашу безконечність (про Ганну Світличну)», «Туга за досконалістю: Діалог двох поетес / С. Йовенко, Л. Таран», «Фенікс із чорнобильського попелу: передмова до повісті С. Йовенко «Жінка у зоні»»). С. Йовенко – автор проекту і текстів антології «XX сторіччя української поезії».

5. Ганна Чубач (1941, Плоске Мурованокуріловецького району Вінницької обл. – 2019) – українська поетеса.

Збірки поезій та поем: («Журавка» (1970). «Жниця» (1974). «Ожинові береги» (1977). «Заповіти землі» (1978). «Срібна шибка» (1980). «Святкую день» (1982). «Життя зоря» (1983). «Листя в криниці» (1984). «Літо без осені» (1986). «Очі матері» (1996). «Озвучена печаль» (2003). «Київ ліричний» (2005) «Серед зневір і сподівань» (2006).). «Мої центурії» (2011). «Радість висоти» (2012). Творчість для дітей. «Йшла синичка до кринички», 1983. «Жук малий і волохатий», 1991. «Десять бджілок», 2003. «Україна-рідний край» (2010. «У лісочку на пеньочку», 2014. «Українчики ідуть!», 2015.

Пісенна творчість («Київ ліричний», 2005). Пісні на вірші Г. Чубач (із композиторами Олександром Білашем, Людмилою Єрмаковою, Тетяною Стаматті-Оленєвою, Михайлом Чембержі, Людмилою Височинською).

Тема 4. Ліна Костенко (1930, Ржищів, Київська обл.) – українська письменниця, поетеса-шістдесятниця. Самобутня постать Ліни Костенко в українській ліриці.

1. Моральний максималізм Ліни Костенко. Безкомпромісність основні складові світогляду Л. Костенко, опір пристосуванству і кар'єризму.
2. Особливості лірики Ліни Костенко. Громадянські змістові домінанти творчості. Пошуки власного стилю у перших збірках «Проміння землі»

(1957), «Вітрила» (1959), прояви неореалістичного дискурсу в збірці «Мандрівки серця» (1961). Заборонена ідеологічною цензурою в 1963 р. збірки «Зоряний інтеграл», у 1972 «Княжа гора».

Традиційна форма вірша і новаторський філософський зміст поезії. Неокласицизм. Людиноцентризм. Інтелектуальна проблематика. Дидактизм. Афористичність вислову, класична простота, прозорість і ясність. Рельєфний і пластичний вірш. Яскрава візуальність образності (зб. «Над берегами вічної ріки» (1977), «Неповторність» (1980), «Сад нетанучих скульптур» (1987), «Вибране», (1979), «Річка Геракліта» (2011), «Мадонна перехресть» (2011), «Триста поезій. вибране» (2012)).

3. Творче переосмислення художньо-історичних традицій української літератури в поемах Ліни Костенко:

а) полемічне осмислення українського народу в поемі-баладі «Скіфська одісея»;

б) фольклорний характер вираження історизму в драматичній поемі «Дума про братів не азовських»;

в) художня рецепція проблеми митця і держави в драматичній поемі «Сніг у Флоренції»;

4. Романістика. Художнє моделювання української історії у романі «Маруся Чурай». Історична правда і художній вимисел. Художнє розкриття діалектики стосунків особи і суспільства («Берестечко», «Маруся Чурай»). Образ Богдана Хмельницького в рецепції Ліни Костенко в романі «Берестечко». Сюжетно-композиційні особливості романів, своєрідність модифікації жанру, конфлікту.

5. Збірка віршів для дітей «Бузиновий цар» (1987).

6. Проза. «Записки українського самашедшого» (2010).

Перекладацька діяльність.

7. Публіцистика Л. Костенко. «Геній в умовах заблокованої культури», «Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала». Інтерв'ю та виступи.

8. Постать Ліни Костенко в українському літературознавстві (О. Астаф'єв, В. Брюховецький, В. Базилевський, І. Дзюба, Г. Клочек, В.

Панченко, Є. Прісовський, М. Слабошпицький, Л. Тарнашинська).

9. Кіносценарії. Театральні постанови за творами.

Тема 5. Дисидентство. Концепція «естетики страждання» у філософських поглядах В. Стуса та в його творчості. В'язнична лірика І. Світличного, М. Руденка, М. Осадчого, Є. Сверстюка. Поезія І. Калинця та Т. Мельничука.

1. Дисидентський рух. Зародження дисидентства. Зовнішні і внутрішні фактори. Гуманні політичні позиції руху. Організації інакодумців. Причини виникнення дисидентства в Україні, активна участь письменників.

Участь дисидентів у формуванні Гельсінської групи (М. Руденко, В. Стус, О. Тихий, Ю. Литвин, О. Бердник). Форми вияву руху опору: петиції, протести, адресовані до влади, демонстрації, самвидавня література. Роль статті І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» у пробудженні національної самосвідомості. Провідні учасники дисидентського руху: Бердник Олесь Павлович, Гель Іван Андрійович, Горбаль Микола Андрійович, Горинь Богдан Миколайович, Горинь Михайло Миколайович, Горська Алла Олександрівна, Дзюба Іван Михайлович, Дужий Петро, Заливаха Опанас Іванович, Кочур Григорій Порфирівич, Лесів Ярослав Васильович, Лук'яненко Левко Григорович. Макух Василь, Мороз Валентин Якович, Розумний Петро, Руденко Микола Данилович, Сверстюк Євген Олександрович, Світлична Надія Олексіївна, Світличний Іван Олексійович, Симоненко Василь Андрійович, Снегирьов Гелій, Сокульський Іван Григорович, Стус Василь Семенович, Тихий Олексій Іванович, Хмара Степан Ількович, Чорновіл В'ячеслав Максимович, Шкрумеляк Юрій Андрійович.

2. Іван Світличний (1929, с. Половинкине, Старобільська обл. – 1992, Київ) – український літературознавець, мовознавець, літературний критик, поет, перекладач, діяч українського руху опору 1960-1970-их років, репресований – духовний лідер шістдесятництва.

І. Світличний – організатор культурного та наукового життя творчої молоді в 60-х рр. Роль І. Світличного у формуванні правозахисної свідомості. Поєднання його національних та громадських переконань із лірикою високого художнього рівня. Духовний вплив І. Світличного на прогресивну молодь (В. Стус, В. Голобородько, М. Воробйов, В. Кордун, А. Горська, В. Симоненко).

Моральний максималізм та елітарність поезії. Цикл «Ґратовані сонети», поема «Курбас».

Літературознавчі студії І. Світличного. І. Світличний – носій і продовжувач традицій «харківської філологічної школи»: «Коли входиш у літературу... (Роздуми над першими збірками поезій)», «У поетичнім космосі: Поле. нотатки про поезію молодих», «Серце для куль і для рим: Поезії. Поетичні переклади. Літературно-критичні статті», «Голос доби. Листи з «Парнасу»» (2 кн.)

Перекладацький доробок І. Світличного зі слов'янських мов та французької (Незвал, Словацький, Д. Максимович, Норвід, Галас, Ганзлік, Маген, Барадулін, Лафонтен, Ронсар, Бодлер, Елюар, Сюперв'ель, Арагон, Шар, Мішо, Верлен, Леконт де Ліль).

Образ І. Світличного у мистецтві (А. Горська, В. Губа) та кінематографі (А. Яцин, С. Чернілевський).

3. Василь Стус (1938, с.Рахнівка, Вінницька область – 1985, табір ВС- 389/36-1 біля села Кучино, Пермський край, РРФСР) – український поет, перекладач, прозаїк, мислитель, літературознавець, правозахисник. Трагічна постать В. Стуса в контексті тоталітарного режиму. Табори. Заслання. Реабілітація. Концепція «естетики страждання» у філософських поглядах В. Стуса та в його творчості.

Філософічність та концептуальність Стусової лірики. Поєднання українських і світових традицій. Вплив Р. Рільке, Верхарна, Камю. Експресія. Еволюція поета від культурологічних позицій шістдесятництва до свідомості послідовного правозахисника, до націоцентричного світобачення та гуманістичного екзистенціалізму. Увідомлення внутрішньої свободи. Провідні мотиви поетичних збірок «Круговерть» (1964), «Зимові дерева» (1970), «Веселий цвинтар», «Свіча в свічаді» (1977), «Палімпсести» (1986). Історіософічність лірики («За літописом Самовидця», «Сто років, як сконала Січ» та ін.). Філософський цикл «Трени М. Чернишевського» – роздуми про трагічну долю українського народу. Традицій Т. Шевченка та І. Франка.

Прийоми віршування. Широкий арсенал поетичних засобів. Авторські новотвори. Верлібр. Специфічна лексика. Фольклоризми. Сміслова градація. Герметизм. Символіка.

Перекладацька діяльність (Гете й Рільке (Сонети до Орфея, Дуїнські елегії), з німецької – вірші та повісті Пауля Целана, Альберта Еренштайна, Готтфріда Бенна, Едуарда Меріке, Еріха Кестнера, Ганса Магнуса Енценсбергера; з англійської – поезії Кіплінга, з італійської – Джузеппе Унгаретті, з іспанської – твори Федеріко Гарсія Лорки, з французької – Гі де Мопассана, Артюра Рембо, Рене Шара).

Літературно-критична діяльність В. Стуса, його епістолярій. «Феномен доби». В. Стус у кіномистецтві та театрі.

4. Микола Руденко (1920, с. Юр'ївка, нині Лутугинський район – 2004,

Київ) – український письменник, поет, філософ, громадський діяч, засновник Української Гельсінської Групи). Провідні мотиви та стильові особливості поезії М. Руденка. Традиційна поетика і модерні поетичні форми (верлібр, ліричні рефлексії). Збірки поезій: «З походу», 1947, «Незбориме плем'я», 1948, «Мужність», 1952, «Світлі глибини», 1952, «Поезії», 1956, «Всесвіт у тобі»,

1968, «Я вільний. Поема», 1977, «Пером із янгольського крила», 2003. Проза та публіцистика. «Вітер в обличчя», 1955. «Остання шабля», 1959. «Біла акація», 1962. «Ковчег всесвіту», 1996. «Найбільше диво – життя», 1999. «Орлова балка», 2002. «Енергія прогресу», 2005. Щоденник.

5. Ігор Калинець (1939, Ходорів) – поет, прозаїк, один із чільних представників «пізньошістдесятницької» генерації і дисидентсько-самвидавного руху в Україні, політв'язень. Висока культура поетичного мислення.

Цикли творчості. «Пробуджена Муза» (збірки 1960-х).

Фольклорно-міфологічні мотиви збірки «Вогонь Купала» (1967). Ранній «стеноромантизм». Екзистенційні мотиви у творах. Бароккові риси. Емоційний біль, філософське осмислення життя у поезії 70-72 рр. Еволюція творчості. «Невольнича Муза» (1972-1981).

Особливості збірок «Слово триває: Поезії», 1997, «Терновий колір любові: Мала книжка любовної лірики», 1998.

Поетикальні особливості. Текстові стилізації. Формальна винахідливість. Творчість для дітей («Пан Ніхто: Довга казка», 1994, «Про дівчинку і квіти», 1995, «Данка і Крак : казкова повість», 2018).

6. Тарас Мельничук (1938, с. Уторопи, Станіславське воєводство – 1995, Коломия) – український поет-дисидент, в'язень радянських таборів, репресований. Становлення світогляду Т. Мельничука як поета-нонконформіста. Міфопоетичність, проблеми буття, драматизм, народнопісенність у поезії. Збірки: «Несімо любов планеті», 1967, «Із-за ґрат» 1982, «Князь роси» 1990, «Чага» 1994.

7. Михайло Осадчий (1936, с. Курмани, Недригайлівський район, Сумська область – 1994, Львів) – український журналіст, письменник-земляк. Дисидент, політичний в'язень СРСР, член-засновник Української асоціації незалежної творчої інтелігенції, редактор самвидавного журналу «Катедра».

Знищена збірка віршів «Місячне поле».

Проза. Біографічна повість про Остапа Вишню «Геній сміху, або Зустріч із вождем».

Повість «Більмо» з Ярославом Ступаком.

Перекладач (Г. Лорка, балтійські поети).

8. Євген Сверстюк (1927, с. Сільце, нині Горохівського району – 2014, Київ) – український літературний критик, есеїст, поет, мислитель,

філософ, президент українського ПЕН-клубу. Політв'язень радянського режиму.

Літературно-критична та публіцистична творчість Є. Сверстюка.

Книги: «Собор у риштованні», 1970. «Блудні сини України», 1993. Обкладинка та ілюстрації Опанаса Заливахи, Збірка есеїв, літературно-критичних статей і виступів автора, присвячених відродженню духовності й морально-етичним проблемам («Кобза»; 1–2; 3–4. Серія 6. Письменники України та діаспори), «На святі надій. Вибране», 1999. «На хвилях «Свободи». Короткі есеї», 2004, «Не мир, а меч. Есеї», 2009, «Правда полинова», 2009, «Шевченко понад часом. Есеї», 2011, «Гоголь та українська ніч», 2013, «Світлі голоси життя», 2015, «Шевченко понад часом. Есеї. Видання третє», 2015, «На полі чести. Книга 1. Невже то я», 2015, «Писані синім крилом», 2015. Перекладацька діяльність.

Тема 6. Літературний «андеграунд» 60-70-х рр. «Київська школа» («ліве крило шістдесятників», «постшістдесятники», «сімдесятники», «нешістдесятниками», «поети «витісненого покоління»): Василь Голобородько, Віктор Кордун, Василь Рубан, Микола Воробйов, Михайло Саченко, Валентина Отрощенко, Надія Кир'ян, Михайло Григорів, Іван Семененко, Станіслав Вишенський, Валерій Ілля.

1. Естетична опозиція та недекларована естетична концепція «Київської школи». Творчі принципи. Модерністська естетика творчості. Філософічність. Концептуально-асоціативна лірика. Трансформація давнього міфологічного мислення. Творення своєрідного метафізичного часопростору. Інтелектуалізм. Поетична символіка. Відродження давньої поетичної традиції. Герметичне письмо.

2. Василь Голобородько (1945, Адріанопіль Перевальського району Ворошиловградської області) – український письменник.

Анімістичні уявлення у ранній творчості. Проблеми національної пам'яті, людини і світу. Взаємопереплетання «живого» й «неживого». Фантастика. Гіперболізація. Зб. «Летюче віконце», 1970.

Еволюція творчості. Епічність. Масштабність. Оновлення прадавніх архетипів. Збірки: «Зелен день», 1988, «Ікар на метеликових крилах», 1990, «Калина об Різді», 1992, «Слова у вишиваних сорочках», 1999, «Зелен день» (1988); «Посівальник» (2002), «Дозволені забави» (2016); «Яблуко добрих вістей» (вибране) (2019).

Образи птахів у контексті фольклорних роздумів «Українські птахи в українському краєвиді» (2002).

Фольклористичні розвідки. «Міфопоетична трансформація українського обряду сватання в українських народних казках» (2002).

Збірка дитячих поезій «Віршів повна рукавичка», 2010.

3. Віктор Кордун (1946, с. Васьковичі – 32005, Київ) – український поет, перекладач. Філософічність. Творення авторського міфу у творчості: «Земля натхненна» (1984), «Пісеньки з маминого напрестка» (1986), «Славія» (1987), «Кущ вогню» (1990), «Сонцестояння» (1992), «Трава над травою» (2005).

4. Микола Воробйов (1941, Мельниківка) – поет, представник Київської і Лаврської шкіл, маляр.

Медитативно-філософська лірика. Модерністський дискурс М. Воробйова.

Поетика (кольорові екстраполяції, символічні парадокси). Твори: «Букініст» (1966), «Без кори» (1967), «Пригадай на дорогу мені» (1985), «Місяць шипшини» (1986), «Ожина обрію» (1988), «Прогулянка одинцем» (1990), «Верховний голос» (1991), «Іскри в слідах» (1993), «Човен» (1999), «Срібна рука» (2000), «Слуга півонії» (2003), «Оманливий оркестр» (2006), «Без кори. Вибране» (2007), «Скринька з прикрасами» (2014), «Гора і квітка» (2018), «Намальовані двері» (2019).

5. Михайло Григорів (1947, Лісний Хлібичин – 2016 року, Київ) – український поет.

Особливості поетичних збірок «Вези мене, конику», «Зелена квітка тиші», «Спорудження храму», «Сади Марії». Авангардна поезія апокаліпсису.

Перекладацька діяльність (з латв. І. Зієдоніса, П. Зірнітіса, Е. Веверіса, О. Вацієтіса та ін.).

Тема 7. «Тиха поезія» 70-х рр. (Л. Талалай, П. Мовчан, пізній М. Вінграновський, В. Підпалій, Н. Білоцерківець, В. Затулівітер, В. Діденко, П. Засенко, Д. Чередниченко, В. Лучук, І. Жиленко. С. Майданська, Г. Чубай, Т. Мельничук, О. Лишега).

1. Народження напряму «тиха лірика» добою шістдесятництва (В. Підпалій, В. Діденко, Л. Талай, П. Засенко, В. Лучук). Творчі доміанти «тихої лірики». Опозиція нормативам «соціалістичного реалізму». Увага до онтологічних проблем існування людини. Філософічність. Естетизація і поліваріантність національної традиції. Ідеалізований умовний синтетичний національний поетичний канон.

2. Володимир Підпалій (1936, с. Лазірки Полтавської області – 1973) – український поет, прозаїк, перекладач.

Екзистенційна медитативність та філософічність лірики. Елегійність.

Проблеми історичної пам'яті, гармонії зі світом. Пейзажна лірика.

Збірки «Тридцять літо» (1966), «В дорогу – за ластівками» (1968),

«Вишневий світ» (1970), «Сині троянди» (1979), «Поезії» (1982), «Береги землі» (1986), «Кожна бджілка – немов лічилка» (1991), «Сковородинські думи» (2002), «Золоті джмелі» (2011).

3. Леонід Талалай (1941, Савинці Савинського району Харківської області – 2012, Київ) – український поет.

Проблемно-тематичний діапазон збірок (Журавлиний леміш («Донецьк», 1967), «Вітрила тривоги» (1969), «Осінні гнізда» (1971), «Не зупиняйся, мить!» (1974), «Допоки твій час» (1979), «Високе багаття» (1981), «Вода у пригорщі» (1981), «Глибокий сад» (1983), «Наодинці зі світом» (1986), «Луна озвалась на ім'я» (1988), «Така пора» (1989), «Крилом по землі» (1996), «Потік води живої» (1999), «Неурахований час» (2006).

4. Павло Мовчан (1939, Велика Вільшанка, Київська обл.) – український громадський діяч, журналіст і політик; поет, перекладач, сценарист. Голова ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка; член Центрального проводу УНП; шеф-редактор газети «Слово Просвіти»).

Художньо-філософське осмислення буття в збірках («Нате!» (1963), «Летюче дерево» (1972), «Зело» (1973), «Пам'ять» (1977), «Досвід» (1980), «Круговорот», «В день молодого сонця» (1981), «Голос» (1982), «Жолудь» (1983), «Світло» (1986), «Поріг» (1988), «Сіль» (1989), «Осереддя» (1989), «Відбитки» (1992), «Хрест» (1993).

Твори ля дітей («Нитка-оксамитка» (1975), «Календар», «Польовичок» (1985).

Збірка есеїв і літературно-критичних статей: «Ключ розуміння» (1990), «Мова – явище космічне» (1994); Перекладацька діяльність (Г. Матевосяна, Ю. Марцинкявічюса, М. Каріма тощо).

Кінематографічна творчість (автор ідеї мультсеріалу «Лис Микита» на мотиви творчості Івана Франка. Автор сценарію мультфільму «Котигорошко»).

Тема 8. Українська школа художнього перекладу Творчість поетів-перекладачів у 60-ті роки ХХ століття» (Г. Кочур, М. Лукаш, А. Перепадя, І. Качуровський).

1. Григорій Кочур (1908, Феськівка, Чернігівська обл. – 1994, Ірпінь) – перекладач (творець школи перекладу шістдесятих-вісімдесятих), поет, літературознавець, громадський діяч. Збірка віршів «Інтинський зошит» (1989)

Перекладацька діяльність. «Відлуння» (1969), «Друге відлуння» (1991), «Третє відлуння: Поетичні переклади» (2000). Увага до ролі художньої деталі в тексті оригіналу, до чарівної мелодики поезії відзначаються переклади Г. Кочура (лірика Сапфо, Овідій в інтерпретації Кочура, лірика Ф. Петрарки, П.

Верлена, О. Блока, трагедія «Гамлет» Шекспіра, переклади польської лірики, грузинської поезії тощо).

Значення статей перекладача для теорії й історії українського художнього перекладу. Статті з теорії перекладів, кваліфікованих передмов до видань зарубіжних авторів, численних рецензій і спогадів («Бібліографія французької шевченкіани», 1967, «Феномен Миколи Лукаша», «Гроно п'ятірне» витримки соловецької: До 100-річчя з дня народження Миколи Зерова», 1990, «Перекладацький доробок неокласиків», 1997, «Література та переклад: Дослідження, рецензії, літературні портрети, інтерв'ю: у 2 т.», 2008).

2. Микола Лукаш (1919, Кролевець – 1988, Київ) – український перекладач із 14 мов, мовознавець і поліглот, фольклорист-новатор. Перекладацька діяльність. Особливість майстерного відтворення першотвору, точне відтворення неологізмів («Слово о полку Ігоревім», «Фауст» Гете, «Бал в опері» Юліана Тувіма, «Мадам Боварі» Флобера, «Декамерон» Бокаччо, лірику Ф. Шіллера, Г. Гейне, Р. Бернса, Ю. Тувіма, П.

Верлена, Г. Лорку, Г. Аполлінера та ін.).

3. Анатоль Перепадя (1935, м. Олександрія – 2008, Київ) – український перекладач із романських мов.

Сумщина в житті А. Перепаді.

Перекладацька діяльність із романських мов – французької, італійської, іспанської, португальської, каталанської. Бальзака – «Лілея долини» (1991); Моріака – «Поцілунок, дарований прокаженому», «Мавпуля», «Агнець», «Старосвітський хлопчик», «Гадючник», «Дорога в нікуди»; Сент-Екзюпері – «Планета людей», «Нічний політ», «Лист до заручника», «Маленький принц»; Камю – «Чума», «Сторонній», «Падіння»; Клоделя – «Благовіщення Діві Марії»; Челліні – «Життєпис Бенвенуто, сина Маестро Джованні Челліні, Флорентинця, написаний ним самим у Флоренції»; трилогія Кальвіно – «Наші предки» («Розполовинений віконт», «Барон-верхолаз», «Лицар-невмирака»); Сервантеса – «Дон Кіхот» (частина друга) (розділи XXI – XXXV, LXI – LXXIV); Пруста – «У пошуках утраченого часу» (7 томів); Петрарки – «Канцоньєре»; Рабле – «Гаргантюа та Пантагрюель».

4. Ігор Качуровський (псевдонім Хведосій Чичка, 1918, Ніжин – 2013, Мюнхен) – український поет, перекладач (з 23 мов), прозаїк, літературознавець, педагог, радіожурналіст, знавець європейської літератури. Переклади. Світовий сонет у перекладах Ігоря Качуровського. Франческо Петрарка, «Вибране» (Мюнхен, 1982); «Золота галузка: антологія іберійської та ібероамериканської поезії» (з іспанської, португальської і каталанської;

Буенос-Айрес-Мюнхен, 1991); «Стежка крізь безмір: сто німецьких поезій (750–1950)» (Париж-Львів-Цвікау, 2000); «Пісня про Ролянда» (зі старофранцузької силабічним розміром оригіналу; Львів, 2008); «Нобелівська лекція з літератури» Олександра Солженіцина (Новий Ульм, 1973), п'єса Алехандро Касони «Човен без рибалки» (з еспанської; Буенос-Айрес, 2000). Особливості збірки поетичних перекладів «Круг понадземний» (Київ, 2007): із іспанської мови (уривки з «Пісні про мого Сіда», Хосе Асунсіон Сільва, Рубен Даріо, Амадо Нерво, Хуан Рамон Хіменес, Габріеля Містраль, Альфонсіна Сторні, Федеріко Гарсія Льорка, Хорхе Люїс Борхес та ін.), із італійської (перші сонетисти, Франческо Петрарка, Мікелянджело та ін.), з португальської (Оляво Біляк та ін.), з нім. (міннезінгери, Фрідріх Гельдерлін, Людвіг Уланд, Йозеф фон Айхендорф, Фрідріх Рюккерт, Аннетте фон Дросте-Гюльсгоф та ін.), з англійської (народні балади, Альфред Теннісон та ін.), з французької (Жозе-Марія де Ередія, Поль Верлен, Артюр Рембо та ін.), із польської (Юліан Тувім та ін.).

Наукова діяльність («Нарис компаративної метрики» (Мюнхен, 1985), праця з теорії літературних жанрів «Генерика і архітектоніка», кн. 1 «Література європейського Середньовіччя» (передмова Івана Дзюби; Київ, 2005), кн. 2, ч.

1. «Засади наукового літературознавства», ч. 2. «Жанри нового письменства» (Київ, 2.).

Розділ 2. Проза, драматургія, літературознавство 60-70-х років ХХ століття.

Тема 1. Розвиток театру й драматургії в 60–70 роках ХХ століття: боротьба модерністичних тенденцій з ідеологічною заангажованістю та публіцистичністю .

1. Вектор української драматургії у період «потепління». філософське вирішення моральної проблематики. Трагедія О. Левади «Фауст і смерть» (1960), комедія О. Коломійця «Фараони» (1961), драма М. Стельмаха «Правда і кривда» (1965) як етапна межа драматургічного поступу. Відновлення національних традицій. Вплив «генералізованих» традицій О. Корнійчука. Художня вторинність ідеологічно запрограмованих творів.

- Конфлікт наукового й морального подвижництва у п'єсі «Фауст» О. Левади. Мотив глобальної раціоналізації у п'єсі О. Левади «Бути чи не бути» («Гроза над Гавайями», 1963),

- Естетичні координати п'єси М. Стельмаха «Правда і кривда» (1965) Фольклорні мотиви у п'єсах М. Стельмаха «На Івана Купала» (1966) та «Зачарований вітряк» (1967),).

- Проблемно-тематичний діапазон творчості Олексія Коломійця. Комедія ситуацій О. Коломійця «Фараони». Традиції бурлеску.

2. «Нова хвиля» в 70-і роки ХХ ст. (Лариса Хоролець, В. Бойко, Я. Стельмах, Д. Кешеля та інші), пропагування морально-етичних цінностей.

Пріоритет «виробничої пєси».

- Народна інтелігентність як прикмета внутрішнього аристократизму у драмах «Дума про любов» (1971) М. Стельмаха, «Голубі олені» (1973), «Кравцов. Повість про вірність» (1975), «Дикий Ангел» (1978) О. Коломійця, «Джонатан – яблуко зимове» (1972), «Ясонівські молодиці», «Недоспівана пісня» (1973), «Живи, Крутояре» (1975) О. Підсухи, «Таке довге, довге літо» (1974), «Під високими зорями» (1976) М. Зарудного, «Перстень з діамантом» (1977) О. Левади. Лірико-романтична тональність творів.

- Конфлікт поколінь у п'єсах М. Зарудного «Ну й дітки ж...», у «Дикому Ангелі» О. Коломійця, «Межі спокою» П. Загребельного, драмах «Відкриття» (1975), «Наближення» (1984) й «Розслідування» (1987) Ю. Щербака, «А далі підете ви» (1979) В. Лігостова, «Мені тридцять» (1978) Лариси Хоролець, «Шкільна драма» (1978) та «Молода гвардія» (1981) Я. Стельмаха. «Колір осіннього листя» та «Весняний хідлящів» (1973) В.

Говяди.

- Колізії наукової інтелігенції в п'єсах Ю. Мушкетика («Відкриття», «Наближення», «Розслідування»), В. Врублевської (п'єса «Кафедра», 1979), В. Лігостова «А далі підете ви», П. Загребельного у п'єсі «Межа» (інсценізація роману «Розгін») та ін.

- Драматургічне освоєння історичної теми (Ліна Костенко «Маруся Чурай», М. Зарудний «За Сибіром сонце сходить», О. Коломієць «За дев'ятим порогом», «Камінь русина», І. Кавалерідзе «Григорій і Параскева», П. Загребельний у п'єсі «Євпраксія» (інсценізація однойменного роману).

Тема 2. Українська проза 60-80-рр. «Конкретно-реалістична» та «лірико-романтична» проза. Переосмислення та «перепрочитання» війни. Космос українського села як етико-моральний орієнтир. Криза самоідентифікації. Літературне «привласнення» міста.

1. Головні тенденції літературних шукань малої епіки. Художня концепція особистості. Григій Тютюнник у контексті «шістдесятників». 2. Григій Тютюнник (1931, Шилівка – 1980, Київ) у контексті «шістдесятників»,

його участь у розширенні жанрово-стильового потенціалу української літератури 60-90-х років. Реалізація стильової манери неореалізму.

3. Новаторські пошуки у першій збірці «Зав'язь» (1966).
  3. Аналіз душі людини у збірках «Деревій» (1969), «Батьківські пороги», «Коріння».
  4. Вселюдські мотиви й проблеми у творах митця.
    - Екзистенціальна проблематика творів («Отдавали Катрю», «Деревій», «Смерть кавалера», «Три зозулі з поклоном», «Син приїхав»).
    - Обстоювання етичних принципів («Нюра», «Вуточка», «Дивак», «Дикий»).
  5. Усунення дидактизму в оповіданнях для дітей (зб. «Ласочка» (1970), «Степова казка» (1973)).
  6. Розкриття колізій ініціації як змужніння дитячої душі в трагічній ситуації війни у повістях («Облога», «Климко» (1976)).
  7. Оновлення жанрового й стильового арсеналу засобів типізації у повісті «Вогник далеко в степу» (1979).
- Екранізації творів (фільм «Скляне щастя» (1981) за мотивами оповідання «Син приїхав»; кінокартина «Климко» (1983) за однойменною повістю і творами «Дід Северин» і «Вогник в степу»; «Три плачі над Степаном» (1993)).

Тема 3. Українська проза часів «потепління». Історичний роман та химерний роман в українській прозі 60-80-х років. Документалізм. Філософічність. Мовна стилізація. Орієнтація на зв'язок часів.

1. Історичні романи «Диво» (1968), «Первоміст» (1972), «Смерть у Києві» (1973), «Євпраксія» (1975), «Роксолана» (1980), «Я, Богдан» (1983), «Тисячолітній Миколай» (1994) П. Загребельного (1924, с. Солошине – 2009, Київ)). Історія та сучасність у романах.
  2. Історичні романи Р. Іванчука (1929, Трач, Польська Республіка – 2016, Львів) «Мальви» (1968), «Черлене вино» (1977), «Манускрипт з вулиці Руської» (1979), «Вода з каменю» (1982), «Шрами на скалі» (1987); «Журавлиний крик» (1988); «Орда» (1992). Художнє моделювання української історії та історичних осіб.
  3. Постать Вал. Шевчука на тлі шістдесятників.
    - Валерій Шевчук (нар. 20 серпня 1939, Житомир) – український письменник-шістдесятник, майстер психологічної і готичної прози, автор низки літературознавчих та публіцистичних праць, інтерпретатор українського літературного бароко. Погляди, ідеї, переконання Валерія Шевчука.
- Три основні напрямки: історична проза, твори, що відображають сучасне життя, літературознавчі праці. Ідейно-естетична платформа творчості Валерія Шевчука. Тематика. Проблематика. Образи. Жанрові особливості творів.

Романи В. Шевчука: філологічність, інтертекстуальність, культурологічність, спроба переосмислення досвіду минулого.

- Роман-балада «Дім на горі» (1983) В. Шевчука. Барокове поєднання високого (духовного) й низького (буденного). Проблема роздвоєння особистості. «Переломлення» елементів і форм синкретичного мислення. Дійсний і уявний світ. Тяжіння до міфологізму.

- Роман-трилогія «Три листки за вікном» (1986) – таємничо-детективна історія трьох поколінь. Міфологічне прочитання історії.

- Повість «Птахи з невидимого острова» (1989) – чотири філософські повісті з пригодницько-фантастичними фабулами («мислительські детективи»). Містично-фантастичні сюжети.

Тема 4. «Химерна проза» як можливість уникнення штампів прози «соцреалізму», її традиції (О. Ільченко, В. Земляк, В. Міняйло, В. Дрозд, Є. Гуцало).

1. Химерна проза: традиції: фольклор, «низове бароко», «котляревщина», творчість М. Гоголя, О. Стороженка, М. Йогансена, засвоєння досвіду світової літератури (Є.-Т.-А. Гофман).

2. Олександр Ільченко (1909, Харків – 1994, Київ) – український письменник, сценарист. Химерний роман з народних вуст «Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця» (1958) О. Ільченка: синтез мистецтв, два виміри реальності.

3. Василь Земляк (справж. Вацлав Вацек, 1923, Конюшівка – 1977, Київ) – український письменник і кіносценарист. Нова якість прози В. Земляка («Лебедина згряя» (1971), «Зелені млини» (1976)). Органічне поєднання реалістичного й фантастичного, імовірного й таємного. Багатство й виразність соціально-психологічного типу героїв. Роль детелей, описів. Філософічність діалогії. Елементи умовності, гротеску.

3. Володимир Дрозд (1939, с. Петрушин, Чернігівська обл. – 2003). Особливості прози В. Дрозда (п. «Ірій» (1974), р. «Спектакль» (1985), п. «Самотній вовк» (1983), р. «Листя землі» (1992)). Переосмислення міфологічно-притчевих сюжетів. Філософські узагальнення. Фантастика. 4. Віктор Міняйло (1919, с. Строків Житомирської області – 2018, м. Біла Церква). Романістика В. Міняйла в контексті традицій української «химерної прози». Міфологічна матриця діалогії В. Міняйла «Зорі й оселедці» та «На ясні зорі».

6. Євген Гуцало (1937, с. Старий Животів Вінницька область – 1995) – український письменник, журналіст, поет і кіносценарист. Особливості

«химерної прози» Є. Гуцала. Фантазійна трилогія: романи «Позичений чоловік» (1982), «Приватне життя феномена» (1983) та повість «Парад планет» (1984). Сукупість реалізму та їдкої фантазії. Колаж. Гротеск.

7. «Химерна проза» у типологічному ряді з творами магічного реалізму (А. Карпентер, Ж. Амаду, М.А. Астуріас, Г. Гарсія Маркес та ін.).

Тема 5. Роль літературних критиків у динаміці шістдесятництва (І. Дзюба, І. Світличний, Є. Сврестюк, М. Коцюбинська, В. Мороз, М. Брайчевський, Ю. Бадзьо, В. Іванисенко).

1. Роль літературних критиків у динаміці шістдесятництва:

- Іван Дзюба (нар. 1931, с. Миколаївка Волноваський район) – літературознавець, письменник, громадський та політичний діяч. Книги: «Інтернаціоналізм чи русифікація?» («Самвидав», 1965), «Грані кристала» (1978), «На пульсі доби: штрихи до портретів письменників народів СРСР» (1981), «Автографи відродження» (1986), «У всякого своя доля» (1989), «Бо то не просто мова, звуки» (1990), «Застукали сердешну волю...» (1995), «Між культурою та політикою» (1998), «Тарас Шевченко» (2005), «3 криниці літ. У 3-х томах (2006—2007), «Нагнітання мороку: від чорносотенців ХХ ст. до українофобів початку ХХІ ст.» (2011), «Донецька рана України: Історико-культурологічні есеї», 2015, «Чорний романтик: Сергій Жадан», 2017. Статті та лекції: «Вимирання слова» (2004), «Микола Хвильовий: «Азійський ренесанс» і «психологічна Європа»», (2005),

Редактор 10-томної серії «Україна. Антологія пам'яток державотворення Х-ХХ ст.», упорядник її 5-го тому «Романтики національного відродження (1800-1863 роки)» (2009).

- Михайлина Коцюбинська (1931, Вінниця – 2011, Київ) – український філолог та літературознавець, активна учасниця руху шістдесятників. Книги: «Література як мистецтво слова.» (1965), «Книга споминів» (2014). Статті: «Василь Стус у своїх листах (Листи В. Стуса до В. Дідківського)», «Стусове «самособоюнаповнення» (Із роздумів над поезією і листами В.Стуса)», 1995, «Василь Стус у контексті сьогоденної культурної ситуації», 1998, «Ще одне епістолярне відлуння недавнього минулого (Листи В. Чорновола до А.- Г. Горбач)», 2002, «Надія з родини Світличних // Українки в історії», 2004, «Людина серед людей: Роман Корогодський у колі друзів і однодумців», 2008, «Світло Світличних: Іван і Надія // Світличний І. О. Світлична Н. О. З живучого племені Дон Кіхотів», 2008, «Тихий стоїцизм Григорія Кочура», 2009.

2. Історична проблематика у публіцистиці шістдесятників («Інтернаціоналізм чи русифікація?» І. Дзюби, «Репортаж із заповідника

імені Берії» В. Мороза, «Блудні сини України Є. Сверстюка, «З приводу процесу над Погружальським» (1964 р.) Є. Сверстюка, «Народ мій завжди буде» М. Брайчевського, «Право жити» Ю. Бадзьо). Модель національної пам'яті українців. Ідея української державності. Бачення української національної ідентичності у т. зв. трикутнику «християнство» («віра батьків») – рідна мова («мова Шевченка й Франка») – культура («гуманітарна аура нації»).

3. Концепції української національної культури: а) «ініціативна культура» як ресурс культуротворення (Д. Павличко); б) «компенсаторна культура» як спосіб культуротворення (М. Маринович); в) людина-культура як суб'єкт культуротворення (Є. Сверстюк); г) «приваблива культура» як двигун культуротворення (І. Дзюба, М. Маринович); д) «цілісна культура» як орієнтир культуротворення (І. Дзюба); е) державотворча культура як проміжна найближча ціль культуротворення (І. Дзюба); є) «універсальна культура» та «гуманітарна аура нації» як стратегія культуротворення й альтернатива заблокованій культурі (І. Дзюба та Л. Костенко).

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Ле к	пр	ко нс	С р		лек	П р.	ко нс	С р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Розвиток українського шістдесятництва 2 пол. ХХ ст. Поезія.										
Тема 1. Літературний процес 60-х рр. ХХ ст. Риси нового творення.		2	2		2					
Тема 2. Поезія. В. Симоненко, М. Вінграновський, І. Драч, Б. Олійник, Д. Павличко		2	2		2					
Тема 3. Жіноча лірика					3					
Тема 4. Самобутня постать Ліни Костенко в українській ліриці.		2	2		2					

Тема 5. Дисидентство в поезії. Концепція «естетики страждання» у філософських поглядах В. Стуса та в його творчості. В'язнична лірика І. Світличного, М. Руденка, М. Осадчого, Є. Сверстюка. Поезія І. Калинця та Т. Мельничука.		2	2	2	2					
Тема 6. Літературний «андеграунд» 60-70-х рр. «Київська школа».			2		2					
Тема 7. «Тиха поезія»					3					
Тема 8. Українська школа художнього перекладу					3					
Разом		8	10		1 9					
Розділ 2. Шістдесятництво в прозі та літературознавстві.										
Тема 1. Розвиток драматургії					3					
Тема 2. Мала проза. Григор Тютюнник у контексті «шістдесятників».			2		2					
Тема 3. Історична проза. Постать Вал. Шевчука на тлі шістдесятників.		2	2		3					
Тема 4. «Химерна проза» як можливість уникнення штампів прози «соцреалізму», її традиції.		2	2		2					
Тема 5. Роль літературних критиків у динаміці шістдесятництва.					3					
Разом		4	6		1 3					
Усього годин	60	12	16		3 2					

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Неонародницька концепція лірики В. Симоненка. Еволюція творчості М. Вінграновського.	2
2	Самобутня постать Л. Костенко в українській ліриці. Історія і сучасність у творчості.	2
3	Дисидентський рух в українському суспільстві та літературі. Концепція «естетики страждання» у філософських поглядах В. Стуса та його творчості	2
4	Літературний «андеграунд» 60-70-х рр. «Київська школа».	2
5	Українська школа художнього перекладу. Творчість поетів-перекладачів у 60-ті роки ХХ століття» (Г. Кочур, М. Лукаш, А. Перепадя, І. Качуровський).	2
6	Головні тенденції літературних шукань малої епіки. Григор Тютюнник у контексті «шістдесятників».	2
7.	Історична проза в українській літературі 60-80-х років. Постать Вал. Шевчука на тлі «шістдесятників».	2
8.	«Химерна проза» як можливість уникнення штампів прози «соцреалізму», її традиції.	2
Усього годин		16

9. Рекомендовані джерела інформації Основні:

1. Аністратенко А. *Альтернативна історія як метажанр української і зарубіжної прози: компаративна генологія і поетика*. Монографія. Чернівці: БДМУ, 2020. 548 с.
2. Горбань А. В. *Теорія літератури: навчальний посібник*. Житомир :Вид-во ЖДУ, 2020. 233 с.
3. Генералюк Леся. *Претексти інтермедіальності: вербально-візуальний формат*. Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
4. Ковалів Ю. *Історія української літератури кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.* Том 7. Випробування репресіями і війною. К. : «Академія». 2020. 528 с.
5. Ковацька О. *Українська постколоніальність у текстах і контекстах*. Брустури: Дискурсус, 2022. 172 с.
6. Кошелівець І. «Можна одверто? або Туга за катарсисом (статті, огляди, рецензії, інтерв'ю)»: збірник наукових праць/І. М. Кошелівець; упор. І. М.

- Кошелівець, Л.Б. Тарнашинська; авт. передм. Є.О. Сверстюк, В. В. Коптілов; вступ. ст. та примітки Л.Б. Тарнашинської. Харків: ФОП Панов А.М., 2018. 648 с.
7. Кузнєцов Ю.Б. *Від художнього психологізму до художнього психоаналізу*. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 544 с.
  8. Мовчан Р. У пошуках архітвору : (з історії української літератури ХХ століття). Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 448 с.
  9. Пахаренко В. Секрети мистецтва слова. Київ : ВД «Освіта», 2023. 408 с.
  10. Семків Р. Пригоди української літератури : від романтизму до постмодернізму. К. : Темпора, 2023. 688 с.
  11. Сиротенко В., Суровцева Р. Історія української літератури ХХ сторіччя та методика її викладання. К. : Центр видавничої літератури, 2019. 392 с.
  12. Сиваченко М. *Текстологічні сюжети української літературної класики*. Київ: Наукова думка, 2021. 614 с.
  13. Тарнашинська Л. *Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (Історико-літературний та поетикальний аспекти)*. 2-е видання, доповнене. Київ: Смолоскип, 2019. 592 с.
  14. Тарнашинська Л. *Презумпція доцільності. Абрис сучасної літературознавчої концептології*. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 534 с.
  15. Тарнашинська Л. *Художня галактика Валерія Шевчука*.
  16. Ткаченко Л. Теологія знання. Художньо-інтерпретаційні моделі в українській прозі ХІХ – поч. ХХІ ст. : монографія. Київ : Вид-во «Книга», 2015. 280 с.
  17. Ткачук М.П. *Українська література ХХ століття*. К. : Центр учбової літератури, 2020. 608 с.
  18. Харчук Р. *Історична пам'ять Т.Г. Шевченка : спроба реконструкції*: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2019. 216 с. (Monograf).

Допоміжні:

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. Львів, 2002. 832 с.
2. Бердиховська Б. Шістдесятники – бунт покоління: Розмови з українськими інтелектуалами. К. : Дух і Літера, 2004. С. 10–31.
3. Бондаренко Н. Ідеї українських інтелектуалів як підложжя національно-патріотичного виховання. Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики. Суми: КЗ Сумський ОППО, 2022. С. 1–13. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731118>.
4. Гризун А. Поезія багатозначних підтекстів (Українська сугестивна лірика ХХ століття): Монографія. Суми, 2011.

5. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія. К., 2006.
6. Дзюба І. З криниці літ: у 3-х т. Т. 3. Літературні портрети. Зі спогадів. К.: Вид. дім: «Києво-Могилянська академія» 2007. 880с.
7. Дончик В. Доля української літератури – доля «України» : монологи й полілоги. К. : Грамота, 2011. 639 с.
8. Дроздовський Д. Код майбутнього. Філософія українського шістдесятництва: монографія. К. : Видавничий дім «Всесвіт», 2006.
9. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст. : навчальний посібник : у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко. Т. 2. К. : Академвидав, 2014. 536 с.
10. Кириченко С. Люди не зі страху. Українська сага : спогади / передм. сл. Юрія Бадзьо. К. : Смолоскип, 2013. 920 с.
11. Корогодський Р. Брама світла. Шістдесятники / Упоряд. М. Коцюбинська, Н. Кучер, О. Сінченко. К. : Вид-во Українського католицького університету, 2009. 655 с.
12. Пастух Т. Київська школа поетів та її оточення (модерні стилеві течії української поезії 1960 –90-х років). Л., 2010. 783 с.
13. Сверстюк Є. Шістдесятники і Захід / Сверстюк Є. Блудні сини України. К., 1993.
14. Українські літературні школи та групи 60 – 90-х рр. ХХ ст.: Антологія вибраної поезії та есеїстики / упоряд., автор вступ. слова, біобібліограф. відомостей та прим. Василь Ґабор. Л. : ЛА «Піраміда», 2009. 567 с.
15. Віват Г. Лірика дисидентів в інтертекстуальному полі множинності. Одеса: ВМВ, 2010, 368 с.
16. Дисиденти. Рух Опору в Україні: 1960–1990. Енциклопедичний довідник. *Музей-архів і документальний центр українського самвидаву при видавництві «Смолоскип»* ; Передм. Осипа Зінкевича, Олеся Обертаса. Вид. 2-ге, допов. К. : Смолоскип, 2012.
17. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? Вид. 2-ге, допов. К. : Вид. дім «К.-Могилян. акад.», 2010. С. 50–225.
18. Дзьомба Н. Від «інтернаціоналізму чи русифікації?» до «демократії чи москалізації?»: політична думка українських дисидентів-журналістів. *Держава та регіони. Сер. Соц. комунікац. : наук.-вироб. журн.* 2016. № 1 (25). С. 8–12. 347.
19. Жиленко І. Homo feriens : спогади / передм. Михайлини Коцюбинської. К. : Смолоскип, 2011. 816 с.

20. Заверталюк Н. Світ у поетичній свідомості шістдесятників. *Тайни художнього тексту (до проблеми поетики тексту)*. Збір. наук. праць. Д: РВВ ДНУ, 2006. С. 27 – 36.
21. Калинець І. Євген Сверстюк – портрет мов би з віддалі. Про декого, дещо і, передовсім, про себе : ст., спог., вист., репл. Львів : Сполом, 2016. С. 317–323.
22. Наєнко М. Шістдесятництво: в історії і в сучасності. *Літературна Україна*. 2008. 7 серп. С. 5; 14 серп. С. 5; 21 серп. С. 5; 28 серп. С. 5; 4 верес. С. 5; 11 верес. С. 5.
23. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-і – початок 1970-х років) : монографія ; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. К. : Смолоскип, 2010. 300 с.
24. Овсієнко В. Етичні засади правозахисного руху в Україні 60–80-х рр. ХХ ст. Обрії особистості: Книга на пошану Івана Дзюби / Упоряд. Оля Гнатюк, Леонід Фінберг. К. : Дух і Літера, 2011. С. 55–63.

**Наукові та навчально-методичні праці викладача курсу –
Кириленко Н.І.:**

1. Зякун А., Кириленко Н. *Етноментальні коди в прозі Мирослава Дочинця*: монографія. Суми : ФОП Цьома С.П., 2022. 120 с.
[scholar.google.com.ua/citations?user=w1BT-mAAAAAJ&hl=uk&gmla=AJsN-
https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9919](https://scholar.google.com.ua/citations?user=w1BT-mAAAAAJ&hl=uk&gmla=AJsN-https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9919)
2. Кириленко Н., Влізько І. *Етнокультурні коди в художній тканині поезій «шістдесятників»*: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2018. 96 с.
3. Кириленко Н., Водяницька Л. Історіософське осягнення буття у творах В. Герасим'юка. *Філологічні науки*. 2007. С. 124 – 129.
4. Кириленко Н. Етнопсихологічні коди в поетичних текстах Миколи Вінграновського. *Філологічні трактати Сум ДУ*. 2016. Т.8. № 2. С.36-42.
5. Кириленко Н. *Історико-національні модуси в художньому просторі текстів Ліни Костенко*: навчально-методичний посібник. Суми, 2015. 224 с.
6. Кириленко Н. Історіософська концепція буття у творах Миколи Вінграновського // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: філологія*. Випуск 20. Т.1. Одеса, 2016. С. 26 – 29.
7. Кириленко Н. І. *Історія України у творах Ліни Костенко: навчальний посібник*. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. 130 с.
8. Кириленко Н., Кобилко Н. Символіка образу дороги в романі Олександра Ільченка «Козацькому роду нема переводу...». *Література в контексті культури*: зб. наук. праць. Вип. 27 / ред. кол.: В. Гусев (відп. ред.) та ін. К. : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2016. С. 140–144.

9. Кириленко Н.І., Корнієнко А.О. Формування читацької компетентності старшокласників: творчо-критичний підхід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка* ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. Є. Антонова та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2022. С. 22 – 32.
<https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/11/%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
10. Кириленко Н., Мамчур Д. *Творчість Є. Гуцала в контексті химерної прози*. Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. 84 с.
11. Кириленко Н. Художній домисел як засіб усебічного розкриття образу Ярослава Мудрого в романі П. Загребельного «Диво». *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. Літературознавство*. Харків, 2014. Випуск 2 (78). Ч.2. С. 66–74.
12. Кириленко Н. *Художньо-національний світ у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай»*. Монографія. Суми: видавництво Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010.
13. Kyrylenko N., Kobylko N. The symbolic meaning of «a road» mythologem in Ukrainian literature of the second half of the twentieth century (on the material of the chimeric prose) // *European Journal of Scientific Research*, 2016, № 1 (13), (January-June). Volume II. «Paris University Press», 2016. 904 p. P. 316- 323.
14. Кириленко Н., Циганкова С. Архетипний образ води в поезії шістдесятників. Суми: вид-во ФОП «Цьома С.», 2019.
15. Кобилко Н. Кириленко Н. Роль хронотопу дороги в художньому творі (на прикладі повісті «Ірій» В. Дрозда та роману «Дім на горі» В. Шевчука) // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство / За ред. Проф. Ткачука М.П.* Тернопіль: Тернопіль, 2015. Вип. 42.- С. 72 – 75.
16. Косенко К., Кириленко Н. Символіка образу маку в поезії Миколи Вінграновського. *Молодий учений*. 2017.

17. Образ Роксолани в аспекті інтермедіального аналізу. Навчально-методичний посібник / за ред. Н. Кириленко, О. Микитенко. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2014. 108 с.
18. Художньо-естетичні концепти шістдесятництва. Збірник статей магістрантів / упор. та передм. Н. Кириленко. Суми, 2012. 119 с.
19. М. Yachmenyk; I. Kharchenko; O. Semenog; N. Kyrylenko; M. Ostroha; S. Bohoslavskiy; O. Semenikhina. The Formation of Infomedia Literacy. 2023 46th MIPRO ICT and Electronics Convention (MIPRO) <https://ieeexplore.ieee.org/document/10159736>

Електронні ресурси:

<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>

<http://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/167>

<http://litakcent.com/2015/06/25/kilka-notatok-pro-smerukrajinskoji-literatury/>.

<http://litakcent.com/2015/09/15/vitalij-cherneckyj-literaturi-vlastyvi-pevni-synusojidni-kolyvannja/>.

http://shron1.chtyvo.org.ua/Tarnashynska_Liudmyla/

Ukrainske_shistdesiatnytstvo_profili_na_tli_pokolinnia_istoryko-literaturnyi_ta_poetykalny

Сайти електронних бібліотек Internet

<http://folk-pisnya.com.ua/> 2 <http://proridne.org/> 3 <http://nashakazka.org.ua/>

<http://www.Ruthenia.ru/folklore/postffolk.Htm>

- Зарецький О. Українське шістдесятництво у трансформаціях радянської відлиги. URL: <http://nndiuv.org.ua/book/zbirn-kult-1>.

- Кіпіані В. «Український вісник» з підпілля. П'ятнадцять років тому В'ячеслав Чорновіл відкрив еру незалежного друку. URL:

<http://www.pravda.com.ua/articles/2002/08/21/2990208/>

- Сверстюк Є. Вічний феномен дисидентства. URL:

<http://osvita.khpg.org/index.php?id=1273734761> - «Шістдесятництво не закінчилось у 60-х роках» – О. Пахльовська : інтерв'ю Андрія Куликова // Громадське радіо. Електрон. аудіозапис. 2016. 14квіт. URL:

<http://hromadskeradio.org/programs/hromadskahvylya/shistdesyatnytstvo-ne-zakinchylos-u-60-h-rokah-oksana-pahlovska>

1. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

технічні засоби навчання, друковані та інтернет-джерела інформації.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки	
		4-й	4-й
		Семестр	
8-й		8-й	
Лекції			
12 год.		2 год.	
Практичні, семінарські			
16 год.			
Самостійна робота			
30 год.			
Консультації:			
2 год.			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 60			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати системні знання про український літературний процес кінця ХХ – початку ХХІ ст., творчість письменників в утвердженні національної самобутності українського письменства; теоретичне і практичне освоєння стильової специфіки, тематико- проблемного діапазону, жанрової специфіки, художніх особливостей творів українських письменників кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є український літературний процес кінця ХХ – початку ХХІ ст. (жанрово-стильові тенденції доби, життя і творчість, індивідуальний стиль письменників, тематико- проблемний діапазон літературних творів) у контексті культурно-мистецьких здобутків.

Завдання курсу – *поглибити* теоретичні знання здобувачів про розвиток української літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст., *сприяти* вдосконаленню практичних навичок і вмінь самостійно й об'єктивно оцінювати літературознавчі праці, художні твори та характеризувати літературний процес; *формувати* вміння виявляти й пояснювати національну своєрідність та загальнолюдську цінність української літератури; *дослідити* місце, роль і значення творів українських письменників у культурно- мистецькому просторі; *розрізнати* стильову специфіку творів українських письменників; *формувати* у здобувачів духовно-ціннісні орієнтири, читацьку компетентність, естетичний смак засобами художнього слова.

Регіональний аспект. У програмі навчальної дисципліни зацентрована увага на краєзнавчому аспекті – вивченні життя, творчості, громадського і просвітницького чину письменників-земляків, з'ясуванні місця їхнього доробку в культурно-мистецькому просторі доби, дослідженні значення творчості письменників для розвитку української літератури.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей)

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://www.sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866_f.pdf).

Методи навчання

проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, інтерактивні (вебінари, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання (практичні та дослідні роботи).

Методики та технології навчання

теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія),
пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, інтерпретація текстів),
самостійна робота (виконання завдань), контрольні-оцінювальні (контрольна робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Зв'язки з навчальними курсами професійного циклу: *українська література, фольклор, вступ до літературознавства, літературне краєзнавство, українська література в контексті світової, а також із дисципліною історія та культура України* із циклу загальної підготовки.

3. Компетентності та програмні результати навчання

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 ЗК 2 ЗК 4 ЗК 5 ЗК 6 ЗК 7 ЗК 8	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.</p> <p>ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення суспільної мети.</p> <p>ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p>
Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	ПК 1 ПК 2 ПК 3 ПК 5	ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і

	<p>ПК 9 ПК 13</p>	<p>професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему у теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 9. Проєктувальна компетентність як здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p>
--	-------------------------------------	---

Програмні результати навчання

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 8</p>	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p>
----------------------	--	--

		<p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 11 ПРУ 12</p>	<p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 3. Уміти пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті; зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; аналізувати твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 11. Уміти ефективно планувати, організовувати різні види позакласної роботи з української мови та літератури, зарубіжної літератури; застосовувати різноманітні підходи підготовки учнів до участі в конкурсах з предмету (на рівні основної школи).</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшукувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p>
<p>Комунікація</p>	<p>ПРК 2 ПРК 3</p>	<p>ПРК 2. Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p>

		ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.
Автономія і відповідальність	ПРА 3	ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	<p>Знання: студент на високому рівні самостійно й об'єктивно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; володіє знаннями про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає творчі біографії письменників, художні тексти; фахово оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на високому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну оцінку і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати (аналізувати, систематизувати, узагальнювати) з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
82-89	<p>Знання: студент на високому рівні самостійно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів (допускає незначні неточності); володіє знаннями про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає творчі біографії письменників, художні тексти; оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на високому рівні володіє вмінням аналізувати й</p>

	<p>поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати (аналізувати, систематизувати, узагальнювати) з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
74-81	<p>Знання: студент на належному рівні самостійно оцінює художні твори та характеризує літературний процес; знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів (допускає незначні неточності); у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; знає основні етапи творчої біографії письменників, художні тексти; оперує літературознавчими поняттями.</p> <p>Вміння: студент на достатньому рівні володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; вміє генерувати ідеї, в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування; вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями та застосовувати матеріал на практиці; чітко й аргументовано висловлює свої думки. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
64-73	<p>Знання: студент оцінює художні твори та характеризує літературний процес, апелюючи до літературно-критичних праць; у цілому знає особливості розвитку української літератури, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, хоча допускає помилки; у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються неточності); знає основні етапи творчої біографії письменників, художні тексти; в основному знає основні літературознавчі поняття.</p> <p>Вміння: студент володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, однак не завжди вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; уміє порівнювати літературні факти, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, інколи допускаючи негрубі помилки; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; в основному вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, однак не завжди вміє генерувати ідеї; вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не завжди правильно застосовує матеріал на практиці; чітко висловлює свої думки. В основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>

60-63	<p>Знання: студент не завжди об'єктивно оцінює художні твори та характеризує літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; у цілому знає особливості розвитку української літератури, проте не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; у цілому володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються помилки / неточності); в цілому знає етапи творчої біографії письменників, художні тексти, основні літературознавчі поняття.</p> <p>Вміння: студент володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, однак не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; вміє порівнювати літературні факти, однак не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, допускає помилки; визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; самостійно не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; в основному вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не вміє застосовувати матеріал на практиці; не завжди чітко й аргументовано висловлює свої думки. В основному дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
35-59	<p>Знання: студент не володіє знаннями, які б дозволяли йому оцінює художні твори та характеризувати літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; не знає особливостей розвитку української літератури, не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; не на достатньому рівні володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою (у відповідях зустрічаються грубі помилки, неточності); побіжно володіє матеріалом про етапи творчої біографії письменників, художні тексти; не знає основних літературознавчих понять.</p> <p>Вміння: студент не володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; не вміє порівнювати літературні факти, не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, допускає помилки; з помилками визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; самостійно не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; в основному вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями, але не вміє застосовувати матеріал на практиці; не завжди чітко й аргументовано висловлює свої думки. Порушує принципи академічної доброчесності.</p>
1-34	<p>Знання: студент не володіє знаннями, які б дозволяли йому оцінює художні твори та характеризувати літературний процес, не апелює до літературно-критичних праць; не знає особливостей розвитку української літератури, не має системних знань про зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, допускає помилки; не володіє матеріалом про специфіку взаємозв'язків творів українського письменства зі світовою літературою й культурою; не володіє</p>

	<p>матеріалом про етапи творчої біографії письменників, художні тексти; не знає основних літературознавчих понять.</p> <p>Вміння: студент не володіє вмінням аналізувати й поцінювати художні тексти, не вміє обґрунтовувати власну позицію і враховувати думку літературознавців; не вміє порівнювати літературні факти, не вміє їх узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності; не визначає змістові та формальні компоненти художніх текстів; не вміє виявляти та розв'язувати проблеми літературознавчого спрямування, не вміє генерувати ідеї; не вміє працювати з першоджерелами, літературно-критичними працями; не вміє чітко й аргументовано висловити свої думки. Порушує принципи академічної доброчесності.</p>
--	---

Розподіл балів

Розділ 1					Розділ 2				Усього	Загальна сума
Поточний контроль										
Т. 1.1	Т. 1.2	Т. 1.3	Т. 1.4	Т. 2.1	Т. 2.2	Т. 2.3	Т. 2.4	Т. 2.5		
7	7	7	7	7		7	8	8	58	100
Самостійна робота										
6	6		6	6	6	6		6	42	

* Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка. Новою редакцією» від 28.11.2022 року можливе зарахування результатів навчання. Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання, отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню (контрольній роботі тощо), які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно з переліком компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення

5. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби діагностики результатів навчання проводяться відповідно до вимог Положення *«Порядок організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (від 25 травня 2020 року)»*.

Засобами діагностики та формами контролю є: поточний контроль (усне / письмове опитування, тестування, проекти, виконання творчих завдань, індивідуальна доповідь, участь у дискусіях та ін.), перевірка самостійної роботи, підсумковий контроль.

7.1. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ХУДОЖНІЙ ДІАПАЗОН

УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ СТ.

Тема 1.1. Українська література від 90-хрр. ХХ століття до сьогодні: особливості розвитку, жанрова специфіка тематико-проблемний діапазон.

Тема 1.2. Літературні угруповання й організації кінця ХХ ст.

Тема 1.3. Національний дискурс й екзистенційна матриця творчості Ю. Андруховича.

Тема 1.4. Творчість О. Забужко в українському літературному процесі: місце, значення, жанрово-стильові домінанти.

РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Тема 2.1. Творчість М. Матіос.

Тема 2.2. Чорнобильська тематика в новітній українській літературі: тенденції художньої реалізації.

Тема 2.3. «Залишенець. Чорний ворон», «Маруся» В. Шкляра: романи про визвольні змагання українського народу.

Тема 2.4. «Записки українського самашедшого» Л. Костенко.

Тема 2.5. Українська література кінця ХХ – початку ХХІ ст.: творчість на межі масовізму.

4. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Художній діапазон української літератури кінця ХХ ст.

Тема 1.1. Українська література від 90-хрр. ХХ століття до сьогодні: особливості розвитку, жанрова специфіка тематико-проблемний діапазон. Дифузія жанрів. Українська дискусія про постмодернізм. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.

Літературний андеграунд за тоталітарних умов (В. Діброва, Б. Жолдак, Л. Подерв'янський, Ю. Винничук). Академічна добросесність здобувача у процесі опанування курсу «Українська література кінця ХХ – початку ХХІ ст.»

Тема 1.2. Літературні угруповання й організації кінця ХХ ст.

Історія створення літературного угруповання «Бу-Ба-Бу». Карнавальна естетика збірки «Бу-Ба-Бу». Полістилістична практика текстотворення бубабістів. Естетична платформа «Нової дегенерації». Сильова манера угруповань «Пропала грамота» й «Пси святого Юра». Специфіка поетичної картини світу угруповань «ЛуГоСад», «Орден Чину Ідіотів», «Музейний провулок, 8», «Західний вітер» та ін.

Тема 1.3 Національний дискурс й екзистенційна матриця творчості Ю. Андруховича. Постать Ю. Андруховича в українській літературі кінця ХХ – початку ХХІ століття. Роман «Таємниця» як художньо- літературознавчий автопортрет. Специфіка творення національного дискурсу у романах Ю. Андруховича «Рекреації», «Московіада», «Перверзія».

Тема 1.4. Творчість О. Забужко в українському літературному процесі: місце, значення, жанрово-стильові доміанти. Проблемно-тематична, філософська зорієнтованість поезії О. Забужко – збірки «Травневий іній», «Диригент останньої свічки», «Автостоп», «Новий закон Архімеда», «Друга спроба. Вибране», «Вибрані вірші 1980-2013». Мала проза О. Забужко як наратив жіночої екзистенції. «Сестро, сестро», «Дівчатка», «Інструктор з тенісу», «Шукаючи собору», «Тут могла бути ваша реклама». Жінка і тоталітарна система в прозі О. Забужко. «Польові дослідження з українського сексу». «Музей покинутих секретів», «Інопланетянка», «Казка про калинову сопілку», «Я, Мілена».

Розділ 2. Жанрово-стильова специфіка української літератури початку ХХІ ст.

Тема 2.1. Творчість М. Матіос. Тематико-проблемний діапазон, стильова специфіка поезії М. Матіос (збірки «З трави і листя», «Вогонь живиці», «Сад нетерпіння», «Десять дек морозної води», «На Миколая», «Жіночий аркан», «Жіночий аркан у саду нетерпіння»). Образи, стильові

домінанти малої прози М. Матіос: зб. «Нація». Роман М.Матіос «Солодка Даруся»: код української історії і культури ХХ ст. «Щоденник страченої» як зразок жіночого психотриллера. Специфіка відображення образу жінки у творах М. Матіос. «Життя коротке», «Майже ніколи не навпаки», «Москалиця», «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба», «Вирвані сторінки з автобіографії», «Армагедон уже відбувся», «Черевички Божої матері», «Букова земля» тощо. Українське літературознавство про твори М. Матіос.

Тема 2. 2. Чорнобильська тематика в новітній українській літературі: тенденції художньої реалізації. Українське літературознавство про «постчорнобильську бібліотеку». (Т. Гундорова, М. Павлишин). В. Шовкошитний «Чорнобиль: я бачив», П. Ар'є «На початку і наприкінці часів», Л. Костенко «Записки українського самашедшого», М. Камиш «Оформляндія», «Ряска», «Чормет», Т. Зарівна «Мовчання цезію», А. Андржевський «Чорнобильський пес Аксель». Нові вектори потрактування чорнобильської проблематики в українській літературі та культурі початку ХХІ ст.

Тема 2.3. «Залишенець. Чорний ворон», «Маруся» В. Шкляра: романи про визвольні змагання українського народу. Місце романів «Залишенець. Чорний ворон», «Маруся» В. Шкляра в творчості письменника та українському літературному процесі кінця ХХ – початку ХХІ ст. Історія написання романів. Документальна основа, жанрова своєрідність романів про визвольні змагання українського народу. Система образів творів В. Шкляра. Екзистенційні мотиви та особливості їх художньої реалізації в романах «Залишенець. Чорний ворон», «Маруся» В. Шкляра. Критика і літературознавці про романи В. Шкляра

Тема 2.4. «Записки українського самашедшого» Л.Костенко. «Записки українського самашедшого» Л. Костенко: тематика, проблематика,

образи, стильова специфіка, інтертекстуальність. Катастрофізація реальності в романі. Специфіка наратування. Образ протагоніста-наратора. Журналізм роману (Т. Гундорова). Поколіннева проблематика у творі. Критика і літературознавство про твір.

Тема 2.5. Українська література кінця ХХ – початку ХХІ ст.: творчість на межі масовізму. Модель «маленької» людини у романі В. Лиса «Століття Якова». Роман В. Шкляра «Ключ»: специфіка жанру, сюжету, образів. Культурологоцентричність оповіді у романі В. Єшкілева «Богиня і консультант». Роман Т. Белімової «Київ.ua»: тематико-проблемний діапазон, стильова специфіка, система образів. Модель «маленької» людини у романі В. Лиса «Століття Якова «Фелікс Австрія» С. Андрухович – «чергова версія галицької історії» (Я. Поліщук). Місце твору серед галицької прози нової хвилі. Своєрідність художнього бачення Австро-Угорської імперії у «Фелікс Австрія» С. Андрухович. В. Івченко: серія книг про «найкращого сищика».

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1.Художній діапазон української літератури кінця ХХ століття										
Тема 1.1. Українська література від 90-х рр. ХХ століття до сьогодення: особливості розвитку, жанрова специфіка тематико-проблемний діапазон.	6	2	2		2					
Тема 1.2. Літературні угруповання й організації кінця ХХ ст.	6		2		4					
Тема 1.3. Національний дискурс й екзистенційна матриця творчості Ю. Андруховича.	4	2	2							

Тема 1.4. Творчість О. Забужко в українськом у літературно му процес і: місце, значення, жанрово- стильові домінанти.	8	2	2		4					
Розділ 2. Жанрово-стильова специфіка української літератури кінця XX - початку XXI століття										
Тема 2.1. Творчість Матіос.	8	8	2	2		4				
Тема 2.2. Чорнобильська тематика в новітній українській літературі: тенденції художньої реалізації.	6	6	2			4				
Тема 2.3. «Залишенець. Чорний ворон», «Маруся» В. Шкляра: романи про визвольні змагання українського народу.	8	6		2	2	4				
Тема 2.4. «Записки українського самашедшого» Л. Костенко.	2	2		2						

Тема 2.5. Українська література кінця ХХ – початку	1	11	2	2		8					
ХХІ ст.: творчість на межі масовізму.											
	60		12	16	2	30					

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма
1	Тема 1.1. Українська література від 90-х рр. ХХ століття до сьогодні: особливості розвитку, жанрова специфіка тематико-проблемний діапазон.	2
2	Літературні угруповання й організації кінця ХХ ст.	2
3	Тема 1. 3. Національний дискурс й екзистенційна матриця творчості Ю. Андруховича.	2
4	Тема 1.4. Творчість О. Забужко в українському літературному процесі: місце, значення, жанрово-стильові доміанти.	2
5	Тема 2.1. Творчість М. Матіос.	2
6	Тема 2.3. «Залишенець. Чорний ворон», «Маруся» В. Шкляра: романи про визвольні змагання українського народу.	2
7	Тема 2.4. «Записки українського самашедшого» Л. Костенко.	2
8	Тема 2.5. Українська література кінця ХХ – початку ХХІ ст.: творчість на межі масовізму.	2
Разом		16

5. Рекомендовані джерела інформації Основні

1. Бернадська Н. Жанри літературної критики: навч. пос. для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Логос, 2020. 118 с.

2. Григорчук М. Куди йдеш, Україно?: відгуки, огляди, рецензії. Київ: Український письменник, 2020. 280 с.
3. Дячишин Б. Про моменти життя, обійняті словами: есеї про літературу . Львів: Растр-7, 2021. 140 с.
4. Інтермедіум Кассандра: Інтермедіальні студії / за ред. С. Маценки; відповід. ред. О. Левицька. Львів : Апріорі, 2024. 388 с.
5. Історія української літератури: ХХ – початок ХХІ ст. : навчальний посібник: у 3-х т. / за ред. В. І. Кузьменка. Київ: ВЦ «Академія», 2017. Т. 3. 544 с.
6. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки: монографія. Київ: Талком, 2020. 211
7. Ковацька О. Українська постколоніальність у текстах і контекстах / редакція Дмитра Єсипенка і Кароля Ковацького. Брустури: Дискурсус, 2022. 172 с.
8. Ковацька О. Українська постколоніальність у текстах і контекстах. Брустури: Дискурсус, 2022. 172 с.
9. Кузьменко В. Історія української літератури ХХ – початку ХХІ ст.: У 3 т. Т. 3. Київ: ВЦ «Академвидав», 2017. 544 с.
10. Модернізм в українській літературі ХХ — початку ХХІ століття: пам'ять, коди, практики: монографія / відп. ред. Тарас Пастух. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2023. 758 с
<https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/books/book/?newsid=1239>
11. Наєнко М. Інтервал. Київ: Освіта України. 2021. 676 с.
12. Палинський В. Час творити. Есеї про поетів, прозаїків, митців. Львів: Априорі, 2019. 524 с.
13. Поліщук Я. Пошуки Східної Європи: тіні минулого, міражі майбутнього. Чернівці: Видавництво 21. 2020. 192 с.

14. Саєнко В. Поезія Ліни Костенко: традиція, контекст, художня своєрідність. Київ: Смолоскип, 2020. 640 с.
15. Соловей О. Речник Апокаліпси (До розуміння творчої місії Олесь Ульяненко): статті, рецензії, есеї. Вороновиця: Простір Літератури, 2022. 220 с.
16. Шпиталь А. Г. Глибини та мілководдя української історичної прози. Історико-публіцистичне видання. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 308 с.

Додаткові:

1. Бондаренко В. Сучасна українська та зарубіжна культура : курс лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх спеціальностей. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 204 с.
2. Виявляється, ти був у підвалі Маріупольського театру, Боже! Збірник поезії. Київ : Сулакаурі», 2023. 142 с.
3. Григорчук М. Куди йдеш, Україно?: відгуки, огляди, рецензії. Київ: Український письменник, 2020. 280 с.
4. Слабошпицький М. З присмеркового дзеркала. Київ : Ярославів Вал, 2020. 644 с.
5. Стефаниківський чин : антологія. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2021. 214 с.
6. Штейнбук Ф. Під «Знаком Саваофа», або «Там, де...» Ульяненко: монографія. Ч. 2. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2022. 392 с.
7. Штейнбук Ф. Під «Знаком Саваофа», або «Там, де...» Ульяненко : монографія. Ч. 1. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. 396 с.

Інформаційне забезпечення

1. Ануфрієв О. Своєрідність образно-символічної поетики української народної культури. URL: <http://www.ird.npu.edu.ua/files/anyfrieiev.pdf>.
2. Варикаша М. М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією. URL: <http://www.dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38201>.
3. Горболіс Л. Екокультурний вектор образу головного героя роману Мирослава Дочинця «Горянин. Води Господніх русел». URL: http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2017_9_2_19
4. Горболіс Л. Екотілесний аспект осмислення взаємин людини і природи в романі Мирослава Дочинця «Світован. Штудії під небесним шатром». URL: http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2017_9_3_15.
5. Гундорова Т. Постколоніальний роман генераційної травми та постколоніальне читання на Сході Європи. URL: <http://uamoderna.com/md/hundorova-postkolonial-novel-generational-trauma>
6. Дацюк С. Цивілізаційний контекст української революції. URL : http://www.jimagazine.lviv.ua/2015/Datsyuk_Cyvilizacijnyj_kontekst_ukrain_revoljucii.htm.
7. Домінанти літературознавчого процесу початку XXI ст. URL: <http://www.dontsov-nic.com.ua/petro-ivanyshyn-ukrajinske-literaturoznavstvo-postkolonialnoho-periodu-dominanty-literaturoznavchoho-protsesu-pochatku-xxi-st/>.
8. Іванишин М. В. Сучасний літературний процес та метакритичний дискурс: проблеми класифікації стильової ідентифікації та стратегій інтерпретацій. URL: http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4.3_24
9. Квасніцька Ю. Українська література кінця XX – початку XXI століття. URL: <https://www.vseosvita.ua/library/ukrainska-literatura-kinca-hh-pocatku-hhi-stolitta-34416.html>.

10. Коцарев О. Сім книг про Майдан і війну. Ще не осмислення, але ретельна фіксація реальності : огляд. URL:
http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/62544/Sim_knyg_pro_Majdan_i_Vijnu_Shhe.
11. Коцур В. П. Словник символів. Київ : Народознавство, 1997. 156 с.
URL:<http://ukrlife.org/main/evshan/symbol.htm>
12. Кушнерюк Ю. Концепція радянської ментальності в українській молодіжній прозі початку XXI століття. URL: https://www.web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/fil_2008_1_2/2008-26-06/kushneruk.pdf.
13. Ленська С. Генетичні та структурні аспекти жанру в літературознавстві XX століття. URL:
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1808/1/Lenska.pdf>
14. Сучасний літературний процес: імена та тенденції : аналітично - інформаційне видання / Сумська обл. універс. наук. б-ка ; уклад. С. В. Сагайдак, Г. П. Кашуба. URL:
<http://www.webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:OKbKYfcNYm8J:ounb.sumy.ua/publish/2009/lit.doc+&cd=8&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>.
15. Твори сучасних українських письменників. Рекомендаційний список літератури. URL: <http://www.dgma.donetsk.ua/docs/biblio.pdf>.
16. Українська література кінця XX – початку XXI ст. На шляху до нового відродження. URL: <https://www.ukrclassic.com.ua/katalog/teoriya-literaturi/2666-ukrajinska-literatura-kintsya-xx-pochatku-xxi-st-na-shlyakhu-do-novogo-vidrozhennya>.
17. Філоненко С. Гендерна проблематика і нова концепція особистості жінки в сучасній українській жіночій прозі. URL:
<http://www.bdpu.org/philologicalfaculty/.../s.../gender1.doc>.

- 18.Шейко В. М. Еволюція літературно-художніх напрямів в Україні (XVII – початок XXI ст.): історико-культурологічний вимір. URL: https://www.ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura32/04.pdf.
- 19.Шумило Н. *Національна модель літературного розвитку* (зі сторінок «Історії української літератури»). URL: [https:// www.il-journal.com/index.php/journal/article/view/695/496](https://www.il-journal.com/index.php/journal/article/view/695/496)

Праці Горболіс Л. М. із проблем сучасної української літератури

1. Горболіс Л., Горпинченко Л. Художні особливості прози про АТО Євгена Положія : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2019. 112 с.
2. Горболіс Л., Коренєва Д. Жанрово-стильова парадигма прози Раїси Іванченко : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. 104 с.
3. Горболіс Л. Творчий портрет художника в повісті Тетяни Сидоренко «Ольга, дружина Пікассо». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70), № 1. 2020. С. 136 - 140.
4. Горболіс Л. Музика болю й радості в «Акордеоні» Миколи Жулинського. *Слово і Час*. 2020. № 4. С. 104-110.
5. Горболіс Л. Міжмистецькі контакти українського тексту: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9984>
6. Горболіс Л. Природоохоронний компонент збірки «Апокрифи лісу» Петра Сороки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 32 (71), № 1. 2021. Ч. 3. С. 16-20.

http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_3/6.pdf

7. Chernysh Anna, Horbolis Larysa, Pohrebennyk Volodymyr. Literary studies and psychoanalysis: methodological aspects of interaction. *Wisdom*. 2021. Vol. 18. № 2. P. 6-16. DOI: 10.24234/wisdom.v18i2.481 ISSN 1829-3824 (Print). URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/481/297>
8. Anna Chernysh, Larysa Horbolis. The ukrainian experience of national identity transformation (On the material “under the wings of big mother” by S. Protsiuk). *Amazonia Investiga*. Vol 10 No 46 (2021). P. 273-280. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.27> ISSN 2322- 6307. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1796>
9. Горболіс Л. Проза Олеся Ульяненка: дискусія триває. *Питання літературознавства*. Вип. 104. 2021. С. 239-247. doi: 10.31861/pytlit2021.104.239. URL: <http://pytlit.chnu.edu.ua/article/view/249496>
10. Horbolis, L., Ishchenko, O., Novykov, A., Marieiev, D., & Hrychanyk, N. (2021). The Cinemapoetics of the modern Ukrainian novel: Myroslav Dochyneets' creative works. *Amazonia Investiga*, 10(48), P. 209-217. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.48.12.22> DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.48.12.22>
11. Kobyenko, N., Honcharuk, O., Horbolis, L., & Antonovych, S. (2022). Features of Modern Ukrainian Military Prose (on the example of Bohdan Zholdak's film story “Ukry” and Yevhen Polozhii's novel “Ilovaisk”). *Amazonia Investiga*, 11(53), P. 92-100. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.9> URL:

<https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2008/2679>

12. Larysa Horbolis, Anna Chernysh, Olena Ishchenko, Maryna Kushnierova. Corporeality narrative in Ukrainian literature: culturosophical aspect. *Wisdom*. 2(22), 2022. P. 182-192. 2(22), 2022.
P. 182-192. URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/714/456> DOI: 10.24234/wisdom.v22i2.714
13. Горболіс Л. Образ заробітчанки в романі Віри Нестерчук «Авантюрки на зеленій траві». *Філологічні трактати*. 2022. Т. 14. № 2. С. 31-37. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1037>
14. Горболіс Л. Герой-захисник у творчості Бориса Гуменюка: етнопсихологічний аспект. *UCRAINICA X. SOUČASNÁ UKRAJINISTIKA PROBLÉMY JAZYKA, LITERATURY A KULTURY: Sborník příspěvků. OLOMOUC, 2023. S. 440-445. ISBN 978-80-244-6295-0* <https://www.vydavatelstviupol.cz/en/978-80-244-6295-0> <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/13636>
15. Горболіс Л. Інтермедіальність української літератури: тенденції розвитку, етапи становлення, національна своєрідність. Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. P. 131-159. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/320/8715/18216-1>
16. Novykov, A., Hohol, N., Horbolis, L., Marieiev, D., & Kleimenova, T. (2023). The archetype of a woman warrior in the work of Svitlana

- Alexievich. *Amazonia Investiga*. 12(65), 84-95.
<https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.9> URL:
<https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2389>
17. Горболіс Л. Чорнобиль як текст у творах Маркіяна Камиша.
Слово і Час. 2023. № 3. С. 50-65.
<https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/1101>
<https://doi.org/10.33608/0236-1477.2023.03.50-65> Категорія Б.
18. Horbolis, L., Kobylko, N., Rudenko, S., Veretiuk, T., & Antonovych, S. Discourse of disease in Lesia Ukrainka's epistolary. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12 (67). P. 305-316.
<https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2473> DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.27>
<https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.27>
19. Горболіс Л. М., Лисянська В. В. Інтертекстуальність як механізм художнього моделювання культури спротиву героїв роману «Гочка неповернення» Дмитра Вербича. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 29. Т. 1. С. 263-268. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.49>
http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/29/part_1/29-1_2023.pdf
20. Ishchenko, O., Horbolis, L., Zhylenko, I., Havryliuk, I., & Yanenko, Y. (2023). Literature and mass communication: signs of interaction (based on the Myroslav Dochinets' creative work). *Amazonia Investiga*, 12 (68), 103-111. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.10>
21. Горболіс Л. Екокрітика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація: монографія. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 209 с. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14655>

22. Ishchenko, O., Horbolis, L., Bondarenko, O., Zhylenko, I., & Havryliuk, I. (2024). Features of the poetics of contemporary antiutopia (based on the of the trilogy “The Time” by Yuri Shcherbak).

Amazonia Investiga, 13(80), 122-130.

<https://doi.org/10.34069/AI/2024.80.08.11>

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

Конспекти лекцій.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи.

Плани практичних занять.

Праці авторки програми.

Мультимедійна техніка для презентацій.